

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ ІМЕНІ
В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

КАЛЕНДАР
ЗНАМЕННИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ У ГАЛУЗІ ОСВІТИ І
ПЕДАГОГІЧНОЇ НАУКИ НА 2023 РІК

Київ–2022

Підготували:

Павленко Т. С., наук. співробітник відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Вараксіна Н. В., наук. співробітник відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Ніколаєнко Я. М., наук. співробітник відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Смола Л. М., мол. наук. співробітник відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

Щегельська К. Б., мол. наук. співробітник відділу науково-освітніх інформаційних ресурсів ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

K17 Календар знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти і педагогічної науки на 2023 рік / НАПН України, Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [підготували: Павленко Т. С., Вараксіна Н. В., Ніколаєнко Я. М., Смола Л. М., Щегельська К. Б.]. – Київ, 2022. – 101 с.

Видання містить інформацію про пам'ятні події та дати з історії світової й вітчизняної освіти, педагогіки, психології та інших суміжних наук.

Посібник адресовано педагогічним і науково-педагогічним кадрам, студентам, бібліотекарям освітянських книгозбірень, широкому загалу читачів.

Зміст

ВСТУП.....	2
I. ВИЗНАЧНІ ДАТИ РОКУ.....	5
II. ПЕРЕЛІК ВИЗНАЧНИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ ЗА МІСЯЦЯМИ.....	
Січень.....	7
Лютий.....	14
Березень.....	22
Квітень.....	33
Травень.....	42
Червень.....	48
Липень.....	54
Серпень.....	60
Вересень.....	66
Жовтень.....	72
Листопад.....	78
Грудень.....	85
III. НАУКОВЦІ НАПН УКРАЇНИ – ЮВІЛЯРИ 2023 РОКУ.....	93

ВСТУП

Вагомим напрямом діяльності Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського) як наукової установи з питань галузевого бібліотекознавства, бібліографознавства та книгознавства, педагогічного джерелознавства, біографістики, історії освіти, національного галузевого книгосховища, всеукраїнського науково-інформаційного, координаційного й науково-методичного центру бібліотек освітянської галузі України є науково-інформаційне забезпечення розвитку освіти й педагогіки в умовах глобальних інформаційних впливів. Інформаційна робота бібліотеки здійснюється в різних напрямках, зокрема й шляхом створення вторинної інформації – інформаційних бюлетенів, тематичних списків із актуальних питань педагогіки та психології, галузевих тематичних і персональних бібліографічних посібників, книжкових виставок як у традиційній, так і в електронній формі. Електронні ресурси, що містять матеріали із актуальних питань педагогіки й психології, у тому числі й вторинну продукцію, доступні користувачам на вебпорталі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського (<http://www.dnpb.gov.ua>). На порталі, який в умовах пандемії COVID-19 та введення карантину, а згодом воєнного стану став основною платформою комунікації з дистантним користувачем, представлено ресурси бібліотеки, інноваційні послуги, різні види бібліографічної, реферативної та аналітичної інформації, зокрема:

- *електронний каталог;*
- *віртуальні читальні зали (читальний зал Фонду В. О. Сухомлинського, читальний зал освітянина, читальний зал кабінету бібліотекознавства, кімната-музей рідкісної книги);*
- *віртуальні книжкові виставки, присвячених ювілейним датам у галузі педагогічної науки й освіти;*
- *бібліографічні посібники ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського з актуальних питань педагогіки і психології;*
- *інформаційно-бібліографічні ресурси „Видатні педагоги України та світу”, „Педагоги-новатори України”, „Видатні бібліотекознавці, бібліографознавці, книгознавці й документознавці України та світу”;*
- *бібліографічні ресурси, підготовлені освітянськими бібліотеками МОН України та НАПН України;*
- *галузева реферативна база даних;*
- *інформаційно-аналітична продукція.*
- *архів виконаних віртуальних бібліографічних списків.*

Серед вторинної продукції, що її готує колектив ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, чільне місце посідає «Календар знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти і педагогічної науки». Метою календаря є шляхом подання хронологічного переліку визначних дат з історії як світової, так і вітчизняної освіти, педагогіки, психології та філософії допомогти

педагогічним і науково-педагогічним кадрам, студентам, бібліотекарям освітянських книгозбірень у плануванні роботи, пошуку компетентної інформації про ту чи іншу подію або особистість. Упорядковуючи календар, укладачі врахували зміни, що відбулися в освіті України в процесі її реформування й модернізації, зокрема створення впродовж останніх років нових навчальних програм для загальноосвітніх навчальних закладів України. «Календар знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти і педагогічної науки» за час свого існування трансформувався від невеликого інформаційного видання до фактографічної бази даних «Знаменні та пам'ятні дати в галузі освіти». У контексті виконання наукового дослідження **«Інформаційні ресурси освітянських бібліотек у розвитку педагогіки, психології та освіти»** постало завдання щодо створення та наповнення відповідної фактографічної бази даних (далі – ФБД). Об'єктами створення записів є: персоналії (особи); предмети (книги, події: свята, культурні та історичні віхи); заходи (виставки, конференції тощо). Кожен з об'єктів описується власним набором полів з відповідного робочого листа. Усі дати, що вводяться, супроводжуються короткими відомостями історичного та офіційного характеру, які знайдені у друкованих виданнях та інших джерелах. До записів можуть додаватися посилання на файли. У кожному записі є посилання на джерела інформації – як друковані, так і електронні. Записи можуть містити посилання на пов'язані документи – як у поточній ФБД «Знаменні та пам'ятні дати в галузі освіти», так і в електронному каталозі (база даних «Книги»). Для адаптації бази даних змінено зміст файлів меню та списків, визначено теми для представлення інформації в ній. Одночасно із наповненням фактографічної бази даних з 2020 р. продовжує здійснюватися щомісячний онлайн проєкт «Календар знаменних і пам'ятних дат в галузі освіти» у соціальній мережі Facebook, який надає візуалізовану фактографічну інформацію.

У 2023 р. педагогічна громадськість буде визначати ювілеї персоналій: Миколи Миколайовича Аркаса (1853–1909), українського історика, композитора, культурно-освітнього діяча, письменника; Василя Назаровича Каразіна (1773–1842), відомого вченого-енциклопедиста, винахідника, просвітителя, педагога, громадського діяча; Петра Костьовича Волинського (1893–1982), українського педагога, методиста, літературознавця; Валентина Дмитровича Отамановського (1893–1964), українського історика, бібліографа, краєзнавця, педагога; Костянтина Дмитровича Ушинського (1823, ін. 1824–1870), видатного педагога-класика, новатора, реформатора шкільної освіти; Володимира Івановича Вернадського (1863–1945), українського вченого-природодослідника, мислителя-енциклопедиста, теоретика наукознавства і організатора науки; Василя Степановича Ільницького (1823–1895), українського історика, культурного діяча, педагога, письменника; Марії Миколаївни Грінченко (1863–1928), української письменниці, педагогині, журналістки, громадської діячки; Івана Матвійовича Стешенка (1873–1918), українського освітнього діяча, літературознавця, письменника, перекладача, та

інших

«Календар знаменних і пам'ятних дат у галузі освіти і педагогічної науки на 2023 рік» – це результат наповнення та вивантаження відомостей із ФБД, які розподілено умовно на три розділи. У першому розділі *«Визначні дати року»* подано міжнародні десятиліття за рішенням ООН, ювілеї знаменних подій і особистостей без точних дат (числа й місяця), які з тих чи інших причин не встановлено (незалежно від укладачів).

Другий розділ *«Перелік визначних і пам'ятних дат за місяцями»* містить ювілейні дати народження видатних учених з педагогіки, сфери освіти, із різних галузей науки, письменників, літературознавців, бібліотекознавців, основні міжнародні, державні та церковні свята, пам'ятні дати історичних громадсько-політичних подій.

У третьому розділі *«Науковці НАПН України – ювіляри 2023 року»* подано ювілейні дати провідних українських учених НАПН України.

Відгуки й пропозиції щодо видання надсилайте на адресу:

ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського,
відділ науково-освітніх інформаційних ресурсів

вул. М. Берлінського, 9м. Київ–60

04060

тел.: 467-22-14 e-mail: dnpb@i.ua

I. ВИЗНАЧНІ ДАТИ РОКУ

на 2023 рік

2023 рік проголошено Організацією Об'єднаних Націй Міжнародним роком діалогу як гарантії миру.

Міжнародні десятиліття за рішенням ООН

2021–2030 – Міжнародне десятиріччя Організації Об'єднаних Націй з відновлення екосистем.

2021 – 2030 – Міжнародне десятиріччя науки про океан в інтересах сталого розвитку.

2022 – 2032 – Міжнародне десятиріччя мов корінних народів.

2014–2024 роки – Десятиріччя сталої енергетики для всіх.

2016–2025 роки – Десятиліття дій ООН з проблем харчування.

2018–2028 роки – Міжнародне десятиріччя дій «Вода для сталого розвитку».

2019–2028 роки – Десятиріччя миру на згадку про Нельсона Манделу.

2021–2030 роки – Міжнародне десятиліття науки про океан в інтересах стійкого розвитку.

2021–2030 роки – Десятиріччя Організації Об'єднаних Націй з відновлення екосистем.

На державному рівні

50 років від часу заснування у Києві Інституту молекулярної біології і генетики Національної академії наук України (1973).

100 років від часу утворення літературної організації «Гарт» (1923).

125 років від часу започаткування «Літературно–наукового вісника» (1898).

125 років від часу видання першого тому «Історії України–Руси» Михайла Грушевського (1898).

125 років від часу заснування Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського» (1898).

125 років від часу заснування Національного університету біоресурсів і природокористування України (1898).

150 років від часу заснування у Львові Наукового товариства імені Шевченка (початкова назва – Літературне товариство імені Шевченка) (1873).

150 років від часу утворення Історичного товариства Нестора Літописця (1873).

200 років від часу утворення «Товариства з'єднаних слов'ян» (1823).

225 років від часу видання «Енеїди» Івана Котляревського (1798).

450 років від часу заснування у Львові Іваном Федоровим друкарні (1573).

Президент України оголосив:

2018–2027 роки – Десятиріччям української мови

1040 років від дня народження та 950 років від дня **смерті Антонія Печерського**, церковного діяча Київської Русі, християнського святого, одного із засновників Києво-Печерського монастиря (бл. 983 – 10.07.1073).

1040 років від дня народження **Ярослава Мудрого**, Великого князя Київського, державного і політичного діяча Київської Русі (983, за ін. даними 978 – 1054).

970 років від дня народження **Володимира Мономаха** (Володимир-Василій Всеволодович), Великого князя Київського, державного і політичного діяча Київської Русі (1053–19.05.1125).

160 років від виходу одного з перших педагогічних видань в Україні – газети «Дом и школа» (Львів, 1863), яка надавала допомогу в родинному і шкільному вихованні дітей.

150 років від початку діяльності (1873) Коростишівської учительської семінарії Радомишльського повіту Київської губернії (заснована у 1869 р. у Києві, переведена до Коростишів у 1873 р.) – середнього спеціального педагогічного навчального закладу для підготовки вчителів початкових народних шкіл.

130 років від початку діяльності (1893) Дедеркальської учительської семінарії Кременецького повіту Волинської губернії (заснована в Острозі, переведена до с. Великі Дедеркали) – однієї з перших учительських семінарій в Україні, що готувала вчителів народних шкіл.

II. ПЕРЕЛІК ВИЗНАЧНИХ І ПАМ'ЯТНИХ ДАТ ЗА МІСЯЦЯМИ

Січень

95 років тому вийшов Всеукраїнський дитячий часопис «Барвінок».

90 років тому вийшов перший номер часопису «Радянська література»
Вихід першого номера часопису «Радянська література». Нині – журнал «Вітчизна».

1 січня – **200 років** від дня народження **Шандора Петефі** (1823–1849).

Угорський поет, прозаїк, публіцист, один із керівників народного повстання у Пешті під час революції 1848–1849 рр. в Угорщині, автор лірико-романтичних та громадянських віршів, поем, драм, романів.

1 січня – **160 років** від дня народження **П'єра де Кубертена** (1863–1937).

Французький учений, просвітитель, педагог, історик, філософ, культурно-громадський діяч, засновник сучасних Олімпійських ігор, президент Міжнародного олімпійського комітету (МОК, 1896–1916, 1919–25), автор книжок «Виховання в Англії» (1888), «Англійське виховання у Франції» (1889) та публікацій з фізичного виховання, у т. ч. «Питання про громадське виховання» (1901), «Спортивна педагогіка» (1922) та ін.; ініціатор створення Універсального педагогічного союзу (1925) та Міжнародного бюро спортивної психології.

1 січня – **120 років** від дня народження **Стасіва Остапа Олександровича** (1903–1985).

український вчений-фізик, доктор філософії, професор, дійсний член НТШ, дійсний член Українського інженерного товариства. Засновник і директор Інституту кристалофізика, фотохімія та фізика твердого тіла. Професор Дрезденського технічного університету, де пропрацював 20 років. Читав лекції з атомної фізики, статистичної фізики, спецкурси з фізики твердого тіла і з теорії складних дефектних центрів у домішкових йонних кристалах. За видатні заслуги у розвитку науки для мирних цілей 7.10.1956 р. вченому присуджена Німецька національна премія III класу з науки і технології.
Література

1. Шендеровський, Василь. Нехай не гасне світ науки. Кн. 1 / за ред. Е. Бабчук. Київ, 2003. 409, [1] с.

1 січня – Новорічне свято.

2 січня – **140 років** від дня народження **Всеволода Миколайовича Петріва** (1883–1948).

Український військовий і громадський діяч, письменник, педагог, військовий міністр і генерал-хорунжий Армії УНР, дійсний член НТШ,

професор і Української державної гімназії в м. Хуст, професор Української реальної гімназії в м. Моджари (біля Праги), викладач військової історії на курсах старшин УНР у Каліші, автор праць з військової історії. Учасник оборони Києва від більшовицьких формувань Муравйова. Читав лекції в Українському високому педагогічному інституті в Празі.

Література

1. Петрів, Всеволод. Військово-історичні праці. Листи / [редкол. Олекса Біланюк та ін.], 2004. 624, [1] с.

2 січня – **200 років** від дня народження **Шандора Петефі** (1823–1849).

Угорський поет, прозаїк, публіцист епохи романтизму, один із керівників народного повстання у Пешті під час революції 1848–1849 рр. в Угорщині, автор лірикоромантичних та громадянських віршів, поем «Витязь Янош», «Апостол», драм, роману «Мотузка ката».

3 січня – **110 років** від дня народження **Натана Самійловича Рибак** (1913–1979).

Український прозаїк, поет, драматург, заступник голови Українського республіканського комітету захисту миру, автор збірок оповідань для дітей «Що сталося в останню хвилину», віршів «Похід колон», «Робочий день», п'єси «Лавина», романів «Помилка Оноре де Бальзака», «Час сподівань і звершень», «Переяславська Рада» (у 2 кн.).

Література

1. Насмінчук, Г. Й. Еволюція українського історичного роману : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський держ. ун-т, РВВ, 2007. 136 с.

3 січня – **165 років** від дня народження **Миколи Федоровича Чернявського** (1868–1946).

Український письменник, перекладач, критик, публіцист, педагог, видавець, культурний і громадський діяч, викладач навчальних закладів Херсона, один із засновників і голова культурно-просвітницького й політичного товариства «Українська хата», автор збірки поезій «Пісні кохання», циклу віршів «Гіганти», збірки оповідань «Богові невідомому» тощо.

Література

1. Більчук, Маргарита. Українські та зарубіжні письменники : Розповіді про життя і творчість. Тернопіль : Підручники і посібники, 2006. 239, [1] с.

3 січня – **115 років** від дня народження **Євгена-Юлія Пеленського** (1908–1956).

Український бібліограф, літературознавець, педагог, музеєзнавець, організатор української видавничої справи, громадсько-політичного й культурного життя українців в еміграції (Польщі, Німеччині, Австралії), упорядник праць «Бібліографія української бібліографії», «Україніка в західноєвропейських мовах», автор літературознавчих праць, підручників,

часописів тощо.

4 січня – 380 років від дня народження **Ісаака Ньютона** (1643–1727).

Англійський учений, фізик і математик, засновник класичної і небесної механіки, один із основоположників сучасного природознавства, президент Лондонського королівського товариства. Вершиною наукової творчості Ньютона є його праця «Математичні начала натуральної філософії».

Література

1. Кашин Н. В. Физика : Первая ступень : курс построен на основе лабораторных занятий. Ч. 1. 1923. XII, 228 с.

4 січня – Всесвітній день азбуки Брайля.

У грудні 2019 року Генеральна Асамблея ООН прийняла рішення щороку 4 січня відзначати Всесвітній день азбуки Брайля з метою підвищення обізнаності суспільства про значення азбуки для незрячих та слабоворих осіб.

6 січня – 125 років від дня народження **Володимира Миколайовича Сосюри** (1898–1986).

Український поет, перекладач, громадський діяч, автор поем «Махно», «Мазепа», «Розстріляне безсмертя», автобіографічного роману «Третя рота», славнозвісного вірша «Любіть Україну», понад 40 збірок поезій; лауреат Державної премії України імені Т. Г. Шевченка (1963).

6 січня – 85 років від дня народження **Василя Семеновича Стуса** (1938–1985).

Український поет і перекладач, критик і літературознавець, правозахисник, Герой України (2005, посмертно), символ духовної незламності та свободи, почесний член PEN-клубу, автор поетичних збірок «Зимові дерева», «Веселий цвинтар», «Палімпсести», «Під тягарем Хреста»; лауреат Державної премії імені Т. Г. Шевченка (1991, посмертно за збірку «Дорога болю»). Двічі поета було арештовано і засуджено до 15 років таборів і 8 років заслання. 17–19 листопада 1989 р. прах поета перевезено до Києва й поховано на Байковому кладовищі.

6 січня – Святвечір. Багата кутя.

7 січня – 170 років від дня народження **Миколи Миколайовича Аркаса** (1853–1909).

Український історик, композитор, культурно-освітній діяч, письменник, один із засновників української музичної класики, активний учасник національно-культурного руху в Україні, засновник народної школи з українською мовою викладання, один із організаторів і голова товариства «Просвіта» у Миколаєві, автор книжки «Історія України–Руси», поеми «Пилип Орлик», музики до опери «Катерина» на сюжет однойменної поеми

Т. Шевченка, обробок народних пісень, романсів, дуетів.

7 січня – Різдво Господа Ісуса Христа.

9 січня – **145 років** від дня народження **Джона Бродеса Уотсона** (1878–1958).

Американський психолог, основоположник біхевіоризму, доктор філософії, редактор журналів із психології, професор університету Дж. Хопкінса в Балтиморі, автор програми побудови нової психології, предметом якої є поведінка, а не свідомість.

10 січня – **90 років** від дня народження **Юрія Шеляг-Сосонка** (1933–2019).

Український геоботанік, академік НАН України, доктор біологічних наук, професор, засновник геоботанічної школи, автор першої у світі Зеленої книги України, кавалер ордена князя Ярослава Мудрого IV ст, лауреат премії АН УРСР імені М. Г. Холодного (1988); лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки.

11 січня – **180 років** від дня народження **Харальда Гьоффідінга** (1843–1931).

Данський філософ-ідеаліст, психолог, професор Копенгагенського університету, прихильник волонтаризму, дослідник питань етики, автор філософсько-етичної концепції, в якій вихованню надавав самостійного значення.

11 січня – **115 років** від дня народження **Лідії Іллівни Божович** (1908–1981).

Український психолог, доктор психологічних наук, професор, науковець відділу психології Харківської психоневрологічної академії, автор праць із питань психології особистості школярів, мотивації і поведінки дітей та підлітків, монографії «Особистість та її формування у дитячому віці».

11 січня – **105 років** від дня народження **Яра Славутича** (справж. Григорій Михайлович Жученко, 1918–?).

Український поет із діаспори, мовознавець, літературознавець, доктор філософії, професор Альбертського університету (Канада), автор семи підручників з української мови для початкової школи, десяти збірок поезій, п'яти книжок з літературознавства, багатьох статей і рецензій, спогадів тощо.

12 січня – **395 років** від дня народження **Шарля Перро** (1628–1703)

Французький поет і критик, член Французької академії, автор всесвітньовідомих казок для дітей: «Спляча красуня», «Червона шапочка», «Кіт у чоботях», «Попелюшка» та ін.

12 січня – 155 років від дня народження **Григорія Олексійовича Коваленка** (1868–1937).

Український письменник, педагог, художник, етнограф, громадсько-культурний діяч, земський фельдшер Переяславського повіту, збирач етнографічних матеріалів з народної медицини, народної пісні, української хати, популяризатор історії українського народу, інспектор позашкільної освіти Полтавської губернії, видавець літературного журналу "Рідний край", ілюстратор поем Т. Шевченка, автор праць на медичні теми, оповідань, поем з життя українського народу, літературно-критичних статей і нарисів про І. Котляревського, Є. Гребінку, Г. Сковороду, Панаса Мирного; підручників «Українська історія», «Анатомія і фізіологія людини»; живописних полотен, портретів Т. Шевченка та ін. письменників.

12 січня – 150 років від дня народження **Василя Григоровича Кричевського** (1873–1952).

Український художник, архітектор, графік, творець стильового напрямку Український архітектурний модерн, засновник української професійної університетської архітектурної та художньої освіти, викладач Українського (Київського) архітектурного інституту НАОМА, викладач кафедри архітектурного проектування Київського інженерно-будівельного інституту (КІБІ, нині КНУБА), перший ректор Державної Академії Мистецтва в Києві, професором Архітектурного Інституту і Мистецького Інституту в Києві, ректор Вищої образотворчої студії у Львові.

12 січня – 145 років від дня народження **Василя Миколайовича Пачовського** (1878–1942).

Український поет, лірик-мислитель, драматург, викладач української мови та історії Львівського університету, один із учасників створення і діяльності «Молодої музи», автор творів «Сон української ночі», «Сонце Руїни», «Князь Лаборець», містичного епосу «Золоті ворота».

13 січня – 170 років від дня народження **Василя Петровича Горленка** (1853–1907).

Український письменник, літературний критик, мистецтвознавець, фольклорист, автор праць про українських письменників, художників, кобзарів, лірників, статей з питань фольклору, мистецтва, етнографії.

14 січня – Новий рік за старим стилем.

15 січня – 190 років Від дня народження **Федора Івановича Леонтовича** (1833–1910).

Український історик права, педагог, доктор державного права, професор,

фахівець у галузі історико-юридичної бібліографії, з питань історії права давніх слов'ян і Київської Русі, історії права Великого князівства Литовського; учитель І-ї Київської гімназії, викладач кримінального права Київського університету, державного права Рішельєвського ліцею, професор і ректор Новоросійського університету (Одеса, 1869–1877), директор Одеського комерційного училища, професор Варшавського університету, засновник Товариства історії, філософії і права при Варшавському університеті, Київської історико-юридичної школи, автор праць «Старий земський звичай», «Національне питання в Стародавній Росії», «Селяни південно-західної Росії за литовським правом XV – XVI ст.» та ін.

16 січня – 145 років від дня народження **Ольги Олександрівни Грушевської** (1878–1961).

Українська історик, літературознавиця, шевченкознавиця, бібліотекарка, букіністка. Дослідниця творчості Пантелеймона Куліша та Леоніда Глібова. Громадська діячка та дружина історика Олександра Грушевського, брата українського історика Михайла Грушевського.

19 січня Богоявлення Господнє. Водохреще.

20 січня – 25 років тому ухвалено Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту)».

У цей день (1998) ухвалено Постанову Кабінету Міністрів України «Про затвердження положення про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту)».

21 січня – 105 років від дня народження **Максима Романовича Осадчого** (1918–1987).

Український педагог, учитель математики, директор середніх шкіл м. Макіївки Донецької обл., автор праць із методики викладання математики в школі.

22 січня – 235 років від дня народження **Джорджа Н. Г. Байрона** (1788–1824).

Видатний британський поет, представник романтизму, учасник політичного життя країни, автор поем «Корсар», «Лара», «Манфред», «Мазепа» та ін., незакінченого роману у віршах «Дон Жуан». Літературну славу й світове визнання принесла Байрону перша пісня «Паломництво Чайльда Гарольда» (1812). Українською мовою твори Байрона перекладали І. Франко, Леся Українка, М. Костомаров, П. Куліш, Ю. Корецький, Д. Загул та ін.

22 січня – 105 років тому проголошено самостійність Української Народної Республіки.

У цей день (1918) Четвертим Універсалом Центральної Ради Українську Народну Республіку проголошено самостійною і незалежною державною.

22 січня – **105 років** тому створено першу в Америці кафедру історії України.

У цей день (1968) у Гарвардському університеті (США) створено першу в Америці кафедру історії України.

22 січня – День Соборності України

У цей день (1919) Директорія Української Народної Республіки проголосила на Софіївській площі в Києві злуку всіх українських земель (західних і східних) у єдину соборну Українську Державу.

23 січня – **240 років** від дня народження **Стендаля** (справж. – Анрі Марі Бейль; 1783–1842).

Французький письменник, класик французького реалізму, автор реалістичних романів "Червоне і чорне", "Пармський монастир"; психологічного трактату "Про любов"; циклу новел "Італійські хроніки" тощо.

24 січня – Міжнародний день освіти.

Після прийняття ООН Резолюції 73/25 (2019 р.), щороку 24 січня святкують Міжнародний день освіти. Таким чином відзначається роль освіти для підтримання миру та розвитку. В усьому світі цей день покликаний звернути увагу на актуальні проблеми в галузі освіти.

26 січня – **115 років** від дня народження **Івана Федоровича Тесленка** (1908–1994).

Український учитель, педагог, фахівець із методики викладання математики, перший доктор педагогічних наук в Україні у галузі математики, викладач математики Харківського педагогічного інституту, завідувач кафедри математики та декан фізико-математичного факультету Львівського педінституту, керівник відділу методики математики Науково-дослідного інституту педагогіки УРСР, автор власної класифікації навчального використання наочних посібників з геометрії та низки геометричних приладів, автор підручників з геометрії для 5 кл. і 8–11 кл., методичних посібників з методики викладання математики, фізики, методики геометрії (9–11 кл.), посібників для студентів тощо.

27 січня – Міжнародний день пам'яті жертв Голокосту.

Запроваджено 1 листопада 2005 року рішенням Генеральної Асамблеї ООН. Відзначається щорічно — 27 січня.

29 січня – День пам'яті героїв Крут.

У цей день (1918) відбувся бій між київськими студентами та військами Муравйова під Крутами, під час якого в нерівній боротьбі полягло 300 юнаків, які захищали українську державність.

30 січня – 155 років від дня народження **В'ячеслава Титовича Будзиновського** (1868–1935).

Український письменник, історик і публіцист, громадський діяч, член австрійського парламенту опозиційного крила, редактор прогресивних журналів «Радикал», «Громадський голос», автор оповідань, історичних повістей – «Пригоди запорізьких скитальців», «Осаул Підкова», двотомної «Історії України», упорядник і видавець історичних пісень і дум «Козацькі часи в народній пісні».

Лютий

2 лютого – 160 років від дня народження **Тимофія Гнатовича Бордуляка** (1863–1936).

Український письменник, перекладач, священник, учитель шкіл Галичини, автор збірок оповідань «Ближні», «Оповідання з галицького життя», перекладів творів Софокла, Данте, Гейне, «Слова о полку Ігоревім».

Література

1. Історія української літератури та літературно-критичної думки кінця ХІХ-початку ХХ століття : підручник : [для студентів ф-ту укр. філол. ден. та заоч. форм навчання] / [кол. авт.: О. А. Галич, О. О. Бровко та ін. ; за наук. ред. О. А. Галича], 2008. 479 с.

2 лютого – 25 років тому вийшов Закон України «Про Концепцію Національної програми інформатизації»

У цей день вийшов Закон України «Про Концепцію Національної програми інформатизації».

3 лютого – 105 років від дня народження **Любові Василівни Забашти** (1918–1990).

Українська поетеса, інженер за фахом, автор поетичних збірок «Калиновий кетяг», «Квіт папороті», роману «Там, за рікою – молодість», документальної повісті «Будинок мого дитинства», збірок віршів, присвячених дітям «Паляниця білолиця», «Коли я виросту», «Сівачі»; драматичних та ліро-епічних поем «Гернова доля», «Маруся Чурай», «Роксолана», «Софія Київська» та ін.

3 лютого – 70 років від дня народження **Миколи Будника** (1953–2001).

Кобзар, бандурист, майстер музичних інструментів, художник, поет, автор підручника з виготовлення старосвітської бандури, один із небагатьох носіїв глибинного автентичного кобзарства в Україні, вчитель багатьох нині відомих кобзарів.

5 лютого – 125 років від дня народження **Григорія Михайловича Боришпольця** (1898–1954).

Український учений-педагог, учасник розбудови радянської школи в Україні, науковий співробітник НДІ педагогіки УРСР, автор наукових праць із питань історії педагогіки, методичної роботи, підвищення кваліфікації вчителів тощо.

6 лютого – 120 років від дня народження **Юрія Юрійовича Шовкопляса** (1903–1978).

Український письменник, учитель за фахом, головний редактор журналу «Прапор», автор романів «Завтра», «Інженери» (у 2 ч.), повісті «Земляний похід».

7 лютого – 545 років від дня народження **Томаса Мора** (1478–1535).

Англійський мислитель-гуманіст, політичний діяч, лорд-канцлер Англії, один із основоположників утопічного соціалізму. У творі «Утопія» зображено ідеальний суспільний лад, виховання і навчання є загальним і рівним для хлопчиків і дівчаток, заняття в школі ведуться рідною мовою. Крім загальноосвітніх знань учні здобувають знання з музики, діалектики, науки лічби та вимірювання, а також астрономії. Педагогічні ідеї Т. Мора вплинули на подальший розвиток педагогічної думки.

7 лютого – 125 років від дня народження **Лева Олександровича Окіншевича** (1898–1980).

Український історик державного права, бібліограф, дійсний член НТШ, Українського історичного товариства, член комісії історії українського права, завідувач видавництва ВУАН, професор Ніжинського педагогічного інституту, професор і декан Українського вільного університету (в еміграції), укладач каталогу та перекладач Бібліотеки Конгресу США, автор спогадів «Моя академічна праця в Україні», праць із історії державного права, бібліографічних покажчиків тощо.

7 лютого – Всесвітній день безпечного інтернету.

8 лютого – 195 років від дня народження **Жюль Габрієля Верна** (1828–1905).

Французький письменник, один із основоположників жанру науково-фантастичного роману, пропагандист науки і її майбутніх завоювань, автор пригодницьких романів: «Діти капітана Гранта», «Таємничий острів», «Від Землі до Місяця», «Робур-завойовник», «П'ятнадцятирічний капітан» та ін.; п'єс, новел, автобіографічних розповідей, віршів, пісень; наукових, художніх та літературних праць.

8 лютого – 145 років від дня народження **Мартіна (Мардохая) Бубера** (1878–1965).

Німецько-єврейський релігійний філософ, письменник, педагог, викладач Франкфуртського університету, професор філософії Єврейського університету в Єрусалимі, прихильник вільного розвитку, самовиховання, духовного зв'язку між людьми (діалогічне виховання), автор праць «Промови про виховання», «Я і Ти», збірника статей з проблем сутності виховання, освіти, світогляду, формування характеру. З іменем педагога пов'язаний розвиток ідей педагогічної антропології («педагогіка зустрічі», «діалогічна педагогіка»).

8 лютого – 105 років тому підписано мирний договір, укладений між Українською Народною Республікою та державами Четверного союзу (Німеччиною, Австро-Угорщиною, Туреччиною, Болгарією)

У цей день (1918) у Бресті підписано мирний договір, укладений між Українською Народною Республікою та державами Четверного союзу (Німеччиною, Австро-Угорщиною, Туреччиною, Болгарією).

9 лютого – 140 років від дня народження **Никифора Яковича Григорієва** (1883–1953).

Український письменник, журналіст, публіцист, громадсько-політичний діяч, вчитель початкових шкіл Сквири, Бердичева, Літина, Кам'янця, член «Просвіти», один із керівників Товариства українських поступовців, викладач літератури, історії та географії вчительських курсів у Вінниці, діяч Української Центральної Ради, міністр освіти України, професор Празького університету, керівник українським відділенням радіостанції «Голос Америки», автор соціологічних досліджень та наукових праць «Основи пізнання», «Українська національна вдача», «Державознавство», «Соціалізм і національна справа», а також автор підручників з історії для початкових шкіл і перших класів гімназії.

10 лютого – 250 років від дня народження **Василя Назаровича Каразіна** (1773–1842).

Відомий вчений-енциклопедист, винахідник, просвітитель, педагог, громадський діяч, керівник Головної управи шкіл у Міністерстві народної освіти, засновник народної школи для селянських дітей, автор і співавтор проектів організації державної системи навчальних закладів, один із засновників Харківського університету та його бібліотеки, першого на Слобідській Україні парафіяльного училища та Філотехнічного товариства, автор ряду винаходів у харчовій промисловості; праць із історії, економіки, агрономії, селекції, метеорології, хімії, різних галузей промисловості; збірника «Сочинения, письма и бумаги В. Н. Каразина».

10 лютого – 125 років від дня народження **Бертольда Брехта** (1898–1956).

Німецький письменник, теоретик мистецтв, театральний і громадський діяч, член АМ Німецької Демократичної Республіки (НДР), один із основоположників німецької літератури соціалістичного реалізму, розробник теорії і практики «епічного театру», майстер літературної притчі», влучних афоризмів і парадоксів, засновник театру «Берлінер ансамбль», автор п'єс «Матінка Кураж та її діти», «Тригрошова опера», «Життя Галілея», політичних і сатиричних віршів, оповідань, романів, праць із питань драматургії й театру, лауреат Міжнародної премії «За зміцнення миру між народами» (1954).

10 лютого – 25 років тому вийшов Закон України «Про професійно-технічну освіту».

11 лютого – 120 років від дня народження **Агати Федорівни Турчинської** (1903–1972).

Українська письменниця, журналіст, автор роману «Друг мій Ашхабад», повістей, поем «Дитинство поета», «Тарасова гора», збірок поезій, лібрето опери «Милана» (муз. Г. Майбороди), драматичної поеми «Зустріч з Мавкою».

11 лютого – Міжнародний день жінок і дівчат у науці.

13 лютого – 130 років від дня народження **Петра Костьовича Волинського** (1893–1982).

Український педагог, методист, літературознавець, доктор філологічних наук, професор, науковий працівник УНДІПу (нині – Інститут педагогіки НАПН України), завідувач кафедри української літератури Київського педінституту імені О. М. Горького (нині – Національний педагогічний університет імені М. Драгоманова), співавтор підручника з української літератури для 8 кл. (20 видань), автор підручника «Основи теорії літератури» для вищих навчальних закладів, монографії «Іван Котляревський».

Література

1. Волинський П. К., Чавдаров С. Х. Підручник української мови. Граматика і Правопис : для 1-2 років початкової школи / [ред. Тарапата]. Харків ; Київ : Рад. школа, 1934. 63 с.

13 лютого – 180 років від дня народження **Миколи Андрійовича Вербицького** (1843–1909).

Український письменник, громадський діяч, журналіст, педагог. Активний член Київської громади, брав участь у виданні її сатиричного журналу «Помийниця». Як «неблагонадійний» був висланий з України. Через 30 років повернувся в Україну, працював учителем у гімназіях Полтави та Чернігова. Друкувався в журналах «Літературно-науковий вісник», «Правда», «Зоря», газетах «Черниговские губернские ведомости», «Черниговский листок», «Киевский телеграф», альманахах «Розвага», «З потоку життя» тощо.

14 лютого – День святого Валентина.

15 лютого – Стрітєння Господнє. В язичницькі часи свято знаменувало зустріч суворої зими з теплою весною.

16 лютого – **150 років** від дня народження **Шіо Олексійовича Читадзе** (1873–1906).

Гузинський педагог, публіцист, громадський діяч, прихильник реформи всієї системи освіти Грузії, викладач російської мови та літератури Київської і Тифліської гімназій, член Київського товариства грамотності, організатор і керівник з'їзду передових учителів Грузії (1905), автор праць із питань педагогіки, психології та літератури.

17 лютого – **225 років** від дня народження **Фрідріха Едуарда Бенєке** (1798–1854).

Німецький психолог і педагог, послідовник ідей Ф. Шлейєрмахера, викладач Берлінського і Геттінгенського університетів, прихильник емпіричної психології, що ґрунтується на фактах самосвідомості; педагогіку розглядав як прикладну психологію; вчителєві відводив керівну роль у навчальному процесі, приділяючи велику увагу підготовці вчителєв, розробник питань матеріальної та формальної освіти, автор праці "Керівництво до виховання і навчання" (у 2-х т.).

19 лютого – **550 років** від дня народження **Миколая Коперника** (1473–1543).

Польський астроном і математик, творець геліоцентричної системи світу, автор праці «Про обертання небесних сфер», математичних досліджень з тригонометрії (склав таблицю синусів і секансів).

19 лютого – **235 років** від дня народження **Івана Яковича Крєнеберга** (1788–1838).

Відомий український філософ, педагог, літературознавець, латиніст, перекладач, професор класичної філософії, декан словесного факультету, викладач курсів античних пам'яток, філософії, етики, німецької мови, ректор Харківського університету, засновник студентської бібліотеки, перший шекспірознавець в Україні, популяризатор класичних текстів Горація Флакка, Туллія Цицерона, Публія Тацита та ін. авторів, творець трактату «Основания науки древности», укладач тлумачного словника «Латинсько-російський лексикон» (у 2 т.), автор праць з естетики, історії літератури, класичної філології, зокрема «Афоризми», «Уривки», «Історичний погляд на естетику», «Про вчення словесності», посібника «Латинська граматика».

Література

1. Служение Отечеству и долгу : очерки о жизни и деятельности ректоров харьк. вузов (1805–2004 гг.) / Народ. укр. акад., 2004. 722, [1] с.

20 лютого – 135 років від дня народження **Василя Олександровича Барвінського** (1888–1963).

Український композитор, педагог, піаніст, музикознавець, громадський діяч, викладач і директор Вищого музичного інституту імені Лсенка у Львові, директор і професор Львівської консерваторії, автор кантат «Заповіт», «Пісні про Батьківщину», оркестрових творів, інструментальних ансамблів, хорів, романсів, пісень.

Література

1. Барвінський, В. Варіації-мініатюри на тему української народної пісні : навч. посіб. із курсу «Основний музичний інструмент (фортепіано)» / ДДПУ ім. І. Франка. Дрогобич : Посвіт, 2011. 30 с.

2. Ярко, М. І. Інструментальна творчість Василя Барвінського в герменевтичному полі сучасної музикознавчої думки : [монографія] / [голов. ред. Ірина Невмержицька], Дрогобич : Видав. від. Дрогобиц. держ. пед. ун-ту ім. Івана Франка, 2013. 247 с.

20 лютого – День Героїв Небесної Сотні.

20 лютого – Всесвітній день соціальної справедливості.

Свято було встановлено Генеральною Асамблеєю ООН резолюцією № А/RES/62/10 від 18 грудня 2007 року.

21 лютого 110 років від дня народження **Бенджаміна Блума** (1913–1999).

Американський психолог, педагог, професор педагогіки Чиказького університету, розробник системи об'єктивних показників результатів педагогічного впливу, психологічної готовності в учнів до навчальної діяльності та періодів, що визначають формування пізнавальної та емоційної характеристик такої готовності, заклав основи концепції «повноцінного засвоєння».

21 лютого – Міжнародний день рідної мови.

У цей день (2000) визначається Міжнародний день материнської мови (англ. International Mother Language Day). Про «підтримку мовного та культурного різноманіття та багатомовності» було оголошено на XXX сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО, що проходила 26 жовтня – 17 листопада 1999 року в Парижі. Оскільки з 6 000 розмовних мов світу близько половині загрожує зникненню, ЮНЕСКО прагне підтримувати мову як ознаку культурної приналежності людини. Окрім того, організація вважає, що вивчення іноземних мов та багатомовність є ключами до взаєморозуміння та взаємоповаги. Щорічне відзначення цього дня використовується для скерування уваги на меншини з менш ніж 10 тисяч осіб, які активно розмовляють рідною мовою. Часто ці мови не передаються наступному поколінню і потрапляють у забуття. Багато мов, котрими розмовляють менше 100 осіб, не задокументовані.

22 лютого – 235 років від дня народження **Артура Шопенгауера** (1788–1860).

Німецький філософ-ідеаліст, представник ірраціоналізму та волюнтаризму, творець «етики песимізму», за якою життя – це стан розчарування, викликаний волею до життя», що є первинною і справді реальною у кожній людині й у всьому світі, прихильник ідей Канта та Платона, автор творів «Світ як Воля та уявлення», «Дві засадничі проблеми етики», «Про Волю у природі» та ін.

Література

1. Бойченко І. В., Бойченко М. І. Філософія : навч. посіб. для дистанц. навчання. Київ : Ун-т «Україна», 2006. 227, [5] с.

23 лютого – 265 років від дня народження **Василя Васильовича Капніста** (1758–1823).

Український поет, драматург, просвітител, театральний і громадсько-політичний діяч, директор Народних училищ Полтавської губернії, поборник волі українського народу, автор елегій, од, анакреотичної лірики, п'єс, статей, перекладів, один із перших перекладачів на російську мову «Слова о полку Ігоревім».

Література

1. Дашкевич Я. Постаті : нариси про діячів історії, політики, культури / [упоряд.: Мирон Капраль, Галина Сварник, Ігор Сковчиляс], 2007. 807 с.

2. Тарас Шевченко та дворянські родини / [Чуйко Тетяна та ін. ; [керівник проекту Дмитро Стус], 2018. 446, [1] с.

23 лютого – 120 років від дня народження **Юліуса Фучіка** (1903–1943).

Чеський письменник, критик, публіцист, національний герой Чехії, борець за мир, кореспондент газети «Руде Право», автор публіцистичних творів, книжок «Репортаж, писаний під шибеницею», «В країні, де наше завтра є вже вчорашнім днем», лауреат Міжнародної премії Миру (1950).

24 лютого – річниця початку повномасштабної російсько-української війни.

25 лютого 180 років від дня народження **Миколи Андрійовича Вербицького** (1843–1909).

Український поет-романтик і педагог, учасник студентських рухів Київського, Петербурзького університетів, учитель шкіл Полтави, Чернігова, Рязані, автор поетичних творів, оповідань, нарисів з мисливського життя, які публікувались у журналах «Основа», антологіях «Вік» і «Українська Муза», в альманасі «З потоку життя».

25 лютого – прийнято перший офіційний Державний герб України.

У 1918 році в Коростені Українська Центральна Рада прийняла Тризуб за офіційний герб УНР.

25 лютого – 25 років тому затверджено Концепцію превентивного виховання дітей і молоді

У цей день (1998) Президією АПН України затверджено Концепцію превентивного виховання дітей і молоді.

26 лютого – 160 років від дня народження **Івана Миколайовича Бажанського** (1863–1933).

Український педагог, письменник, фольклорист, поет, драматург, учитель шкіл Буковини, один із перших фотоаматорів Буковини, фотоархів якого містить різноманітний матеріал із побуту населення та розвитку школи, автор поезій, оповідань, нарисів на педагогічні та морально-етичні теми, поеми «Пропасть».

26 лютого – 130 років від дня народження **Валентина Дмитровича Отамановського** (псевд. Злотополець; 1893–1964).

Український історик, бібліограф, краєзнавець, педагог, громадський і політичний діяч, доктор історичних наук, професор, член Української Центральної Ради, завідувач Вінницької філії Всенародної бібліотеки України при ВУАН, ініціатор видання та редактор 26 випусків «Енциклопедії Поділлязнавства» (1924–29), один з організаторів Вінницького окружного краєзнавчого товариства, Кам'янець-Подільського наукового товариства при ВУАН; автор праць із соціально-економічної історії України, методики організації краєзнавчої роботи та краєзнавчої бібліографії, досліджень історико-культурної спадщини України.

27 лютого – 110 років від дня народження **Ірвіна Герберта Шоу** (1913–1984).

Американський письменник, автор роману "Молоді леви" – одного з кращих творів про Другу світову війну; диалогії "Багач, бідняк" і "Злидар, злодій", де гостросоціальна проблематика поєднується з розкриттям духовних пошуків особистості; оповідань, кіносценаріїв, публіцистичної книги "У товаристві дельфінів".

Література

1. Shaw, Irwin. Le mendiant et le voleur : [roman] trad.: N. de Voogd, N. Aufan, 1978. 333, [1] p.

28 лютого – 490 років від дня народження **Мішеля де Монтеня** (1533–1592).

Французький філософ-гуманіст і письменник епохи Відродження, член парламенту та мер Бордо, автор програми теоретичної освіти, метою якої є виховання й навчання, що спрямовувались на гармонійне вдосконалення людської особистості, повне виявлення закладених у людині здібностей; автор книжки "Досліди", що вміщує есе, нотатки, записи в щоденнику, в яких знайшли відображення ідеї скептицизму, спрямовані проти схоластики і догматизму. Педагогічні ідеї Монтеня істотно вплинули на подальший розвиток педагогічної думки.

Березень

95 років від дня народження **Марії Пилипівни Чорнобаєвої** (1928–2016).

Український педагог, кандидат педагогічних наук, директор школи-інтернату № 3 для дітей, хворих на сколіоз, м. Дніпропетровська, представник українського вчителства державних та урядових делегації за кордоном – Данія, Великобританія, США, Ісландія, Польща та ін., автор праць із проблеми «Коллектив і особистість», концепції ціннісних орієнтацій підлітків у сфері спілкування, виховання в учнів інтересу до навчання тощо.

2 березня (ін. – 3 березня) – **200 років** від дня народження **Костянтина Дмитровича Ушинського** (1823, ін. 1824–1870).

Видатний педагог-класик, новатор, реформатор шкільної освіти, основоположник наукової педагогіки й народної школи, автор праць із теорії та історії педагогіки, підручників для початкової школи «Дитячий світ», «Рідне слово», фундаментальної праці «Людина як предмет виховання» (у 2 т.). Педагогічна система К. Д. Ушинського позитивно вплинула на дальший розвиток педагогічної думки в Україні та інших народів світу.

3 березня – **135 років** від дня народження **Наталени Андріївни Королевої** (1888–1960).

Українська письменниця, вчений-археолог, художник, мистецтвознавець, діяч в системі народного шкільництва (Прага), артистка французького Михайлівського театру в Петербурзі, учасник археологічних розкопок Помпеї, Єгипту, Туреччини, Персії, укладач шкільного чесько-українського словника, великого французько-українського словника, автор української прози – історичної повісті, літературної легенди (поєднала язичницький, античний, скіфський і староруський світи з біблійним), зокрема збірок оповідань «Інакший світ», «Легенди старокиївські», автобіографічної повісті «Без коріння», історичного роману «1313» тощо.

Література

1. Королева Н. А. Твори: Автобіографія. Предок. Без коріння / [упоряд. Юрій Винничук]. Львів: Каменяр, 2009. 419 с. (Серія «Спадщина»).

3 березня – **85 років** від дня народження **Івана Андрійовича Зязюна** (1938–2014).

Видатний український вчений, педагог, доктор філософських наук, професор. 1-й Міністр освіти і науки України, директор Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих Національної академії педагогічних наук України, академік Національної академії педагогічних наук України, Заслужений працівник вищої школи України. Автор понад 350 наукових праць, серед яких підручники, навчальні та навчально-методичні посібники, монографії з проблем педагогічної майстерності, неперервної професійної освіти, етики та естетики, теорії української та зарубіжної культури, зокрема: «Основы педагогического

мастерства», «Педагогічна майстерність», «Краса педагогічної дії», «Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи», «Педагогіка добра».

Література

1. Іван Андрійович Зязюн: Педагог. Вчений. Філософ : біобібліогр. покажч. / [упоряд. Л. Н. Штома, Л. О. Пономаренко ; наук. консультант Н. Г. Ничкало ; наук. ред.: Н. Г. Ничкало, П. І. Рогова] ; НАПН України, Ін-т пед. освіти і освіти дорослих, ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського. Київ, 2008. 99 с.

2. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова : [зб. наук. пр.]. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики. Вип. 28 (38) : спец. вип. Наукова спадщина академіка Івана Зязюна у вимірах сучасності й майбутнього / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2017. 165 с.

3 березня – Всесвітній день письменника.

У 2012 році за підтримки голови фонду «Нові традиції» Сергія Бондарчука українська письменниця Лариса Ніцой ініціювала щорічне святкування Всесвітнього дня письменника в Україні

4 березня – **80 років** від дня народження **Миколи Степановича Литвина** (1943–2020).

Український письменник, кобзар, педагог, заслужений артист України, завідувач відділу мистецтва журналу «Сільські обрії», організатор і викладач Стритівської школи кобзарства, автор збірок віршів «Вітряки», оповідань і повістей «Зорі на дні криниці», «Коло»; повісті-есе «На цілий світ єдині» (про мелодії козацьких дум); статей з історії кобзарства, кобзарського мистецтва та багатьох пісень; лауреат літературно-мистецької премії імені І. Нечуй-Левицького (1993).

5 березня – **120 років** від дня народження **Наталії Львівни Забіли** (1903–1985).

Українська дитяча письменниця, перекладач, педагог за фахом, учитель шкіл Харківщини, працівник редакцій журналів «Нова книга», «Барвінок», Української книжкової палати, автор підручників «Читанка» для 2-го кл. (1933), «Читанка» для 1-го кл. (1939), збірок віршів «Ясочина книжка», «Про дівчинку Маринку», «Наша Батьківщина», оповідань «За волю», «Рідний Київ», повісті «Катруся вже велика», п'єси-фантазії «Перший крок», драматичної казки «Троянові діти», перекладів казок і віршів російських дитячих письменників, лауреат премій імені Лесі Українки та імені О. І. Копиленка.

8 березня – Міжнародний жіночий день.

У цей день (1977) за рішенням ООН проголошено Міжнародний жіночий день (Міжнародний день боротьби за права жінок і міжнародний мир, англ. International Women's Day), яке щорічно відзначається на згадку про культурні, політичні та соціально-економічні досягнення жінок. Темою свята також є рух за права людини для права жінок, привертаючи увагу до таких питань, як

гендерна рівність, сексизм, репродуктивні права та насильство щодо жінок. Найзначніше з феміністичних свят. Уперше відзначався 28 лютого 1909 року в США з ініціативи Соціалістичної партії Америки як «Національний день жінки». Наступного року, натхненні американським прикладом, учасниці Другої міжнародної соціалістичної жіночої конференції в Копенгагені вирішили щороку за зразком Міжнародного дня праці відзначати «День жінок», присвячений у першу чергу боротьбі за здобуття жінками виборчих прав. 19 березня 1911 року в Австро-Угорщині, Данії, Німеччині й Швейцарії уперше відбувся Міжнародний жіночий день, який протягом наступних кількох років відзначався в різні дні наприкінці лютого чи на початку березня. З початку 1920-х років у Радянському Союзі затвердилась дата 8 березня, оскільки саме в цей день 1917 року з демонстрації робітниць почалась Лютнева революція. Відтоді день відзначався переважно в країнах колишнього «радянського блоку», доки його у 1967 році не взяли на озброєння феміністки другої хвилі. У 1977 році Генеральна Асамблея ООН запропонувала відзначати 8 березня «Міжнародний день боротьби за права жінок і міжнародний мир».

8 березня – 70 років від дня народження Анатолія Олександровича Івченка (1953)

Український мовознавець, лексикограф, бібліограф, редактор, видавець. Доцент, кандидат філологічних наук. Член Бюро Міжнародної асоціації українців (1993—1999), член Комісії зі слов'янської фразеології при Міжнародному комітеті славистів (від 1993), член Комісії з бібліографії слов'янського мовознавства при Міжнародному комітеті славистів (від 1996), член Матиці серболужицької (від 1994, Баутцен, ФРН). Член Харківського історико-філологічного товариства (голова товариства з 1991 по 1999). Член Нью-Йоркської академії наук.

9 березня – день народження Тараса Григоровича Шевченка (1814–1861).

Видатний український поет, художник, мислитель, просвітник, громадський діяч.

9 березня – 170 років від дня народження Григорія Івановича Цеглинського (1853–1912)

Український педагог, письменник, критик, публіцист, культурно-освітній і громадсько-політичний діяч, директор української гімназії в Перемишлі, редактор журналу «Зоря», один із засновників бурси імені Святого Миколи та першої української середньої школи-ліцею для дівчат у Галичині, автор комедій «На добродійні цілі», «Соколики», «Тато на заручинах» та ін., віршів, літературно-критичних статей, перекладу драми О. Розена «Виграв терно» тощо.

9 березня – 100 років від дня народження Алли Петрівни Коваль (1923–

2009).

Українська мовознавця, доктор філологічних наук, професор. Автор багатьох наукових та науково-популярних праць з історії української мови, стилістики, культури мови.

10 березня – 145 років тому випущено кишенькове видання «Кобзаря» Т. Г. Шевченка.

У цей день (1878) у Женеві за сприяння «Громади» випущено кишенькове видання «Кобзаря» Т. Г. Шевченка. Михайло Драгоманов видав цей варіант «Кобзаря» репринтним способом. Розмір книжки 9 на 5 см. До України книги були завезені контрабандно в упаковках з-під цигарок. У наш час під назвою «Кобзар» видають повне зібрання українських поезій Шевченка з додатком двох поем «Тризна» (Безталанний) та «Сліпа». Однак перші «Кобзарі» містили твори тільки українською мовою (до 1908 р.).

11 березня – 160 років від дня народження **Володимира Іполитовича Липського** (1863–1937).

Український учений-природознавець, мандрівник і дослідник, фахівець із ботанічної географії та створення ботанічних садів, громадський діяч, член-кореспондент АН СРСР, президент АН УРСР, директор Ботанічного саду в Одесі, збирач колекцій рослин, один із авторів проекту реорганізації заповідника «Асканія Нова», автор праць із питань флористики, систематики та географії рослин, історії вітчизняної ботаніки, гербарної справи, роботи Ботанічного саду УАН тощо, наукових описів флори Індонезії, Тунісу, Алжиру, Середньої Азії.

Література

1. Шендеровський В. Нехай не гасне світ науки. Кн. 1 / за ред. Е. Бабчук. Київ, 2003. 409, [1] с.

12 березня – 340 років від дня народження **Августа Германа Франке** (1683–1727).

Німецький педагог-пієтист, послідовник дидактичних ідей Я. Коменського, засновник системи освітньо-виховних закладів для різних станів («заклади Франке»), у яких головне місце займало навчання релігії та практичній ремісничій праці й реальним наукам, у галузі дидактики – пропагандист методу катехізисної бесіди, використання наочних посібників, проведення екскурсій, послідовник Я. Коменського.

Література

1. Завальнюк А. Р. Освітня діяльність та педагогічні погляди Августа - Германа Франке (1692-1727 рр.) : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / наук. керівник Євтух М. Б., ; Міжнар. екон.-гуманітар. ун-т ім. акад. С. Я. Дем'янчука. Рівне, 2006. 228 с. Бібліогр.: с. 195–212 (225 назв).

12 березня – 260 років від дня народження **Фрідріха Ріхтера** (псевд. Жан Поль; 1763–1825).

Німецький педагог, письменник, ідеаліст-романтик, послідовника поглядів Ж.-Ж. Руссо, учитель шкіл Берліна і Веймара, прихильник індивідуального виховання і навчання (великого значення надавав естетичному вихованню, вихованню жінки-матері та ін.), автор книжки «Левана, або Вчення про виховання», творів із шкільного життя вчителів.

12 березня – 160 років від дня народження **Володимира Івановича Вернадського** (1863–1945).

Український вчений-природодослідник, мислитель-енциклопедист, теоретик наукознавства і організатор науки, основоположник геохімії, біогеохімії, радіогеології, творець теорії про біосферу та неосферу, теорії про провідну роль живих істот у геохімічних процесах та еволюційної теорії походження мінералів, академік Петербурзької АН, дійсний член НТШ у Львові, член Українського наукового товариства в Києві, професор Московського та Таврійського університетів, організатор і перший президент Української академії наук, керівник Радієвого інституту та Інституту геохімії й аналітичної хімії (Москва), автор концепції про внутрішню енергію землі, пошуків радіоактивних мінералів визначення абсолютного віку гірських порід та ін.

Література

1. Вернадський В. І. Вибрані [наукові] праці академіка В. І. Вернадського. Т. 1. Володимир Іванович Вернадський і Україна. Кн. 2. Вибрані праці / [авт.-уклад.: О. С. Онищенко, В. М. Даниленко та ін. ; ред. рада: Б. Є. Патон (голова), А. Г. Загородній (заст. голови) та ін.], НАН України, Комісія з наук. спадщини академіка В. І. Вернадського; Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського; Ін-т історії України. Київ : Друкарня НБУВ, 2011. 584 с.

2. Кононенко М. П. Постаті : посібник-довідник / НДІ українознавства. Київ : Міленіум, 2005. 427 с.

3. Лупейко В. Ю. У світі українських інтелектуалів. [Донецьк] : ППШ «Наука і освіта», 2004. 267 с.

13 березня – 290 років від дня народження **Джозефа Прістлі** (1733–1804).

Англійський філософ-матеріаліст, природознавець, хімік, психолог, педагог, священник, засновник і викладач латинської, грецької і французької мов приватних шкіл, викладач курсів теорії мови, літератури й риторики Уоррингтонської академії, член товариства «Друзі Французької революції», член Королівського товариства (Англійської академії наук), засновник систематичних курсів історії законодавства та конституції Англії, один із основоположників хімії газів, автор підручника англійської граматики.

14 березня – День українського добровольця.

Щороку 14 березня в Україні відзначається День українського добровольця. Пам'ятна дата встановлена Верховною Радою України у

2017 році, щоб вшанувати мужність та героїзм захисників незалежності, суверенітету й територіальної цілісності нашої держави.

15 березня – 130 років від дня народження **Надії Олександрівни Гов'ядовської** (1893–1971).

Український педагог-методист, заслужений учитель (30 років учителювала на Київщині), інспектор-методист Міністерства освіти, автор букваря й читанки для 1-го класу (11 перевидань).

15 березня – 95 років від дня народження **Петра Панасовича Хропка** (1928–2003).

Український філолог, літературознавець, методист української літератури, педагог, доктор філологічних наук, професор, дійсний член АПН України, заслужений діяч науки та техніки України, викладач і завідувач кафедри української літератури Київського педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, автор шкільних підручників з української літератури для 9, 10 кл., навчальних посібників для студентів і вчителів, програм для філологічних факультетів педагогічних навчальних закладів; один із авторів Концепції літературної освіти в Україні, упорядник антології української романтичної поезії, видань творів І. Котляревського, А. Свидницького, Б. Грінченка.

Література

1. Українська література : хрестоматія : для 10-го кл. середніх загальноосвіт. навч. закл. / авт. вступ. ст. і упоряд.: Петро Хропка, Володимир Погребенник. 2006. 671 с.

2. Меншій А. М. Романи Юрія Хорунжого і українська історико-біографічна проза 60–90 років ХХ ст. : автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.01.01 / Меншій Аліса Миколаївна. 2003. 20 с.

3. Українська література. 11 клас : підруч. для серед. загальноосвіт. шк. / Р. В. Мовчан [та ін.] ; за заг. ред. Р. В. Мовчан ; [наук. ред. П. П. Хропка]. [2008]. 492, [1] с.

4. Хропка П. А. Іван Котляревський : біогр. нарис / [ред. Т. Ю. Буженко ; худож. М. Ф. Остапко]. 1969. 100, [1] с.

16 березня – 120 років від дня народження **Сергія Григоровича Шаповаленка** (1903–1988).

Відомий український педагог, методист хімії, доктор педагогічних наук, дійсний член АПН СРСР, вчитель Глухівської дослідно-показової школи, викладач середніх шкіл Москви, директор Науково-дослідного інституту шкільного обладнання та технічних засобів навчання АПН СРСР, автор підручників з хімії для 7–11 класів, методики навчання хімії у середній школі, праць із проблем політехнічної освіти і трудового навчання, забезпечення шкіл сучасними дидактичними засобами.

16 березня – 95 років від дня народження **Світлани Петрівни Бочарової** (1928–2012).

Український психолог, доктор психологічних наук, професор,

громадський діяч, відмінник народної освіти УРСР, дійсний член Балтійської педагогічної академії, член Міжнародної ергономічної асоціації, викладач і завідувач кафедри психології Харківського державного університету та Харківського педагогічного інституту, завідувач кафедри психології (нині кафедра загальної й інженерної психології) Української інженерно-педагогічної академії, керівник наукової роботи докторантів, автор праць із проблем загальної і педагогічної психології, ергономіки, зокрема підручників «Інженерна психологія», «Психологія управління», монографії «Пам'ять у процесах навчання і професійної діяльності» тощо. З метою вшанування пам'яті вченої засновано «Бочарівські читання».

Література

1. Вісник Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди : Психологія. Вип. 20 / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. 2006. 192 с.
2. Психология и память. Теория и практика для обучения и работы / С. П. Бочарова. Харьков : Гуманитар. центр, 2007. 384 с.
3. Наукові школи Української інженерно-педагогічної академії / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Укр. інж.-пед. акад. 2011. 153 с.
4. Вісник Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди : Психологія. Вип. 24 / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, 2008. 191 с.

17 березня – 175 років від дня народження **Олександра Михайловича Огоновського** (1848–1891).

Український вчений-правник, громадський діяч, дійсний член Наукового товариства імені Т. Г. Шевченка, член-засновник Львівської «Просвіти», перший голова Народної ради, завідувач кафедри цивільного права, декан юридичного факультету Львівського університету, перший професор права, який викладав українською мовою, автор монографій та статей з теорії цивільного права, зокрема «Система австрійського права цивільного».

17 березня – 90 років від дня народження **Олексія Семеновича Онищенка** (1933).

Український вчений, філософ, культуролог, соціолог, історик, громадський діяч, доктор філософських наук, професор, академік НАН України, заслужений діяч науки і техніки УРСР, дослідник філософсько-соціологічних проблем розвитку духовної культури, світогляду особи, способу життя, проблеми еволюції масової свідомості, соціології та історії релігій в Україні, творець концепції розвитку Національної бібліотеки України імені В. Вернадського, що визначає інтеграційний розвиток книгознавства, бібліографознавства, бібліотекознавства, генеральний директор Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, головний редактор «Бібліотечного вісника», автор праць: «Історія християнської церкви на Україні», «Наука в дзеркалі преси», «Історія Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського» та ін., лауреат Державної премії України в галузі науки і

техніки (2008).

Література

1. Библиотеки национальных академий наук: проблемы функционирования, тенденции развития : науч.-практ. и теорет. сб. Вип. 15 / Нац. биб-ка Украины им. В. И. Вернадского, Междунар. асоц. акад. наук, Совет директоров науч. б-к и информац. центров. 2017. 198, [1] с.
2. Довідково-бібліографічна діяльність наукових бібліотек Національної Академії наук України: становлення та розвиток (XX ст. – перше десятиліття XXI ст.) : [монографія] / Т. В. Добко ; відп. ред. О. С. Онищенко; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ: НБУВ, 2013. – 376 с.
3. Інформатизація і модернізація соціокультурної сфери суспільства: взаємодія та розвиток : монографія / О. С. Онищенко, В. М. Горовий, В. І. Попик, Ю. М. Половинчак, Л. Й. Костенко, Т. М. Горенко, О. В. Ворошилов, Т. Л. Кулаковська, Г. В. Індиченко, Д. В. Бондаренко, С. Ю. Вербицький. Київ: НБУВ, 2013. 184 с.
4. Национальная академия наук Украины, 1918–2008 : К 90-летию со дня основания / НАН Украины, Нац. биб-ка Украины им. В. И. Вернадского. 2008. 669 с.
5. Розвиток ресурсної бази вітчизняного інформаційного середовища : монографія / О. С. Онищенко [та ін.]. Київ: НБУВ, 2012. 194 с.
6. Розвиток інформаційної культури як умова єдності українського суспільства : монографія / О. С. Онищенко, В. М. Горовий, Ю. М. Половинчак, Л. М. Галаган. Київ: НБУВ, 2017. 248, [1] с.
7. Рубрикатор Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського : Розділ "М Технологія деревини. Виробництва легкої промисловості. Поліграфічне виробництво. Фотокінотехніка" : Підрозділ "М 2/7 Виробництва легкої промисловості" / [авт. кол. : Н. О. Артющенко та ін. ; голов. ред. О. С. Онищенко]. 2007. 373, [1] с.
8. Супронюк О. К. Н. В. Гоголь и его окружение в Нежинской гимназии : биобиблиогр. слов. / О. К. Супронюк ; [отв. ред. А. С. Онищенко ; науч. ред. А. И. Рейтблат ; предисл. Ю. В. Манна], 2009. - 249, [2] с.
9. Технології організації знанневих ресурсів у бібліотечно-інформаційній діяльності : монографія / Катерина Лобузїна ; [відп. ред. О. С. Онищенко]. Київ: НБУВ, 2012. 249 с.

19 березня – 150 років від дня народження Миколи Івановича Міхновського (1873–1924)

Український політичний і громадський діяч, правник, публіцист, основоположник і один з ідеологів українського націоналізму, автор 10 заповідей та Програми націоналізму, один із ініціаторів створення Братства тарасівців, організатор і лідер Української народної партії та автор її програмних документів, військовий правник у Києві та організатор Українського військового клубу імені гетьмана Павла Полуботка, член Української Центральної Ради, Української демократичної хліборобської партії, автор праці «Самостійна Україна», де обґрунтовано ідею незалежної, соборної української держави.

19 березня – 185 років від дня народження Володимира Дмитровича Лучаківського (1838–1903).

Український громадський діяч, письменник, перекладач, адвокат і перший українець — бургомістр у Тернополі. Активно займався літературною творчістю. Для аматорського театру «Руська Бесіда» переклав з німецької і

польської мови близько 20 п'єс, що свого часу були головним репертуаром українського театру в Галичині. Написав дві оригінальні комедії «Іспит на мужа», «Несподівані женихи». Писав поезії, оповідання, гуморески. Переклав українською мовою з німецької «Карний закон». Видав друком «Причинок до етнографії галицького Поділля» (Тернопіль, 1883).

20 березня – 195 років від дня народження Генріка Ібсена (1828–1906).

Норвезький драматург, поет, громадсько-політичний діяч, основоположник європейської «нової драматургії», творець «драми ідей», соціально-психологічної драми, автор п'єс «Примари», «Ворог народу», «Дика качка», «Нора», «Підпори суспільства», які йдуть на українській сцені з початку ХХ ст.

Література

1. Драматургія кінця ХІХ–ХХ ст. (Г. Ібсен, Б. Шоу, Б. Брехт) : матеріали до вивч. / [упоряд.: О. В. Кеба, П. Л. Шулик, І. Ю. Голубішко], 2006. 219 с.

20 березня – Всесвітній день Землі.

День Землі (англ. Earth Day) - назва, яку використовують щодо різних заходів, що їх проводять навесні з метою спонукати людей бути уважнішими до тендітного і вразливого доквілля планети Земля. 26 лютого 1971 року Генеральний секретар ООН У Тан підписав спеціальну декларацію, присвячену цій події. Є два основні періоди проведення Днів Землі – у березні (20-21) і Міжнародний день Матері-Землі – 22 квітня.

21 березня – 255 років від дня народження Жана Батіста Фур'є (1768–1830).

Французький математик, член французької АН, іноземний почесний член Петербурзької АН, основоположник математичної фізики (рівняння теплопровідності), фахівець у галузі математичного аналізу (ряди Фур'є), алгебри та методів чисельного розв'язування рівнянь, творець теорії тригонометричних рядів.

21 березня – Всесвітній день поезії.

Встановлено 1999 року ухвалою 30-ї сесії ЮНЕСКО. Вперше відзначено 21 березня 2000 року.

23 березня – 180 років від дня народження Юліана Андрійовича Целевича (1843–1892)

Український історик, педагог, доктор філософії, дійсний член і перший голова Наукового товариства імені Т. Г. Шевченка (НТШ), викладач гімназій Львова і Станіслава, автор наукових праць з історії Галичини і Закарпаття, співавтор підручника з історії України для середніх шкіл, упорядник збірки народних переказів, легенд про карпатських опришків.

23 березня – 30 років тому засновано Інститут демократії імені Пилипа Орлика.

У цей день (1993) у Києві засновано Інститут демократії імені Пилипа Орлика.

24 березня – 195 років від дня народження **Феофана Гавриловича Лебединцева** (1828–1888).

Український історик, педагог, письменник, видавець, громадський діяч, дослідник історії православної церкви та братств в Україні, викладач духовних семінарій Воронежа і Києва та Київської духовної академії, керівник Холмської, Люблінської і Радомської дирекцій училищ, перший видавець і редактор українського часопису «Киевская старина», посібника «Руководство для сельских пастырей», упорядник і видавець першої збірки прози Т. Г. Шевченка, написаної російською мовою, автор праці «Братства, їхня колишня і нинішня доля та значення», спогадів про Т. Шевченка.

24 березня – 165 років від дня народження **Миколи Миколайовича Ланге** (1858–1921)

Відомий психолог, педагог, один із основоположників експериментальної психології, прихильник педагогічних ідей Й. Г. Песталоцці, професор філософії та викладач історії філософії, психології, історії педагогіки й дидактики Новоросійського університету (Одеса), засновник і перший директор Вищих жіночих курсів в Одесі, однієї з перших у Російській імперії експериментальної психологічної лабораторії, голова шкільного комітету при Міській думі, експериментатор з реформування початкової освіти, керівник Історико-філологічного товариства, автор підручників і праць із психології, логіки, питань реформи освіти.

Література

1. Шинкарук, А. І. М. М. Ланге: історія та сучасність. *Вісн. Одес. нац. ун - ту.* 2010. Т. 15, вип. 21 : Серія: Бібліотекознавство, бібліографознавство, книгознавство. С. 230–231.

24 березня – 150 років від дня народження **Едуарда Клапареда** (1873–1940).

Швейцарський психолог, професор Женевського університету, один із засновників Педагогічного інституту імені Ж. Ж. Руссо в Женеві та журналу «Архіви психології», фахівець у галузі експериментальної психології, психіки дітей, теорії гри дитини, профорієнтації: продовжувач традицій французької школи емпіричної психології, один із представників функціональної психології, автор праць «Психологія дитини та експериментальна педагогіка», «Як визначити розумові здібності учнів», «Професійна орієнтація, її проблеми та методи».

25 березня – 225 років від дня народження **Антоніо Розміні-Сербаті** (1798–1855).

Італійський філософ, педагог, священник, розробник системи об'єктивного

ідеалізму, системи виховання і розвитку дитини від народження до 7 років, прихильник релігійного виховання, противник схоластичної школи і єзуїтських колегій, засновник релігійного товариства «Милосердних братів», автор праць з виховання особистості, питань педагогіки тощо.

25 березня – 110 років від дня народження **Василя Павловича Козаченка** (1913–1995).

Український письменник, учитель шкіл Кіровоградщини, редакційний працівник, автор повістей «Атестат зрілості», «Ціна життя», «Сальвія», «Листи з патрона», «Біла пляма» та ін., роману «Отчий дім», публіцистичних нарисів «В боях гартована», «Нью-Йорк зблизька».

25 березня – День Служби безпеки України.

Професійне свято України. Відзначається щорічно 25 березня у день прийняття Верховною Радою України Закону України «Про Службу безпеки України» (від 25 березня 1992 р. № 2229-ХІІ).

26 березня – 540 років від дня народження **Санті Рафаеля** (Раффаело, ін. 6.04.1483–1520).

Італійський живописець і архітектор, представник Високого Відродження, учасник будівництва собору св. Петра в Римі, автор полотен «Сікстинська мадонна», «Прекрасна садівниця», портретів папи Юлія II, «Жінки в покривалі», розписів соборів у Ватикані.

26 березня – 175 років від дня народження **Костянтина Олексійовича Андрєєва** (1848–1921).

Відомий математик, фахівець з проективної геометрії і математичного аналізу, член-кореспондент Петербурзької АН, викладач Харківського і Московського університетів, голова Харківського математичного товариства і редактор його видань, автор підручників та збірника задач з аналітичної геометрії.

26 березня – День Національної гвардії України.

27 березня – 270 років від дня народження **Ендрю Белла** (1753–1832).

Англійський педагог, священник англіканської церкви, один із засновників Белл-Ланкастерської системи взаємного навчання в початковій школі, елементи якої запозичено з індійської школи, завідувач притулком для сиріт військовослужбовців поблизу Мадраса (Індія), автор книжки «Досвід навчання, проведений у Мадрасі...», що рекомендував систему, при якій діти в школі та сім'ї можуть навчати одне одного під керівництвом учителя або батька, посібників для шкіл, що працювали за його системою.

27 березня – Міжнародний день театру.

Всесвітній або Міжнародний день театру - міжнародний день вшанування театру як надбаня культури і вшанування всіх робітників театру від театральних режисерів, акторів і сценографів до білетерів. Ініціатива святкування Всесвітнього дня театру належала Міжнародному інституту театру (ІТІ) у 1961 році.

29 березня – 295 років від дня народження **Кирила Григоровича Розумовського** (1728–1803).

Останній гетьман лівобережної України, граф, генерал-фельдмаршал, організатор обов'язкового навчання козацьких синів, засновник музично-драматичного театру в Глухові (при дворі К. Розумовського), фундатор судової реформи в Україні 1760–1763 рр.

31 березня – 150 років від дня народження **Миколи Івановича Міхновського** (1873–1924).

Український політичний та громадський діяч, ідеолог українського самостійництва, перший представник українського націоналізму, адвокат, публіцист, Діяч Української Республіки і організатор її війська, збройних сил. Представник священницького роду Міхновських. Засновник Української народної партії (1902), один із лідерів Української демократично-хліборобської партії, член Братства самостійників. Один з популяризаторів словосполучень «козаки-українці» і «українці-козаки» в якості назви і самоназви представників українського народу. Прихильник розпаду Російської імперії і перетворення її на спільноту пов'язаних спільною історією країн і народів. Автор брошури «Самостійна Україна» (1900), проєкт Конституції (1905).

Квітень

1 квітня – 195 років від дня народження **Рудольфа Арендта** (1828–1902).

Німецький педагог, професор хімії Лейпцизького політехнічного інституту, викладач реального училища, прихильник індуктивного методу викладання, основоположник методики викладання хімії в середній школі, послідовник Й. Гербарта з питань викладання навчальних предметів та виховання.

1 квітня – 115 років від дня народження **Абрахама Гарольда Маслоу** (1908–1970).

Американський психолог, представник гуманістичної психології, президент Американської психологічної асоціації, фахівець з теорії особистості, дітоцентризму (однієї з виховних концепцій), автор книг «Мотивація і особистість», «До психології буття», «Далекі межі людської природи» та ін.

1 квітня – **90 років** від дня народження **Олекси Васильовича Мишанича** (1933–2004).

Український літературознавець, фольклорист, доктор філологічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, заслужений діяч науки і техніки України, завідувач відділу давньої української літератури Інституту літератури імені Т. Г. Шевченка АН України, Перший віце-президент Міжнародної асоціації українців, дослідник давньої української літератури, фольклору, текстології, літературного руху на Закарпатті, один із редакторів-організаторів 50-томного видання творів І. Франка, упорядник і видавець творів класиків української літератури (42 т.), популяризатор рідного слова (понад 300 статей), автор літературознавчих статей та досліджень, зокрема збірок «З минулих літ», «На переломі», історичного нарису «Література Закарпаття XVII-XVIII століть», праці «Григорій Сковорода і усна народна творчість» тощо, лауреат Державної премії УРСР імені Т. Г. Шевченка (1988), премії імені О. Білецького (2003).

1 квітня – Міжнародний день птахів.

У цей день (1902) одинадцять європейських держав підписали Міжнародну конвенцію з охорони птахів, корисних в сільському господарстві (англ. International Convention for the Protection of Birds Useful to Agriculture). Це були Німеччина, Австро-Угорщина, Бельгія, Іспанія, Франція, Греція, Люксембург, Монако, Португалія, Швеція і Швейцарія. Конвенція вступила в дію 12 грудня 1905 року. У різних країнах її було ратифіковано протягом 1906–1932 рр. Вважають, що саме ця подія стала приводом для святкування Міжнародного дня птахів.

2 квітня – Міжнародний день дитячої книги.

Відзначається у день народження Г.-Х. Андерсена (1840–1902), данського письменника-казкаря.

3 квітня – **105 років** від дня народження **Олеся Гончара** (Олександр Терентійович Гончар, 1918–1995).

Український письменник, геніальний майстер слова, класик письменницької публіцистики, академік НАН України, суспільно-політичний і громадський діяч, керівник правління СПУ, народний депутат, голова Українського республіканського комітету захисту миру, член Всесвітньої Ради миру, автор славнозвісного роману «Прапорonosці», романів «Тронка», «Собор», «Людина і зброя», повістей «Земля гуде», «Щоб світився вогник», творів філософсько-естетичного трактування «Циклон», «Берег любові», численних сценаріїв, літературознавчих статей тощо, лауреат Державної премії України імені Т. Шевченка.

4 квітня – **105 років** від дня народження **Томаса Майн Ріда** (1918–1883).

Англійський письменник, автор пригодницьких романів «Мисливці за скальпами», «Квартеронка», «Оцеола, ватажок семінолів», «Вершник без голови», в яких відображено життя і побут індіанців.

4 квітня – День створення НАТО.

Організація Північноатлантичного договору, також Північноатлантичний альянс або НАТО (англ. North Atlantic Treaty Organization – NATO, фр. L'Organisation du Traité de l'Atlantique Nord – OTAN) – міжнародна міжурядова організація, військово-політичний союз 30 держав Північної Америки і Європи, які прагнуть досягти мети Північноатлантичного договору, підписаного у Вашингтоні 4 квітня 1949.

5 квітня – **95 років** від дня народження **Лариси Іванівни Крушельницької** (1928–2017).

Українська археологиня, бібліотекознавиця, докторка історичних наук (1991), професорка (1999). Єдина у світі жінка-археолог, яка організувала й успішно провела понад 50 археологічних експедицій, підсумком яких стали 206 наукових досліджень, з яких понад 170 опубліковані – зокрема, 8 монографій. Вона відкрила і дослідила близько 60 пам'яток минулого, що принесли їй визнання як в Україні, так і за кордоном. Широкого міжнародного резонансу набули також її спогади, публіцистика й особливо діяльність на посаді директора Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України.

6 квітня – **150 років** від дня народження **Бориса Підгорецького** (1873–1919).

Музичний критик, фольклорист, композитор, педагог, хоровий диригент

7 квітня – Всесвітній день здоров'я.

Всесвітній день здоров'я відзначається щорічно 7 квітня починаючи з 1950 року. Цього дня 1948 року набрав чинності Статут Всесвітньої організації здоров'я (ВОЗ). Ідея Всесвітнього дня здоров'я була висунута вже на першій сесії Всесвітньої асамблеї охорони здоров'я в 1948. Але 1948 року цей день відзначався 22 липня, в день ратифікації Статуту ВОЗ.

10 квітня – **90 років** від дня народження **Віктора Семеновича Близнеця** (1933–1981).

Український дитячий письменник, журналіст, прозаїк лірико-романтичної манери, заступник головного редактора видавництва «Молодь», автор збірки творів для дітей «Ойойкове гніздо», повістей «Паруси над степом», «Землянка» (теми воєнного і повоєнного дитинства), роману «Підземні барикади», збірки оповідань «Як народжується стежка», творів про школу, виховання підростаючого покоління, перекладу і переказу для дітей

«Повість временних літ» тощо, лауреат премії імені Лесі Українки (1988).

Література

1. Більчук М. Українські та зарубіжні письменники : Розповіді про життя і творчість. Тернопіль : Підручники і посібники, 2006. 239, [1] с.

12 квітня – 130 років від дня народження **Василя Сидоровича Бойка** (1893–1938).

Український учений, літературознавець, громадсько-політичний діяч, член Української Центральної і Малої Рад, дійсний член Комісії УАН, редактор "Книгоспілки", викладач вузів Києва і Харкова, професор Уральського педагогічного інституту, автор наукових праць з історії й теорії літератури, методології літературознавства та мистецтвознавства, монографії «Марко Вовчок. Історико-літературний начерк».

12 квітня – Міжнародний день польоту людини в космос.

Свято, яке встановлено 7 квітня 2011 року ООН на честь 50-ї річниці польоту людини в космос, святкування відбувається щорічно, 12 квітня. 12 квітня 1961 року радянський космонавт Юрій Гагарін на космічному кораблі «Восток» з космодрому «Байконур» вперше у світі зробив орбітальний обліт Землі, який тривав 108 хвилин. 12 квітня 1981 стартував перший пілотований політ за американською програмою «Шаттл».

12 квітня – День працівників ракетно-космічної галузі України.

Свято встановлено в Україні «ураховуючи значний внесок працівників ракетно-космічної галузі України у наукові дослідження, створення сучасної ракетно-космічної техніки та впровадження високих космічних технологій в народне господарство» згідно з Указом Президента України «Про День працівників ракетно-космічної галузі України» від 13 березня 1997 р. № 230/97.

13 квітня – 280 років від дня народження **Томаса Джефферсона** (1743–1826).

Видатний американський просвітитель і державний діяч періоду боротьби за національну незалежність, президент США (1801–1809), філософ, юрист, автор проекту Декларації незалежності (1776), прихильник державного контролю системи освіти, відокремлення школи від церкви, безплатної і обов'язкової початкової загальноосвітньої школи; один із організаторів першої публічної бібліотеки та Вірджинського університету (перший ректор); розробник системи організації професійних шкіл, великого значення надавав позашкільній освіті.

14 квітня – 135 років від дня народження **Леоніда Арсенійовича Булаховського** (1888–1961).

Український мовознавець, педагог, доктор філологічних наук, професор, академік АН УРСР, член-кореспондент АН СРСР, заслужений діяч науки

УРСР, професор Пермського, Харківського і Московського університетів, директор Інституту мовознавства імені О. О. Потебні АН УРСР, одночасно – завідувач кафедри слов'янської філології Київського університету, завідувач кафедри мовознавства Інституту підвищення кваліфікації педагогів; аналітик балто-слов'янських взаємин, рецензент посібників із болгарської мови, методист із навчання української та російської мов у середній і вищій школах, автор праць із загального мовознавства, славістики, методики викладання мови, зокрема «Граматики в школі для дорослих», «Граматики в новій школі», «Методичних уваг для вчителя трудшколи», «Підручника з української мови для середньої школи», підручників для ЗВО «Нариси із загального мовознавства», «Курс сучасної української літературної мови» (у 2 т.), «Український правопис» (автор проекту) тощо.

15 квітня – День довкілля.

День довкілля – національне екологічне свято, яке відзначається щорічно в третю суботу квітня, починаючи з 1999 року. Головна мета свята – підвищення рівня свідомості українців в питаннях, що стосуються збереження безпеки навколишнього середовища.

16 квітня – 160 років від дня народження **Фрідріха Едуардовича Фальц-Фейна** (1863–1920).

Меценат, промисловець, громадський діяч, натураліст-природознавець, засновник біосферного заповідника «Асканія-Нова». Займався питаннями акліматизації птахів і тварин у нових кліматичних умовах; процесами одомашнювання й приручення диких особин; проблемами гібридизації, стерилізації та наслідків, які вони спричиняють; штучного запліднення, а також вивченням цілинних степів і наслідків впливу на них людської діяльності, що призводять до змін заг. вигляду степового ландшафту. Заклав ботанічний парк, відкрив зоопарк, у якому жило на волі 58 видів тварин (2 тисячі) та 154 види птахів, врятував від вимирання дикого коня Пржевальського.

16 квітня – Великдень.

18 квітня – **95 років** від дня народження **Федора Степановича Арвата** (1928–1999).

Український педагог, кандидат педагогічних наук, професор, дійсний член АПН України, академік-засновник АПН України, фахівець у галузі мовознавства та методики мови й літератури, завідувач відділу методики мови й літератури Чернівецького інституту вдосконалення кваліфікації вчителів, викладач Чернівецького університету, ректор Ніжинського педагогічного інституту імені М. В. Гоголя, автор підручників та навчальних посібників для молдавських шкіл, статей з проблем вищої та середньої школи, історії перекладу тощо.

18 квітня – Міжнародний день пам'яток і визначних історичних місць.

Відзначається з ініціативи Міжнародної ради з питань охорони пам'яток і визначних місць (ІКОМОС), внесеної 18 квітня 1982 року. Рішення про відзначення дати було прийнято Генеральною Асамблеєю ЮНЕСКО у 1983 р. Спрямований на підвищення обізнаності громадськості з різноманітним культурної спадщини, її вразливістю та необхідністю ефективних зусиль заради збереження її для подальших поколінь.

18 квітня – День пам'яток історії та культури.

Свято встановлено в Україні «на підтримку ініціативи вчених, архітекторів, реставраторів, працівників державних органів охорони пам'яток історії та культури» згідно з Указом Президента України «Про День пам'яток історії та культури» від 23 серпня 1999 року № 1062/99. Припадає також на Міжнародний день пам'яток і визначних місць.

21 квітня – **175 років** від дня народження **Карла Штумпфа** (1848–1936).

Німецький філософ, психолог, музикознавець, професор, директор Інституту психології Берлінського університету, президент 3-го Міжнародного психологічного конгресу в Мюнхені, один із засновників Асоціації з вивчення психіки дитини, автор наукових праць з психології, філософії, сприймання музики, концепцій уваги, втом, мисленнєвих операцій, почуттів, емоцій.

21 квітня – Всесвітній день творчості та інноваційної діяльності.

Свято з'явилося у 2002 році, а у 2017 році Організація Об'єднаних Націй проголосила його міжнародним днем. Всесвітній день творчості та інноваційної діяльності має за мету збільшення обізнаності суспільства щодо необхідності творчого підходу до розв'язання проблем та важливості інновацій для всебічного суспільного розвитку, залучення до креативного мислення, генерування творчих ідей і позитиву.

22 квітня – **200 років** від дня народження **Василя Степановича Ільницького** (1823–1895).

Український історик, культурний діяч, педагог, письменник, театральний критик, священник, перший директор Львівської академічної гімназії. Автор історичних розвідок та нарисів «Історія України за часів Петра Великого. Павло Полуботок. Петро Калнишевський», «Уступи з історії України і козацтва. Україна перед роком 1646. Дві облоги Львова Хмельницьким». Друкувався у виданнях «Батьківщина», «Діло», «Газета шкільна», «Зоря», «Ластівка».

22 квітня Міжнародний день Матері-Землі (англ. International Mother Earth Day).

Відзначається, починаючи з 2010 року, щорічно 22 квітня. У резолюції

Генеральної Асамблеї ООН № A/RES/63/278, яка була затверджена з цього приводу в 2009-му р. відзначалося, що термін «Матінка-Земля» досить поширений в різних культурах і загальноприйнятий у більшості країн світу, відображає чіткий взаємозв'язок між нами і нашою планетою.

23 квітня – 145 років від дня народження **Григорія Григоровича Ващенка** (1878–1967).

Український педагог, психолог, фахівець із дидактики і національного виховання, творець української виховно-освітньої системи, вчитель земської народної школи, жіночих гімназій, духовних шкіл, прихильник П. Лесгафта, один із засновників учительських курсів у Прилуках, Ромнах, Хоролі, викладач педагогіки і психології Учительського інституту Полтави, згодом – професор і керівник кафедри педагогіки Полтавського педагогічного інституту, професор педагогіки Українського вільного університету в Мюнхені, член Спілки української молоді за кордоном (СУМ), ректор Богословської академії (Мюнхен), автор праць «Виховний ідеал», «Виховання любові до Батьківщини (націоналізм і інтернаціоналізм)», «Загальні методи навчання», «Основи естетичного виховання», підручників, методичних посібників з педології, проблем соціального виховання і навчання, організації дитячих установ.

Література

1. Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX-XX ст.) : хрестоматія / [упоряд.: Л. Д. Березівська та ін. ; наук. ред. О. В. Сухомлинська ; попереднє слово Ольга Сухомлинська]. Київ : Науковий світ, 2003. 418 с.

23 квітня – 105 років від дня народження **Моріса Дрюона** (1918–2009).

Французький письменник критичного реалізму, член Французької академії, учасник Руху Опору, автор трилогії «Сильні світу цього», серії гостросюжетних історичних романів «Прокляті королі» (у 7 т.), творів про Другу Світову війну «Пісня партизанів», «Остання бригада», збірок новел тощо.

23 квітня – 100 років від дня народження **Василя Сидоровича Земляка** (справж. Вацлав Вацик; 1923–1977).

Український письменник і кіносценарист чеського походження, лауреат Шевченківської премії. Автор повістей «Рідна сторона», «Кам'яний брід», «Гнівний Стратіон», «Підполковник Шиманський», романів «Лебедина згряя» «Зелені млини», трагедії «Президент» та ін. За його сценаріями створено художні фільми «Люди моєї долі», «Олесь Чоботар», «Останній патрон», «На Київському напрямі», «Вавилон-XX» та ін.

23 квітня – Всесвітній день книги і авторського права.

23 квітня – Міжнародний день англійської мови.

23 квітня – Міжнародний день іспанської мови.

24 квітня – **220 років** від дня народження **Олександра Васильовича Духновича** (1803–1865).

Український письменник, педагог, літератор, богослов, культурно-освітній і громадсько-політичний діяч Закарпаття, організатор народного шкільництва, засновник у Пряшеві (тепер Словаччина) Товариства Іоанна Хрестителя та «Літературного закладу», засновник 70-ти сільських народних шкіл, автор посібника для вчителів сільських шкіл «Народня педагогія», у якій визначив принципи навчання: єдність навчання і виховання, доступність, наочність, активність, самостійність, міцність засвоєння матеріалу; перших на Закарпатті шкільних підручників «Книжица читальная для начинающих» (буквар), «Краткий землепис» (географія та історія), історичної праці «Истинная история карпато-россов». Спадщина письменника містить велику кількість віршів, загадок, оповідань, байок, афоризмів, драм, комедію «Головний барабанщик», повість «Милен и Любица» тощо.

Література

1. Надім'янова, Тетяна Василівна. Просвітницька діяльність закарпатських будителів у ХІХ столітті : дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / наук. керівник Кемінь В. П. ; Дрогобиц. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. Дрогобич, 2006. 200 с.

24 квітня – Міжнародний день солідарності молоді.

Міжнародний день солідарності молоді (Міжнародний день солідарності молоді в боротьбі проти колоніалізму, за мирне існування) - міжнародне свято. Відзначається щорічно 24 квітня. Встановлений із 1957 року за рішенням Всесвітньої федерації демократичної молоді заради того, щоб привернути увагу державних органів, суспільства та засобів масової інформації до проблем молоді. Відзначається в день прийняття рішень на заключному засіданні Бандунгської конференції країн Азії й Африки (1955 р., англ. Asian-African Conference).

26 квітня – День Чорнобильської трагедії. Міжнародний день пам'яті жертв радіаційних аварій та катастроф.

У цей день (1986) на атомній електростанції в Чорнобилі сталася аварія.

26 квітня – Міжнародний день інтелектуальної власності.

Міжнародний день інтелектуальної власності встановлено у вересні 2000 р. на засіданні Генеральної асамблеї Всесвітньої організації інтелектуальної власності (ВОІВ). Відзначається щороку 26 квітня в день народження ВОІВ – організації, що сприяє охороні та розвитку інтелектуальної власності у всьому світі.

28 квітня – **155 років** від дня народження **Георгія Феодосійовича Вороного** (1868–1908).

Український учений, математик, один із творців геометричної теорії чисел, фахівець у галузі арифметики, професор Варшавського університету, автор наукових праць із теорії чисел, що послужили поштовхом для виникнення нових напрямів у аналітичній, алгебраїчній та геометричній теорії чисел, лауреат премії імені В. Я. Буняковського. «Діаграми Вороного» введено в теоретичну комп'ютерну науку для використання їх у комп'ютерній графіці, геометричному моделюванні, конструюванні роботів.

Література

1. Вороний Г. Ф. Щоденник (1885–1890) / авт. передм., упоряд. М. Кратко, Ін-т фундам. дослідж. Укр. наук. асоц. [та ін.]. Київ, 1994. 134 с.

28 квітня – Всесвітній день охорони праці.

30 квітня 145 років від дня народження **Владислава Вітвицького** (1878–1948).

Польський психолог, філософ, доцент, фахівець у галузі загальної психології; психології особистості, питань етики й естетики, викладач Львівського університету, завідувач кафедри загальної психології Варшавського університету, автор понад 70 великих праць, зокрема підручника психології для ЗВО, «Психологічний аналіз амбіції», «Психологічний аналіз проявів волі», «Про типи характеру», «Бесіди про моральну поведінку», «Анатомія для художників» та ін.

Література

1. Czarniecki K. Pionierzy, wspoltworcy i tworcy polskiej psychologii naukowej : [sylwetki uczonych]. Prace naukowe. Kraków : Impuls, 2000. 245 s.

30 квітня – **140 років** від дня народження **Ярослава Гашека** (1883–1923).

Видатний чеський письменник-сатирик, автор твору «Пригоди бравого вояка Швейка», учасник першої світової війни, співробітник газети «Руде право» (Чехословаччина), автор гуморесок, фейлетонів, нарисів, оповідань.

Література

1. Hasek J. The Gold Soldier Svejek / transl. C. Parrot ; ill. J. Lada. London : Everyman's Library, 1993. 800, [12] p.

2. Гашек Я.. Пригоди бравого вояка Швейка / пер. з чес. Степана Масляка ; за ред. І. В. Мельниченко ; вступ. ст. Г. Сиваченко. Харків: Фоліо, 2008. 688 с. («Бібліотека світової літератури» / Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка НАН України).

3. Феномен Швейка / пер. з чес. Степана Масляка. Львів: Наутилус, 2003. 485 с.

30 квітня – **135 років** від дня народження **Ольги Іванівни Дорошенко** (1888–1964)

Український педагог, професор, фахівець у галузі дошкільного виховання та розвитку дошкільнят, теоретик вільного виховання, прихильник ідеї національного дитячого садка, декан і викладач Київського інституту народної освіти, завідувач Третього Білоцерківського дитячого садка, автор методичних посібників з дошкільного виховання та методів роботи в дошкільних установах,

підготовки дошкільних працівників, а саме: «Дитячий садок», «Організація дитячого колективу в ранньому дитинстві», «Вчитель та дошкільне виховання», «До організації літніх дитячих майданів» та ін. програм з курсу дошкільної педагогіки для вузів, для дитячих садків.

Література

1. Улюкаєва, Ірина Гереевна. Історія суспільного дошкільного виховання в Україні : навч. посіб. / Бердянський держ. пед. ун-т. Бердянськ : [б.в.], 2007. 169 с.

Травень

70 років тому створено бібліотеку Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти (ЦППО) АПН України

У травні 1953 р. створено бібліотеку Центрального інституту післядипломної педагогічної освіти (ЦППО) АПН України, нині – ЦППО Університету менеджменту освіти НАПН України.

1 травня – 230 років від дня народження **Пилипа Кулика** (1793–1863).

Видатний український математик, фізик, доктор філософії, сеньйор колегії професорів філософського факультету, публічний ординарний професор вищої математики, декан філософського факультету Празького університету, ректор Грацького університету, член багатьох учених товариств, звичайний член Королівської чеської Академії наук, автор багатьох праць з математики та фізики, зокрема, склав таблиці першочисел та таблиці розкладу чисел. Автор підручників «Lerbuch höheren Analysis» («Підручник вищого аналізу»), «Підручник вищої арифметики та алгебри», «Основи вищої математики з огляду на її технічні застосування».

Література

1. Шендеровський В. Нехай не гасне світ науки. Кн. 1 / за ред. Е. Бабчук. Київ, 2003. 409, [1] с.

1 травня – 105 років тому вийшов український журнал «Мистецтво».

У цей день (1918) вийшов перший номер українського журналу «Мистецтво».

1 травня – День праці.

3 травня – Всесвітній день захисту преси.

3 травня – День Сонця.

5 травня –195 років від дня народження **Ганни Барвінок** (справж. Олександра Білозерська-Куліш, ін. псевд. – А. Нечуй-Вітер; 1828–1911).

Українська письменниця, представник етнографічно-побутової школи в літературі, тонкий знавець жіночої психології, автор творів, присвячених темі селянського життя з широким використанням фольклорно-етнографічного

матеріалу, родинно-побутовим стосункам, тяжкій долі жінки, зокрема оповідань «Не було змалку, не буде й до останку», «Перемогла», «Русалка»; «Лихо не без добра», «Вірна пара» та ін., драми «Материнська помста».

Література

1. Ганна Барвінок : збірник : до 170-річчя від дня народж. / ред.: В. Шендеровський, В. Яцюк. Київ : Рада, 2001. 550, [3] с. Бібліогр.: с. 504-551.

2. Зеленська Л. І. Ганна Барвінок (Життєпис на основі епістолярної спадщини) / [відп. ред. Михась Ткач ; рец. і авт. передм. Григорій Самойленко ; худож. обкл. О. В. Медведєв ; техн. ред. Л. Я. Лапко]. Чернівці : [ДКП РВВ], 2001. 123, [2] с. + 4 фото.

5 травня – 135 років від дня народження **Мирослава Дмитровича Капія** (1888–1949).

Український письменник, педагог, фольклорист, перекладач, викладач французької та німецької мов у гімназіях, семінаріях, середніх школах Тербовлі, Відня, Косова, автор ліричних віршів (цикл «На цім подолі смутку»), соціально-побутових нарисів, оповідань, пригодницько-фантастичної повісті «В країні блакитних орхідей», перекладів творів Жюль Верна, Г. Ібсена, О. Купріна, Р. Кіплінга, віршів Г. Гейне, М. Лермонтова, дослідник творчості І. Вагилевича.

7 травня – 30 років тому створено Центральну освітянську бібліотеку Міністерства освіти України.

У цей день (1993) було створено на базі профспілкової педагогічної бібліотеки Будинку вчителя Центральну освітянську бібліотеку Міністерства освіти України як структурний підрозділ Інституту змісту і методів навчання, яка була ліквідована у 1999 р. і стала базою для заснування Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського АПН України (1999).

8 травня 115 років від дня народження **Ніни Василівни Самойлик** (1908–1972).

Український педагог, заслужений вчитель УРСР, директор середньої школи № 126 м. Харкова (28 років), автор праць із педагогіки та методики початкового навчання.

8 травня – День пам'яті та примирення.

День пам'яті жертв Другої світової війни, та примирення між країнами-учасниками Другої світової війни, який вшановують 8 травня, в річницю капітуляції нацистської Німеччини. Відповідно до Указу Президента України від 24 березня 2015 року № 169/2015 метою відзначення є «гідне вшанування подвигу українського народу, його визначного внеску в перемогу Антигітлерівської коаліції у Другій світовій війні та висловлення поваги всім борцям проти нацизму».

9 травня – 90 років від дня народження **Романа Васильовича Андріяшика** (1933–2000).

Український письменник, журналіст, кореспондент тижневика «Друг читача», автор реалістично-психологічного роману «Люди зі страху» (події Першої світової війни на Західній Україні), романів «Додому нема вороття», «Кровна справа», «Сторонець»; лауреат Державної премії України імені Т. Шевченка (1998). Ім'я Романа Андріяшика присвоєно Борщівському навчально-виховному комплексу «Загальноосвітньому навчальному закладу І-ІІІ ст №3».

9 травня – День Перемоги над нацизмом у Другій світовій війні.

14 травня – День матері.

За часів незалежної України свято встановлено «...на підтримку ініціативи Державного комітету України у справах сім'ї та молоді, міжнародної організації „Жіноча громада“, Спільки жінок України, громадської організації „Союз українок“...» згідно з Указом Президента України «Про День матері» від 10 травня 1999 року № 489/99. Відзначають його щороку у другу неділю травня.

14 травня – 110 років від дня народження **Ігоря Костецького** (справж. Іван В'ячеславович Мерзляков, 1913–1983)

Український письменник, режисер, перекладач, видавець (в Німеччині), творець класичних зразків сюрреалістичної прози та драматургії, засновник українського видавництва «На горі», де побачили світ переклади світової літератури українською мовою, автор збірок новел «Оповідання про переможців», «Там, де початок чуда», п'єс «Театр перед твоїм порогом» тощо.

15 травня – 250 років від дня народження **Івана Лаврівського** (1773–1846).

Греко-католицький священик, громад. діяч, бібліофіл, мовознавець, історик, педагог, діяч освіти, ректор Львівської греко-католицької духовної семінарії, професор богословського інституту у Перемишлі, почесний член Краківського наукового товариства, дбав про розвиток нар. шкільництва, підготував кілька підручників, у т. ч. 1837 написав один із перших посібників з методики навчання у парафіяльних школах.

15 травня – 175 років тому вийшов у Львові перша газета – часопис «Зоря Галицька».

У цей день (1848) у Львові вийшла перша газета – часопис "Зоря Галицька", редактор Антін Павецький. Це перший національний український часопис українською народною мовою в Галичині та Україні. Часопис згуртував навколо себе визначних представників літературно-наукового та політичного світу на українських землях Австрійської імперії, які дописували

до видання: Яків Головацький, Іван Гушалеви́ч, Богдан Дідицький, Євген Згарський, Стефан Качала, Ксенофонт Климкович, Михайло Коссак, Платон Костецький, Йосип Левицький, Йосип Лозинський, Михайло Малиновський, Антін Могильницький, Рудольф Мох, Іван Наумович, Іван Озаркевич, Антоній Петрушевич, Микола Савчинський, Лев Трещаківський, Микола Устиянович, Володимир Шашкевич, Григорій Яхимович та інші.

15 травня – 150 років від дня народження **Павла Петровича Скоропадського** (1873–1945)

Український державний і політичний діяч, воєначальник, останній гетьман Української держави (1918), учасник українського руху, керівник «Союзу гетьманців-державників» в еміграції, автор спогадів з історії України 1917–1918 рр. Універсалами П. П. Скоропадського створено Українську академію наук, українські університети – у Києві та Кам'янці-Подільському, 150 українських гімназій, також вийшло друком кілька мільйонів примірників українських підручників; засновано широку мережу загальнокультурних закладів та установ (Національну бібліотеку, Національний архів, Національну галерею мистецтв, Національний історичний музей тощо).

15 травня – Міжнародний день сім'ї.

Відзначають з 1993 р з ініціативи ООН.

16 травня – 175 років від дня народження **Генрі Едуарда Армстронга** (1848–1937)

Англійський педагог, професор хімії Вищої технічної школи в Лондоні, послідовник Г. Спенсера в педагогіці, пропагандист дослідного (евристичного, природничо-наукового) і демонстративно-лекційного методів у навчанні, секретар і президент Королівського хімічного товариства, автор-розробник програми шкільного курсу хімії, що ґрунтується на дослідній роботі учнів та на між предметних зв'язках.

17 травня – 150 років від дня народження **Анрі Барбюса** (1873–1935).

Французький письменник і громадський діяч, один із організаторів антифашистського руху, організатор міжнародного об'єднання прогресивних письменників «Кларте», автор романів «Вогонь», «Ясність», збірника публіцистичних статей «Слово бійця», біографічної повісті «Золя» тощо, учасник відкриття Дніпрогесу (приїжджав до Харкова).

17 травня – Всесвітній день електрозв'язку та інформаційного суспільства.

Святкувався щорічно 17 травня з 1969 на відзнаку заснування Міжнародного телекомунікаційного союзу і підписання Першої міжнародної телеграфної конвенції в 1865. В листопаді 2005 Всесвітній саміт з питань інформаційного суспільства (WSIS) закликав Генеральну Асамблею ООН

проголосити 17 травня Всесвітнім днем інформаційного суспільства, щоб наголосити на важливості інформаційно-комунікаційних технологій і широкого кола питань інформаційного суспільства, піднятих ВСІС. Генеральна асамблея в березні 2006 прийняла резолюцію (A/RES/60/252) яка визначила, що Всесвітній день інформаційного суспільства буде святкуватися щорічно 17 травня. В листопаді 2006 р. Повноважна конференція Міжнародного телекомунікаційного союзу в Анталії, Туреччина, вирішила святкувати обидва свята 17 травня як Всесвітній день телекомунікацій та інформаційного суспільства (англ. World Telecommunication and Information Society Day).

18 травня – 975 років від дня народження **Омара Хайяма** (1048–1122).

Перський філософ, математик, астроном і поет, послідовник Ібн Сіні (Авіцені), керівник обсерваторії в Ісфахані, автор математичних трактатів, праць з фізики, астрономії, збірки лірики «Рубаї», створив найточніший календар, який використовується й донині.

Література

1. Хайям, Омар. Рубаи. Книга мудрости / Омар Хайям ; [сост. А. Ю. Балакин ; биограф. очерк А. Ю. Балакиной ; вступ. ст. Г. К. Честертон. Омар Хайям и лоза виноградная (пер. Н. Л. Трауберг) ; дизайнер обл. Наталия Коноплич]. Харьков ; Белгород : Клуб семейного досуга, 2012. 2012. 460, [2] с.

18 травня – День пам'яті жертв депортації з Криму.

18 травня – Міжнародний день музеїв.

Свято музеїв підкреслює їх значиму роль в культурному і освітньому розвитку населення. Святкування з 1977 р.

20 травня – День Європи.

Щороку у третю суботу травня Україна відзначає День Європи. У цей день проводять освітні заходи про Європейський Союз, культурні та творчі ініціативи, виступають на підтримку європейської інтеграції, відбувається вручення відзнак чи премій.

20 травня – День науки.

Професійне свято працівників науки України. Відзначається щорічно у третю суботу травня. Свято встановлено в Україні «...на підтримку ініціативи відомих вчених, наукових установ, а також професійних спілок України...» згідно з Указом Президента України «Про День науки» від 14 лютого 1997 року № 145/97.

21 травня – **90 років** тому відбувся VIII з'їзд Союзу польських учителів Волинського округу.

У цей день (1933) у Рівному відбувся VIII з'їзд Союзу польських

учителів Волинського округу (у 1921–1939 рр. західноукраїнські землі перебували у складі Польщі), на якому розглядалися питання про умови праці вчителів, їх навантаження, охоплення навчальним процесом дітей тощо.

21 травня – Всесвітній день культурного різноманіття в ім'я діалогу та розвитку.

У 2001 році ЮНЕСКО було прийнято Загальну декларацію про культурне різноманіття, а рік по тому 21 травня Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй було проголошено Всесвітнім днем культурного різноманіття в ім'я діалогу та розвитку (World Day for Cultural Diversity for Dialogue and Development).

22 травня – день перепоховання Тараса Григоровича Шевченка (1814–1861) на Чернечій горі поблизу Канева (1861).

Видатний український поет, художник, мислитель, просвітник, громадський діяч.

Література

1. Szewczenko, Taras. Kobziarz / Т. Szewczenko ; [упоряд. Р. Лубіківський ; ілюстр. М. Стороженко]. 2013. 379, [1] s.

2. Шевченко Т. Г. Батрачка : поема / [пер. Б. Сейтакова ; ред. Б. Солтаннязова]. 1953. 22, [1] с.

3. Шевченко Т. Г. Тече вода спід Явора / [ред. В. Синенко ; малюнки В. Литвиненка], 1944. - [6] с.

4. Шевченко Т. Г. Kobzos / пер. S. Weöres, 2006. - 399 + 334 с.

22 травня – Міжнародний день біологічного різноманіття.

24 травня – День рівноапостольних Кирила і Мефодія.

Щорічно 24 травня всі слов'янські країни вшановують пам'ять святих рівноапостольних Кирила і Мефодія. За різними історичними джерелами видатні візантійські просвітителі Кирило і Мефодій дали поштовх для розвитку східнослов'янської писемності, перекладаючи церковнослов'янською мовою богослужбні книги та Євангеліє, відкриваючи при церквах школи.

24 травня – День слов'янської писемності і культури.

26 травня – День працівників видавництва, поліграфії і книгорозповсюдження.

28 травня – **120 років** від дня народження **Олександри Максимівни Шулежко** (1903–1994).

Педагогиня, вихователька, «Праведниця народів світу», організаторка дитячого притулку у Черкасах під час нацистської окупації, врятувала від смерті і голоду 102 дітей, серед яких 25 дітей були євреями.

Література.

1. Загоріна Р., Шапіро Т. Пам'яті славетної землячки. Черкаси: Вертикаль, вид.

29 травня – 150 років від дня народження **Костянтина Максимовича Зіньківського** (1873–1959).

Український поет, перекладач, педагог. Автор низки творів: україномовного перекладу поеми «Слово о полку Ігоревім» (написано 1906, повністю опубліковано у 1967), поема «Зруйнований мур» (1906), віршів «Морська царівна» (1908), «Прийде час» (1909), «Весняний ранок» (1909).

29 травня – 145 років від дня народження **Петра Сильвестровича Карманського** (1878–1956).

Український поет, перекладач, освітній діяч, представник українського модернізму, член літературного об'єднання «Молода муза», вчитель гімназій Галичини, викладач Львівського університету, директор літературно-меморіального музею І. Франка у Львові, редактор журналів «Світ» і «Український хлібороб», автор збірок віршів «З теки самовбивці», «Ой люлі, смутку», «Блудні огні», «Поеми», «На ясній дорозі», книг спогадів «Українська богема» і «Крізь темряву», перекладів творів Данте, Гете та ін.

29 травня – Міжнародний день миротворців ООН.

Свято встановлено в Україні згідно з Указом Президента України «Про Міжнародний день миротворців» від 30 квітня 2003 р. № 374/2003 після офіційного звернення Асоціації миротворців України до Президента України «ураховуючи вагомий внесок миротворців у підтримання стабільності у різних регіонах планети та підтримуючи рішення Генеральної Асамблеї ООН».

Червень

1 червня – 110 років тому відкрита учительська семінарія для підготовки педагогів початкових шкіл краю (Кам'янець-Подільського)

У цей день (1913) на кошти Подільського губернського земства була відкрита учительська семінарія для підготовки педагогів початкових шкіл краю (Кам'янець-Подільського).

1 червня – Міжнародний день захисту дітей.

1 червня – Всесвітній день батьків.

Організація Об'єднаних Націй проголосила 1 червня Всесвітнім днем батьків, щоб оцінити всіх батьків у всіх куточках світу за їх самовіддану відданість дітям та їхню жертву на все життя задля виховання цих відносин.

2 червня – 35 років тому заснована Авторська М. П. Гузика експериментальна спеціалізована І-ІІІ ступенів загальноосвітня школа-

комплекс.

У цей день (1988) була офіційно заснована Авторська М. П. Гузика експериментальна спеціалізована I-III ступенів загальноосвітня школа-комплекс у м. Южному Одеської області. У 2000 р. отримала статус експериментальної школи всеукраїнського рівня. Згідно з наказом № 454 від 13.06.2001 року Міністерства освіти і науки України у 2001 р. отримала назву «Авторська школа М.П. Гузика міста Южного». До першої в Україні авторської школи-комплексу входять загальноосвітня школа, гімназія, ліцей, коледж, школа мистецтв, дитяча спортивна школа, трудова політехнічна та школа соціального розвитку дитини. Результати роботи Авторської школи М. П. Гузика і експериментальних шкіл України, які працюють за системою автора свідчать про її перевагу і перспективність.

2 червня – 25 років тому вийшов Указ Президента України «Про заходи щодо поліпшення функціонування та розвитку загальної середньої освіти»

У цей день (1998) вийшов Указ Президента України «Про заходи щодо поліпшення функціонування та розвитку загальної середньої освіти», яким передбачено «вжити невідкладних заходів щодо видання до початку кожного навчального року підручників для загальноосвітніх навчальних закладів», «забезпечувати до початку навчального року комплектування шкільних бібліотек підручниками, рекомендованою Міністерством освіти України художньою, науковою і довідниковою літературою, виданою українською мовою та мовами національних меншин».

4 червня – 160 років від дня народження **Владислава Владиславовича Городецького (1863–1930)**.

Український і польський архітектор, художник, підприємець, інженер, мандрівник, літератор, організатор модерного будівельного виробництва, де поєднувалися традиції античності, середньовіччя, класицизму і романтизму, художні концепції Заходу і Сходу; керівник спорудження Міського музею старовини і мистецтв у Києві (нині Національний художній музей), Караїмської кенаси, костьолу св. Миколая (нині функціонує і як Будинок органної та камерної музики), власного будинку на вулиці Банковій («Будинок з химерами»), автор книги «У джунглях Африки. Щоденник мисливця», курорту, електростанції та будинку казино в Польщі, залізничного вокзалу і палацу шаха в Тегерані тощо.

4 червня – Міжнародний день безневинних дітей-жертв агресії.

Відзначається 4 червня, відповідно до постанови Генеральної асамблеї ООН від 19 серпня 1982 року.

5 червня – 300 років від дня народження **Адама Сміта (1723–1790)**.

Шотландський економіст, філософ, представник класичної політичної

економії, професор університету в Глазго, автор твору «Дослідження про природу і причини багатства народів», де вперше дав систематизовану розробку основних питань політичної економії. Вчення Сміта мало велике значення для створення теорії трудової вартості.

5 червня – 125 років від дня народження **Федеріко Гарсія Лорки** (1898–1936).

Іспанський поет і драматург, автор антифашистських творів, поетичної збірки «Книга віршів», героїчної драми «Маріанна Пінеда», трагедії «Криваве весілля» тощо.

5 червня – 95 років тому відбувся III Всеукраїнський з'їзд спілки робітників освіти (Робос).

У цей день (1928) III Всеукраїнський з'їзд спілки робітників освіти (Робос) визначив перед учителями завдання – бути провідником культури в життя, самому культурно й політично переозброюватися, викладацькій і громадській роботі надавати класово-пролетарського змісту.

5 червня – Всесвітній день охорони довкілля.

Започаткований у 1972 р. Генеральною Асамблеєю ООН

6 червня – День журналіста.

7 червня – 120 років від дня народження **Івана Андрійовича Багмута** (1903–1975)

Український дитячий письменник, автор збірок нарисів «Подорож до небесних гір», «Преріями та джунглями Біробіджану», «Карелія», де відображено життя і побут народів Середньої Азії, Далекого Сходу, Карелії; повістей «Записки солдата», «Подвиг творився так», «Щасливий день суворовця Криничного», «Пригоди чорного kota Лапченка»; ліричної комедії «Степи цвітуть»; оповідань «Гарячі джерела», «Злидні», «Знак на стіні» та ін., лауреат премії ім. Лесі Українки (1973).

8 червня – 140 років від дня народження **Ольги Василівни Дучимінської** (1883–1988).

Українська письменниця, перекладачка, етнограф, фольклористка, педагогиня, культурно-громадська діячка, народна вчителька Прикарпаття, організаторка дитячих закладів, шкіл, жіночих гуртків у Галичині, журналістка газети «Жіноча доля», одна із засновників і працівників Львівського музею етнографії та художнього промислу, автор поетичної збірки «Китиця забувдків», новел «В суді», «Сніг», «Співачка», повісті «Еті», спогадів про Н. Кобринську.

Література

Пахомов В.М. Творча спадщина Ольги Дучимінської. Івано-Франківськ: Факел, 2001. 234 с.

9 червня – 95 років від дня народження **Семена Устимовича Гончаренка** (1928–2013).

Український педагог, доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України, заслужений діяч науки і техніки України, провідний методолог педагогічної науки, фахівець у галузі загальної педагогіки і методики навчання фізики. Обґрунтував дидактичні засади формування природничо-наукової картини світу у школярів. Автор концепції гуманітаризації загальної середньої освіти, першого українського педагогічного словника. Створив систему підручників з фізики для різних типів закладів загальної середньої освіти. Підготував 30 докторів і 55 кандидатів наук. Автор понад 300 наукових праць, зокрема монографії «Формування наукового світогляду учнів у процесі вивчення фізики», «Методика навчання фізики в середній школі» в чотирьох книгах, посібника для науковців «Педагогічні дослідження», «Українського педагогічного словника», серії науково-популярних книг.

11 червня – 205 років від дня народження **Александра Бена** (1818–1903).

Англійський психолог, філософ і педагог, один із головних представників асоціативної психології. Праці вченого сприяли формуванню фізіологічної психології. Автор праць «Відчуття і інтелект», «Емоції і воля», «Англійська граматики», «Логіка», «Розум і тіло», «Психологія».

13 червня – 160 років від дня народження **Марії Миколаївни Грінченко** (псевд. М. Загірня, М. Чайченко, М. Доленко та ін.; 1863–1928).

Українська письменниця, педагогиня, журналістка, громадська діячка, учителька шкіл Богодухівщини та народної школи Х. Д. Алчевської с. Олексіївки (Луганська обл.), членкиня Чернігівської «Громади», одна з фундаторів товариства «Просвіта» в Києві, організатор музею старожитностей В. Тарновського, одна з укладачів «Словаря української мови» (у 4 т.) та член-редактор Комісії «Словника української живої мови» при ВУАН, послідовниця Б. Д. Грінченка у справі розвитку в Україні національної культури, освіти та популяризаторка його творів, авторка популярних творів для народу, дітей, бібліографічних праць про О. Марковича, Л. Глібова, спогадів про І. Франка, І. Нечуя-Левицького, читанок «Рідне слово», «Наша рідна мова», перекладів творів зарубіжних письменників.

18 червня – Міжнародний день батька.

Щорічне свято на честь тат, що відзначається в більшості країн. В Україні День батька відзначається в третю неділю червня.

19 червня – 400 років від дня народження **Блеза Паскаля** (1623–1662).

Французький математик, фізик й філософ, один із засновників нової галузі математики – теорії ймовірностей, числення нескінченно малих, член

математичного гуртка, на базі якого була створена (1666) Паризька АН, автор праць із проективної геометрії (теорема Паскаля), теорії чисел, комбінаторики, алгебри, теорії ймовірностей, атмосферного тиску, гідростатики, творець перших зразків лічильної техніки; автор літературного твору «Листи до провінціала», в якому піддає гострій критиці казуїстику і лицемірство єзуїтів.

20 червня – 170 років від дня народження **Олександра Пилиповича Мишуги** (1853–1922).

Український співак, вокальний педагог, меценат, соліст Великого театру у Варшаві, Києві, Львові, викладач у Київській музико-драматичній школі М. Лисенка, Варшавському музичному інституті, школі співу в Римі, у власній музичній школі в Стокгольмі.

Література

1. Ващенко Н. М. Творча спадщина Олександра Мишуги (1853–1922 рр.) в контексті розвитку української мистецької педагогіки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / наук. керівник І. В. Цебрій ; Полтав. нац. пед. ун-т ім. В. Г. Короленка. Полтава, 2015. 20 с.

22 червня – 125 років від дня народження **Еріха Марії Ремарка** (1898–1970).

Німецький письменник, учасник 1-ї світової війни, автор романів про I і II світові війни та драму післявоєнного покоління «На західному фронті без перемін», «Три товариші», «Тріумфальна арка», «Час жити і час помирати» та ін.

22 червня – День Скорботи і вшанування пам'яті жертв війни в Україні.

У цей день (1941) Фашистська Німеччина віроломно напала на Радянський Союз. День початку німецько-радянської війни, яка забрала життя кожного п'ятого українця (Указ Президента України № 1245/2000 від 17.11.2000 р.).

22 червня – 115 років від дня народження **Арсена Олексійовича Іщука** (1908–1982).

Український педагог, літературознавець, письменник і перекладач. Працював викладачем у Київському університеті. З 1952 – завідував кафедрою історії української літератури на філологічному факультеті КДУ, згодом був обраний деканом факультету. Друкуватися почав 1930 р. Літературознавчі праці «Леся Українка», «Павло Тичина», «Василь Минко» та ін. Автор роману-хроніки «Вербівчани» (кн. 1–3).

24 червня – 150 років від дня народження **Івана Матвійовича Стешенка** (1873–1918).

Український освітній діяч, літературознавець, письменник, перекладач, керівник і організатор розбудови української національної школи, учасник національного відродження України, викладач чоловічої гімназії Слущка на

Волині, комерційної школи та Фондуклеївської жіночої гімназії в Києві, Фребелівського інституту, музично-драматичної школи М. В. Лисенка, учасник формування та член УЦР, інспектор Київського шкільного округу, перший Генеральний секретар і міністр народної освіти УНР, засновник Товариства шкільної освіти та Українського наукового товариства, організатор установчих зборів Київської «Просвіти», редактор журналу «Сяйво», автор статей із мовного й національного питань «Про українську національну школу», «Українофіли», «Історичні промахи та українська мова», праць про творчість І. Котляревського, Т. Шевченка, О. Стороженка, збірок поезій "Хуторні сонети", "Степові мотиви", прозових і драматичних творів, перекладів творів Овідія, Ф. Шіллера.

24 червня – 125 років від дня народження **Олени Журливої** (справж. Котова Олена Костянтинівна, 1898–1971)

Українська поетеса, педагог, учитель української мови і літератури шкіл Черкащини і Кіровоградщини, працівник видавничої справи, автор художніх нарисів, літературно-критичних статей, поетичних збірок «Металом горно», «Багряний світ», «Червоне листя», та ін., збірок віршів для дітей «Хто знає, як рік минає», «Голуби», «У нашої Наталі», «Ой, літечко, літо» та ін.

Література

1. Більчук М. Українські та зарубіжні письменники : Розповіді про життя і творчість. Тернопіль : Підручники і посібники, 2006. 239, [1] с.

25 червня – 125 років від дня народження **Тетяни Федорівни Бугайко** (1898–1972).

Український учитель, педагог-методист, літературознавець, перша в Україні жінка-доктор педагогічних наук, професор, науковий і громадський діяч, заслужений учитель УРСР, учитель шкіл м. Ромни, м. Щорс на Чернігівщині та шкіл Києва, старший науковий співробітник УНДІПу, завідувач кафедри методики мови та літератури Київського державного педагогічного інституту імені О. М. Горького (близько 30 років), головний редактор журналу «Література в школі» (нині «Дивослово»), науково-методичного збірника «Методика викладання літератури», автор підручників і методичних посібників для вчителів середніх шкіл, педагогічних інститутів, зокрема «Методика викладання української літератури в 5–7 кл.», (8–10 кл.), «Українська література в середній школі. Курс методики», «Українська радянська література» (10 кл.), «Майстерність вчителя словесності» та ін.; науково-методичних праць (у співавторстві зі своїм чоловіком) про вивчення в середній школі творчості М. Коцюбинського, Лесі Українки, Т. Шевченка, Олеса Гончара.

25 червня – 30 років тому відбувся Перший об'єднаний Всесвітній Конгрес студентів.

У цей день (1993) у Києві відбувся Перший об'єднаний Всесвітній

Конгрес студентів. Близько 180 делегатів від українських студентських організацій Західної Європи, США, Бразилії, Канади, Прибалтики, Росії та інших країн обговорили актуальні проблеми студентського життя, висловили своє ставлення до державотворчих процесів в Україні. Під час роботи Конгресу було створено Всесвітній студентський інформаційно-координаційний центр – Центральний Союз українського студентства (ЦеСУС), штаб-квартиру якого перенесено з Нью-Йорка до Києва.

27–28 червня – 360 років тому відбулася Чорна рада – загальна козацька рада для обрання гетьмана Лівобережної України

У цей день (1663) відбулася Чорна рада – загальна козацька рада для обрання гетьмана Лівобережної України. Скликанню ради передувала гостра політична боротьба, що розгорнулася на теренах Лівобережжя. Головними претендентами на булаву виступали: наказний гетьман Яким Сомко, ніжинський полковник В. Золоторенко та кошовий отаман Запорозької Січі І. Брюховецький. Історичні події, пов'язані з підготовкою та проведенням Чорної ради, стали канвою для створення П. Кулішем першого в українській художній літературі історичного роману «Чорна рада».

27 червня – 190 років від дня народження **Владислава Івановича Заремби** (1833–1902).

Український композитор і педагог, автор романсів і пісень (в т. ч. «Якби мені, мамо, намисто», «Утоптала стежечку» на вірші Т. Г. Шевченка), аранжувань широковідомих пісень, що стали народними («Дивлюсь я на небо», «Де ти бродиш, моя доле») тощо. Викладач гри на фортепіано в жіночих пансіонах Києва.

28 червня – День Конституції України.

У цей день (1996) Верховна Рада України ухвалила Конституцію – Основний Закон України.

Липень

2–4 липня – 110 років тому у Львові відбувся II з'їзд «Українського студентського союзу».

Основним доповідачем на з'їзді був Д. Донцов, український літературний критик, публіцист, філософ, політичний діяч, який виступив з темою «Політика мілітарного виховання молоді та самостійницька політика українського народу».

2 липня – День Військово-Морських Сил Збройних Сил України.

3 липня – 140 років від дня народження **Франца Кафки** (1883–1924).

Австрійський письменник-експресіоніст, засновник європейської модерністської прози, автор романів «Процес», «Замок», «Америка», новел, оповідань тощо, в яких показав безнадійність людського існування в умовах сучасної цивілізації; конфлікти, відображені в творах мають соціальний і глибоко особистісний характер.

4 липня – 135 років від дня народження **Володимира Григоровича Ярошенка** (1888–1957)

Український мовознавець, фольклорист, науковий співробітник і редактор Інституту мовознавства АН УРСР, дослідник питань молдавсько-української взаємодії у галузі лексики, проблеми української медичної термінології, один із укладачів «Російсько-українського словника», автор праць із української мови і фольклору, підручників з української мови для середніх шкіл і методичних порад до цих підручників.

7 липня – 100 років тому заснований Український Високий педагогічний інститут імені М. П. Драгоманова.

У цей день у Празі був заснований Український Високий педагогічний інститут (УВПІ) імені М. П. Драгоманова (ректор Л. Білецький) з ініціативи Українського громадського комітету в Чехословаччині й за фінансовою підтримкою уряду. При заснуванні УВПІ на нього покладалося завдання підготовки вчителів для українських шкіл нижчого типу і для позашкільної освіти. Відповідно до цього визначався й 2-річний термін навчання.

7 липня – 25 років тому створено Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи.

У цей день спільним наказом Міністерства освіти України і АПН України було створено Український науково-методичний центр практичної психології і соціальної роботи (Київ), основним завданням якого є науково-методичне забезпечення діяльності практичних психологів і соціальних педагогів освітніх закладів та створення нормативної бази діяльності психологічної служби. Директор Центру В. Г. Панок.

8 липня – День родини.

Свято відзначається в Україні з 2012 року. Відповідний Указ Президента України № 1209/2011 «Про відзначення в Україні деяких пам'ятних дат і професійних свят» був підписаний 30 грудня 2011 року. Святкування цього дня має щорічний характер і встановлено на 8 липня.

10 липня – 105 років від дня народження **Джеймса Олдріджа** (1918–2015).

Англійський письменник і громадський діяч, воєнний кореспондент на фронтах Другої світової війни, автор романів, повістей, новел, в яких порушуються проблеми боротьби за мир і національну незалежність народів

світу та мирне співіснування держав з різними суспільними системами, зокрема роману-епопі «Дипломат» та його продовження «Гори і зброя», діалогії «Бранець своєї землі» і «Підступна гра», романів «Не хочу, щоб він умирав», «Останній вигнанець», «Прощавай, Америко» та ін., лауреат Міжнародної Ленінської премії (1973).

Література

1. Судленкова О. А., Кортес Л. П. 100 писателів Великої Британії. Мінськ : Вышэйшая школа, 1997. 247 с.

11 липня – Всесвітній день народонаселення.

Мета дня – привернути увагу до питань народонаселення, програмам спільного розвитку, пошуку рішення загальних проблем. Установлений ООН в 1989 році на згадку про День п'яти мільярдів – 11 липня 1987 року – день, коли чисельність населення Землі перевищила 5 млрд осіб.

14 липня – **120 років** від дня народження **Петра Івановича Зінченка** (1903–1969)

Український психолог, доктор педагогічних наук, професор, учитель початкової школи, викладач навчальних і наукових закладів Харкова, професор і завідувач кафедри психології Харківського університету, розробник питань застосування теорії інформації до вивчення пам'яті, один із творців теорії діяльності, автор праць з проблем психології пам'яті (мимовільного запам'ятовування), один із авторів українського підручника з психології для педінститутів.

15 липня – **75 років** від дня народження **Ярослава Юрійовича Кондратьєва** (1948–2005).

Український юрист, психолог, кандидат юридичних наук, професор, член-кореспондент АПН України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, фахівець у галузі загальної, юридичної, вікової та педагогічної психології, начальник управління карного розшуку МВС УРСР, народний депутат України, член Президії Верховної Ради України. Ректор Національної академії внутрішніх справ України, автор наукових праць із теоретико-методологічних питань загальної, юридичної, оперативно-розшукової та слідчої психології, зокрема «Історія міліції України в документах і матеріалах», «Психологія довірчих відносин», «Юридична психологія», «Міграцієзнавство», «Кримінологія» та ін.

15 липня – День українських миротворців.

Постановою Верховної Ради України № 292-VII від 21 травня 2013 р. визначено 15 липня Днем українських миротворців з подальшим відзначенням його на державному рівні з метою вшанування мужності і звитяги, зразкового виконання службових обов'язків, вірності присязі учасників миротворчих операцій та забезпечення збереження пам'яті славетних героїв-миротворців, які

загинули під час виконання обов'язків у складі миротворчого контингенту та миротворчого персоналу.

16 липня – 175 років від заснування культурно-освітнього товариства Галицько-Руська Матиця.

У цей день (1848) у Львові засновано культурно-освітнє товариство Галицько-Руська Матиця (затверджене 25.10.1848), яке мало на меті нести в народ освіту і боротися за поширення шкіл з викладанням рідної мови. Товариство видавало українською та російською мовами книги освітнього і морально-релігійного змісту, шкільні підручники, наукові збірники тощо, діяло до Першої світової війни.

16 липня – 115 років від дня народження **Василя Барки** (справж. – Василь Костянтинович Очерет, 1908–2003).

Український поет-модерніст, прозаїк, літературознавець, перекладач, кандидат філологічних наук. Послідовник і проповідник християнської філософії і моралі (з 1950 р. у США), учитель шкіл Донбасу, автор збірок поезій «Лірник», «Океан», романів «Жовтий князь», «Спокутеник і ключі землі», «Душі едемітів», антології есеїв про мистецтво і літературу «Земля садівничих» (у 2 т.), п'єси «Господар міста», поем «Кавказ», «Апостоли», перекладів українською мовою творів Данте і В. Шекспіра.

16 липня – 90 років від дня народження **Ігоря Петровича Зелінського** (1933–2002).

Український геолог, педагог, доктор геолого-мінералогічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, фахівець у галузі геодинаміки, зокрема зсувознавства та вивчення зсувів, проектування та будівництва протизсувних споруджень, розробки методів оцінки стійкості схилів і відкосів, розробки основ математичної геології та задач інженерної геодинаміки тощо; викладач, професор, завідувач кафедри і ректор (1987–1995) Одеського державного університету імені І. І. Мечникова, дійсний член Академії інженерних наук, Екологічної Академії наук, Академії наук Вищої школи України, член міжнародних наукових організацій, автор монографій, наукових статей, підручників і навчальних посібників для студентів-геологів.

16 липня – день ухвалення Декларації про державний суверенітет України.

У цей день (1990) Верховна Рада Української РСР ухвалила Декларацію про державний суверенітет України. У преамбулі документа проголошено «верховенство, самостійність, повноту і неподільність влади республіки в межах її території, незалежність і рівноправність у зовнішніх відносинах». У тексті декларації було вжито словосполучення «українська нація» і також вперше прозвучало слово «відродження». Територія України проголошувалася недоторканною. За прийняття Декларації проголосувало понад 98 відсотків

народних депутатів. І саме з того дня українська державотворча історія розпочала новий відлік.

21 липня – 165 років від дня народження **Зіновія Алоїзовича Архимовича** (1858–1938).

Український педагог-математик, кандидат математичних наук, громадський діяч, викладач математики Новозибківського реального училища, директор Колегії Павла Галагана в Києві, голова педагогічної ради та директор Київської жіночої гімназії О. Плетнєвої, голова

22 липня – 145 років від дня народження Януша Корчака (Гольдшміт Генрік, 1878–1942).

Польський педагог-гуманіст, письменник, журналіст, лікар, громадський діяч, один з провідників ідеї гуманістичної педагогіки, творець оригінальної системи виховання підростаючого покоління, лікар дитячої лікарні у Варшаві, вихователь єврейських і польських літніх дитячих таборів, директор «Будинку сиріт» і «Наш дім» у Варшаві, викладач Вільного польського університету, Інституту спеціальної педагогіки та педагогічного училища, редактор дитячих часописів, автор педагогічних праць «Виховні моменти». «Жартівлива педагогіка», «Як любити дітей», «Право дітей на повагу»; художніх творів для дітей – «Дитя вулиці», «Дитя салону», «Банкрутство малого Джека», «Коли я знову стану маленьким»; радіопередач «Бесіди Старого лікаря» та «Щоденника» (1940–1942, Варшавське гетто). Під час гітлерівської окупації загинув у газових камерах Трєблінки разом зі своїми вихованцями.

26 липня – 250 років від дня народження **Іллі Федоровича Тимківського** (1773–1853).

Український педагог, правознавець, філолог, письменник і освітній діяч, доктор права, декан юридичного факультету Харківського університету, один із засновників та професор цивільного й кримінального права Харківського університету, куратор Харківського навчального округу, учасник створення гімназій і повітових училищ у Харкові, Катеринославі, Чернігові, Одесі, інспектор училищ Харківської губернії, директор Новгород-Сіверської гімназії, наставник К. Д. Ушинського, М. К. Чалого, М. О. Максимовича, автор спогадів «Мое определение на службу: Сказание в трех частях», де висвітлено стан освіти й педагогічної думки в Україні на початку XIX ст.

27 липня – 170 років від дня народження **Володимира Галактіоновича Короленка** (1853–1921).

Письменник-гуманіст, журналіст, публіцист, літературний редактор та громадський діяч. Серед найвідоміших творів письменника повісті «Сліпий музикант», «Діти підземелля» (скорочена версія повісті «В поганому товаристві»), «Хапун (Іом-кіпур)» та «Без язика».

28 липня 125 років від дня народження **Павла Романовича Чамати** (1898–1969).

Український учитель, психолог, педагог, організатор освіти, кандидат психологічних наук, доцент, родоначальник дослідження самосвідомості особистості в Україні, керівник Українського науково-дослідного інституту педагогіки, ректор Київського педагогічного інституту імені О. М. Горького, заступник директора Науково-дослідного інституту психології УРСР, упорядник «Бібліографічного довідника праць із психології за 40 років (1917–1957)», автор монографій, підручників для педагогічних училищ і ЗВО, з історії психології, проблем викладання логіки й психології в середній школі, праць про взаємозв'язок розвитку самосвідомості дитини та її мовної діяльності.

Література

1. Мусіяка Н. І. Теорія самосвідомості у контексті наукової спадщини П. Р. Чамати. *Актуальні проблеми психології* : зб. наук. праць / Ін-т психології ім. Г. С. Костюка АПН України. Київ : [б. в.], 2009. Т. 7 : Екологічна психологія, Вип. 21. С. 267–271.

28 липня – 15 років тому вийшов наказ Міністерства освіти й науки «Про впровадження наукового психолого-педагогічного проєкту "Вибір успішної професії"».

28 липня – День Рівноапостольного князя Київського Володимира Великого.

Відзначається День Рівноапостольного князя Київського Володимира Великого - хрестителя Київської Русі-України.

28 липня День хрещення Київської Русі-України.

28 липня – День Української Державності.

Державне свято відзначається щороку в Україні 28 липня, у День Хрещення Київської Русі — України.

29 липня – 230 років від дня народження Яна Коллара (1793–1852)

Чеський і словацький поет, етнограф, історик, культурно-просвітницький діяч, послідовник Я. А. Коменського, домашній учитель у родині ієнського священника, проповідник протестанської церкви у Пешті, завідувач кафедри слов'янської археології Віденського університету, автор «Букваря» і «Хрестоматії для словацьких шкіл», поетичних збірок сонетів, елегій, афоризмів, національно-патріотичного твору – поеми «Донька Слави» (622 сонети).

29 липня – День Сил спеціальних операцій Збройних сил України.

Серпень

2 серпня – **135 років** від дня народження **Костя Степановича Буревія** (псевд. Едвард Стріха, Кость Соколовський, Варвара Жукова, Нехтенборенг; 1888–1934).

Український письменник, драматург, театрознавець, публіцист, літературний критик, перекладач, представник розстріляного відродження, жертва сталінських репресій, педагог, мистецтвознавець, громадський і політичний діяч, майстер пародії та літературної містифікації, відстоював відродження української культури, автор поеми «Зозендропія», історичної драми «Павло Полуботок», гостросюжетних ревію «Опортунія», «Чотири Чемберлени», статей та монографій з літературно-мистецьких питань.

Література

1. Лавріненко Ю. Розстріляне Відродження : Антологія 1917–1933 : Поезія. Проза. Драма. Есей. Мюнхен : Instytut Literacki, 1959. 979, [1] с. (Biblioteka "Kultury" ; т. 37).

2 серпня – **105 років** від дня заснування (1918) Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (на той час Національної бібліотеки Української держави).

Офіційна дата заснування бібліотеки. Цього дня гетьман Павло Скоропадський підписав ухвалений Радою Міністрів Української Держави закон «Про утворення Фонду Національної бібліотеки Української Держави», опублікований 8 серпня 1918 у газеті «Державний вістник» — офіційному органі гетьманської влади

3 серпня – **100 років** від дня народження **Леоніда Сергійовича Братченка** (1923–2003).

Художник театру, сценограф, народний художник України, Заслужений діяч мистецтва України. Викладач Харківського художнього інституту.

3 серпня – **190 років** від дня народження **Омеяна Михайловича Огоновського** (1833–1894).

Український вчений, філолог, письменник, педагог, етнограф, громадський діяч, викладач, згодом – професор гімназій у Львові, з 1867 – професор кафедри української мови і літератури Львівського університету. Голова Львівського товариства «Просвіта» (1877–94). Автор низки підручників: «Грамматика руського языка», «Studien aus dem Gebiete der ruthenischen Sprache», «Історія літератури руської» (ч. 1–4, 6 випусків). Видав «Слово о полку Ігоревім», «Кобзар» Т.Шевченка в 2 томах. (1893). Автор поеми «Хрест», драм «Гальшка Острозька», «Федько Острозький».

Література

1. Микитюк В. Іван Франко та Омеян Огоновський: мовчання і діалог. Львів : ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2000. 188 с.

2. «... Віддати зумієм себе Україні» : листування Трохима Зіньківського з Борисом

Грінченком / Укр. Вільна Акад. Наук у США, НАН України, Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка НАН України ; упоряд. С. С. Кіраль ; передне сл. Анатолія Григоровича Погрібного]. Нью-Йорк : [Б. в.], 2004. 518, [1] с.

4 серпня – 145 років від дня народження **Антіна Владиславовича Крушельницького** (1878–1937).

Український педагог, просвітитель, письменник, критик, журналіст, перекладач, громадсько-політичний і культурний діяч, викладач гімназій Львова, Коломиї, Станіслава, Рогатина, директор української гімназії в м. Городенка, єврейської в м. Коломиї, прихильник

Література

1. Лікарчук, І. Л. Міністри освіти України : у 2 т. Т. 1. (1917–1943 рр.). Київ : [б. в.], 2002. 328 с. с.

2. Чаграк, Наталія Ігорівна. Педагогічні погляди і просвітницька діяльність Антона Крушельницького : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Прикарпатський національний ун-т ім. Василя Стефаника. Івано-Франківськ, 2004. 20 с. с.

3. Крушельницький, Антін Владиславович. Т. 3 : Вибране / [наук. консультант О. А. Новицька]. Київ : Академія, 2016. 318, [1] с.

5 серпня – 195 років від дня народження **Степана Івановича Пономарьова** (1828–1913).

Український філолог, літературознавець, книгознавець, бібліограф, педагог, співробітник журналів «Київська старовина», «Вітчизняні записки», «Киянин», викладач Полтавської жіночої гімназії і Полтавського кадетського корпусу, автор бібліографічних праць. зокрема краєзнавчих покажчиків, у тому числі про Київ і Дніпро, а також біобібліографічного словника українських письменників – уродженців Київської, Полтавської, Чернігівської, Подільської та Волинської губерній, досліджень творчості Л. І. Боровиковського, М. В. Гоголя, словника псевдонімів.

5 серпня – 140 років від дня народження **Станіслава Добровольського** (1883–1978).

Польський педагог і освітній діяч, керівник Кременецького педагогічного ліцею (1927–1930), директор Вищих учительських курсів у Варшаві (1930–1939).

9 серпня – 200 років від дня народження **Олександра Олександровича Навроцького** (1823–1892).

Український громадсько-політичний і культурний діяч, поет, перекладач, член Кирило-Мефодіївського братства. Автор поетичних творів, переважно на історичну тематику. Здійснив драматичну переробку поеми Т. Г. Шевченка «Сотник». Перекладав українською мовою світову класику, зокрема «Іліаду» та «Одіссею» Гомера, «Витязя в тигровій шкурі» Ш. Руставелі (у Навроцького - «Одягнений у барсове хутро», що відповідає грузинському оригіналу), твори Оссіана, П. Б. Шеллі, Дж. Байрона, В. Гюго, П.-Ж. Беранже, А.-О. Барб'є,

Й. В. Гете, Н. Ленау, Г. Гейне, Г. Лонгфелло, А. Міцкевича, німецький епос «Пісня про Нібелунгів», сербські епічні пісні, «Слово о полку Ігоревім» та ін. Перекладав українською Псалтир і «Пісню пісень» з Біблії.

12 серпня – Міжнародний день молоді.

12 серпня – День молоді в Україні.

29 липня 2021 року з урахуванням ініціативи молодіжних рухів і організацій України з метою підтримки інтеграції української молоді до європейської спільноти Указом Президента № 333/2021 святкування Дня молоді перенесено на 12 серпня.

14 серпня – 150 років від дня народження **Івана Миколайовича Боберського** (1873-1947).

Український педагог, публіцист, один із засновників спортивно-гімнастичного руху у Західній Україні. Автор низки підручників: «Забави й гри рухові», «Копаний м'яч», «Значення руханкових товариств» та інші. Першим увів українську термінологію в спорті, яку широко використовували в Західній Україні до 1939 р.

Література

1. Білинський Л. Спогади учнів як джерело вивчення особистості професора Івана Боберського. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова* : [зб. наук. пр.] Сер. 16 : *Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики* / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Київ : [б. в.], 2007. Вип. 6 (16). С. 65–67.

15 серпня – 125 років від дня народження **Степана Андрійовича Литвинова** (1898–1982).

Український педагог, доктор педагогічних наук, фахівець у галузі історії педагогіки, учений секретар УНДІПу, професор кафедри загальної педагогіки та заступник директора. Вивчав питання організації виховної роботи у школі-інтернаті, історію розвитку освіти та педагогіки, зокрема педагогічну спадщину Г. Сковороди, Я. А. Коменського, К. Ушинського. Автор розділів у підручнику «Педагогіка», «Методика виховної роботи в школі-інтернаті», «Народна освіта і педагогічна наука в Українській РСР. 1917–1967», «Педагогіка і життя».

Література

1. Майборода В. К., Лесик Г. В. Степан Андрійович Литвинов: учитель, вчений, інтелігент : [монографія] / [ред. Ю. Ю. Дегтярьова], Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2011. 220 с.

16 серпня – 95 років від дня народження **Наталії Федорівни Засенко** (1928–2004).

Український сурдопедагог, кандидат педагогічних наук, професор, старший викладач, доцент, професор і завідувач кафедри сурдопедагогіки та логопедії Київського педагогічного інституту імені О. М. Горького (нині НПУ імені М.П. Драгоманова). Автор понад 400 наукових робіт, серед яких: «Основи

сурдопедагогіки», «Українська мова. Підручник для 5-го класу школи глухих», «Класифікація дітей з вадами слуху», «Методи навчально-виховної роботи в школах глухих», «Профорієнтаційна робота в школі глухих» та ін.

Література

1. Засенко, Вячеслав Васильович. Українська мова : підруч. для 5 клас шк. глухих / В. В. Засенко, Н. Ф. Засенко, Н. В. Єфіменко. Київ : Богдана, 2003. 236, [1] с.

2. Хрипун Д. М. Внесок Наталії Федорівни Засенко у розбудову вітчизняної системи підготовки сурдопедагогів. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія : Соціально-педагогічна*. 2019. Вип. 33. С. 194–203.

16 серпня – 90 років від дня народження **Анатолія Тимофійовича Авдієвського** (1933–2016).

Український хоровий диригент, композитор, педагог, академік НАПН України, Герой України. Викладач Київської консерваторії, Київського інституту культури, Київського педагогічного інституту. Директор, художній керівник і головний диригент заслуженого академічного українського народного хору імені Григорія Верьовки. З 1995 року – Президент Національного музичного комітету України Міжнародної Ради ЮНЕСКО. З 2000 року – проректор – директор Інституту мистецтв Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова.

Література

1. Співає Український народний хор імені Г. Верьовки / [авт.-упоряд. А. Т. Авдієвський ; упоряд. М. І. Пилипчак]. Київ : Музична Україна, 2005. 275, [5] с.

19 серпня – 130 років від дня народження **Дометія Гурійовича Євтушенка** (1893–1983).

Український співак, вокальний педагог, заслужений діяч мистецтв, учитель шкіл, педагог Музично-драматичного інституту імені В. М. Лисенка (Київ), професор Київської консерваторії, актор і хормейстер українських драматичних театрів, соліст оперних театрів Києва та Одеси, автор праць «Методика навчання сольного співу», «Про деякі питання вокальної техніки» та ін.

23 серпня – 155 років від дня народження **Поля Отле** (1868–1944).

Бельгійський учений-соціолог, письменник, бібліограф, бібліотекознавець, документознавець, підприємець, винахідник, юрист. Один із тих, кого вважають батьками-засновниками теорії інформатики. Ініціатор і організатор (спільно з А. Лафонтеном) Міжнародного бібліографічного інституту в Брюсселі, його директор. Засновник Об'єднання міжнародних асоціацій (Office central des associations internationales), керівник робіт із створення Всесвітнього бібліографічного репертуару і Універсальної десятикової класифікації, автор численних публікацій з проблем книгознавства, бібліографії та документалістики. Був активним пропагандистом міжнародного співробітництва в галузі книгознавства.

Література

1. Отле П. Библиотека, библиография, документация : избр. труды пионера информатики. Пашков Дом, 2004. 348, [1] с.

23 серпня – День Державного прапора України.

23 серпня Європейський День пам'яті жертв сталінізму і нацизму.

Міжнародний день пам'яті жертв тоталітарних ідеологій сталінізму та націонал-соціалізму. Відзначається у країнах Європейського Союзу щорічно 23 серпня у день підписання пакту Молотова-Ріббентропа в 1939 році, що розділив Європу на дві сфери інтересів за допомогою секретних додаткових протоколів. Пам'ятна дата покликана поставити знак рівності у свідомості європейців між нацизмом і тоталітарним режимом у Радянському Союзі.

24 серпня – 155 років від дня народження **Максима Антоновича Славинського** (1868–1945).

Український поет, перекладач, публіцист, дипломат, громадсько-політичний діяч, професор Українського педагогічного інституту в Празі, автор перекладу романсу Г. Гейне «Коли розлучаються двоє».

Література

1. Болабольшенко А. А. Три долі: Модест Левицький, Петро Стебницький, Максим Славинський : біографічні нариси. / [відп. за вип. Микола Роман ; ред. Людмила Корольова]. Київ : Літопис, 1999. 84, [1] с.

24 серпня – 150 років від дня народження **Фотія Степановича Красицького** (1873–1944).

Український художник, графік, педагог. Викладач малювання у середніх навчальних класах, художньо-друкарській школі, художньому училищі; архітектурному інституті, Миргородському художньо-керамічному технікумі, в Київському художньому інституті. Створював тематичні картини, а також портрети М. Старицького, Лесі Українки, І. Франка, М. Садовського, Олени Пчілки, низку полотен на шевченківську тематику. Автор розробок з питань викладання образотворчого мистецтва, зокрема: першого українського посібника «Рисування та малювання», «Основи образотворчої грамоти», «Короткий poradnik для самодіяльних художніх гуртків».

24 серпня – 100 років від дня народження **Віктора Михайловича Глушкова** (1923–1982).

Український вчений у галузях математики, фундатор кібернетики, обчислювальної техніки та систем управління, ініціатор і організатор реалізації науково-дослідних програм створення проблемно-орієнтованих програмно-технічних комплексів для інформатизації, комп'ютеризації і автоматизації господарської і оборонної діяльності країни, організатор фізико-математичних шкіл, факультету кібернетики в Київському університеті імені Т. Г. Шевченка,

наукових шкіл програмістів; його ім'я присвоєно Інституту кібернетики НАН України. Автор фундаментальних праць з теоретичної та прикладної кібернетики, штучного інтелекту, теорії цифрових автоматів, з питань застосування кібернетичних методів в економіці.

Література

1. Путро О. І. Історія України : Від 1917 року до сьогодення: Хрестоматія. Ч. 3. Київ : ДАКККіМ, 2005. 323, [1] с.

24 серпня – День незалежності України.

У цей день (1991) Верховна Рада УРСР ухвалила Акт проголошення незалежності України.

26 серпня – **295 років** від дня народження **Генріха Ламберта** (1728–1777).

Німецький математик, філософ, фізик та астроном, член Мюнхенської і Берлінської академій наук, фахівець у галузі геометрії, сферичної тригонометрії, алгебри та механіки,

26 серпня – **280 років** від дня народження **Антуана Лорана Лавуазьє** (1743–1794).

Видатний французький науковець, один із засновників сучасної хімії, член Лондонського королівського товариства, Філоматичного товариства Парижа, Французької академії наук, Паризької асоціації юристів, Американського філософського товариства і Національної академії наук Італії; реформатор народної освіти в галузі природничо-наукових і технічних знань, ініціатор створення професійних шкіл та шкіл змішаного типу, прихильник роєднання гри з працею, ознайомлення дітей з основними знаряддями праці та явищами природи; автор основних положень кисневої теорії горіння і дихання, хімічної номенклатури, заснованої на кисневій теорії, підручника початкового навчання з хімії.

Література

1. Шуліка В. М. Видатні хіміки : матеріали до уроків : 8–9 класи. Харків : Вид. група «Основа», 2004. 125, [2] с.

28 серпня – **100 років** від дня народження **Якима Прохоровича Запaska** (1923–2007).

Український книгознавець, доктор мистецтвознавства, академік АН ВШ України, почесний академік Академії мистецтв України; заслужений працівник освіти України, лауреат премії Президії НАНУ ім. І. Я. Франка. Дослідник історії української книжкової мініатюри і гравюри, мистецтва давньої книги. Співукладач збірників «Пам'ятки книжкового мистецтва: Каталог стародруків, виданих на Україні» (кн. 1–3), навчальних посібників «Нариси з історії українського декоративно-прикладного мистецтва») та «Нариси з історії зарубіжного декоративно-ужиткового мистецтва», двотомника «Словник декоративно-ужиткового мистецтва».

Література

1. Запаско Я. П., Мацюк О. Я. Львівські стародруки = Old Rooks Printed in Lviv : книгознавчий нарис. Львів : Каменяр, 1983. - 175 с. : іл.
2. Запаско Я. П. Першодрукар Іван Федоров : нарис / [ред. І. Деркач ; худож. Ю. Гапон]. Львів : Каменяр, 1964. 109, [2] с.

28 серпня – 80 років від дня народження **Романа Георгійовича Майбороди** (1943–2018).

Видатний український оперний співак, педагог; викладач Київської державної консерваторії імені П. Чайковського (нині – Національної музичної академії України імені Петра Чайковського).

29 серпня – 155 років від дня народження **Людмили Михайлівни Старицької-Черняхівської** (1868–1941).

Українська письменниця, перекладач, літературний критик, театрознавець, громадський діяч, член Української Центральної Ради, заступник голови Національної ради українських жінок у Кам'янець-Подільському, одна з організаторів дитячих притулків для сиріт; автор трилогії «Богдан Хмельницький», драм «Крила», «Останній сніп», «Іван Мазепа», нарису «Двадцять п'ять років українському театру», книги спогадів «Відгуки життя».

Література

1. Драматичні твори : літ.-худож. вид. / [укладання тексту Савченко О. М.], Київ : Лібре, 2008. - 604, [2] с. Із змісту: Старицька-Черняхівська Л. Гетьман Дорошенко : п'єса на п'ять дій.
2. Хорунжий Ю. М. Шляхетні українки : есеї-парсуни. Київ : Вид-во ім. Олени Теліги, 2004. 206, [1] с. : фотогр.

29 серпня – День пам'яті захисників України.

День пам'яті захисників України, які загинули в боротьбі за незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України – пам'ятний день в Україні, який відзначають 29 серпня. Вшановуються військовослужбовці і учасники добровольчих формувань, які загинули, відстоюючи незалежність України. Символікою цього дня є квітка соняшника, адже у серпні 2014 року на полях саме із цією рослиною полягло багато українських воїнів

Вересень

1 вересня – 105 років від дня народження **Ігоря Васильовича Качуровського** (1918–2013).

Український письменник, літературознавець, перекладач, педагог, доктор філософії, засновник об'єднання українських письменників на еміграції (Австрія, Аргентина, Німеччина), викладач курсів славістики при Католицькому університеті (Буенос-Айрес), професор Українського вільного університету (Мюнхен), літературний оглядач української редакції радіо

«Свобода», автор праці «Променисті силвети», підручників з літературознавства, збірок поезій «Надвечір'я», «Свічада вічності», діалогії «Шлях невідомого» і «Дім над кручею», повісті «Залізний куркуль», збірки перекладів «Круг

1 вересня – День знань.

5 вересня – **455 років** від дня народження **Джованні Доменіко Кампанелли** (1568–1639).

Італійський філософ, теолог, поет, політичний діяч, соціаліст-утопіст епохи Відродження, член домініканського ордену, прихильник ідеї створення єдиної світової держави, автор творів з філософії, богослов'я, логіки, етики, політики, військового мистецтва, астрономії, астрології, фізіології та медицини, праці «Місто сонця». У знаменитому діалозі зображено державу, в якій вирішальну роль відіграє наука, за приписами якої будується все життя громади, засноване на колективній власності, загальній праці та соціальній рівності, навчання й виховання дітей здійснюються за принципами наочності, поєднання навчання з працею, розумового виховання з фізичним і морально-етичним. Ідеї Т. Кампанелли позитивно вплинули на розвиток педагогіки в Європі XVII і XVIII ст.

Література

1. Бойченко І. В., Бойченко М. І. Філософія : навч. посіб. для дистанц. навчання / Відкр. міжнар. ун-т розвитку людини «Україна». 2-ге вид., випр. Київ : Ун-т «Україна», 2006. 227, [5] с.

6 вересня – **95 років** від дня народження **Миколи Дмитровича Ярмаченка** (1928–2010).

Український педагог, доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, академік, засновник і перший президент Академії педагогічних наук України, фахівець у галузі дефектології (сурдопедагогіка) та теорії й історії педагогіки, завідувач кафедри дефектології і проректор з навчальної роботи Київського педагогічного інституту ім. О. Горького (нині – НПУ ім. М. П. Драгоманова), директор науково-дослідного Інституту педагогіки України, радник президії АПН України та головний науковий співробітник Інституту педагогіки АПН України (нині – НАПН України).

6 вересня – **160 років** від дня народження **Граве Дмитра Олексáндровича** (1863–1939).

Український математик, засновник першої великої математичної школи України, академік. Працював у Київському університеті Св. Володимира (1893–1934). Перший директор Інституту математики АН УРСР. Професор, визнаний математик-алгебраїст, створив у Києві наукову алгебраїчну школу. Розв'язав проблему знаходження всіх незалежних від закону дії сил інтегралів системи диференціальних рівнянь для задачі трьох тіл, а також основної задачі

картографічної проекції, знайшов деякі класи рівнянь 5-го ст., що розв'язуються в радикалах, працював також у галузі прикладної математики та механіки. Основна праця: «Трактат з алгебраїчного аналізу» (т. 1–2).

7 вересня – 110 років від дня народження **Андрія Даниловича Бондаря** (1913–1983).

Український педагог, доктор педагогічних наук, професор, учасник Другої світової війни, фахівець з шкільництва, громадянського виховання, дидактики вищої школи, історії освіти і виховання, директор шкіл Полтавщини та Львівщини, директор Центрального інституту підвищення кваліфікації керівних працівників народної освіти УРСР, заступник директора і завідувач відділу шкіл-інтернатів НДІ педагогіки УРСР, професор кафедри педагогіки Київського університету імені Т. Шевченка; автор праць «Організація внутрішкільного контролю», «Навчально-виховна робота в школах-інтернатах і школах продовженого дня», «Дидактика вищої школи: Курс лекцій», «Семінарські заняття у вищій школі» та ін.

8 вересня – 240 років від дня народження **Фредерика Ніколая Грундтвіга** (1783–1872).

Данський просвітитель, поет, історик, громадський діяч, лютеранський пастир, прихильник прогресивних ідей в галузі освіти, зокрема, розширення програми загальної школи предметами, близькими до вимог життя, необхідності двох шляхів загальної освіти – академічного й професійного, ініціатор створення вищих народних шкіл для дорослого населення (перші такі школи відкрито в Данії у 1834 р.).

Література

1. Давидова В. Д. Педагогічні ідеї Миколи Грундтвіга в неформальній освіті дорослих у Швеції. *Педагогічний процес: теорія і практика* : зб. наук. пр. Київ : ЕКМО, 2007. Вип. 2. С. 31–40.

8 вересня – Міжнародний день грамотності.

У Тегерані, у вересні 1965 року, на Всесвітній конференції міністрів освіти з ліквідації неграмотності було рекомендовано оголосити 8 вересня, дату урочистого відкриття конференції, Міжнародним днем грамотності та святкувати його щорічно в усьому світі. Починаючи з 1966 року ЮНЕСКО відзначає Міжнародний день грамотності, намагаючись саме в такий спосіб привернути увагу суспільства й мобілізувати міжнародну суспільну думку, щоб збудити його інтерес і досягти активної підтримки зусиль, спрямованих на розповсюдження грамотності.

9 вересня – 110 років від дня народження **Олександра Романовича Мазуркевича** (1913–1995).

Український педагог, літературознавець, славіст; доктор педагогічних наук, професор, академік Академії педагогічних наук України (нині – НАПН

України), редактор, журналіст; лауреат премії імені К. Д. Ушинського, фахівець з методики викладання літератури, проблем літературної освіти, історії педагогіки.

Література

1. Розвиток народної освіти і педагогічної науки в Українській РСР. 1917-1957 : наук. записки. Т. 6. Серія педагогічна / М-во освіти Укр. РСР. НДІ педагогіки ; [відп. ред. М. М. Грищенко ; редкол.: О. Р. Мазуркевич та ін.]. Київ : Рад. школа., 1957. 446, [2] с.

10 вересня – 160 років від дня народження **Чарлза Едуарда Спірмена** (1863–1945).

Англійський психолог, доктор психологічних наук, основоположник методу факторного аналізу здібностей людини, професор Лондонського університету, фахівець з історії психології, розвитку здібностей дітей, статистичних методів у психології, з питань сприймання простору тощо, автор книги «Загальний інтелект».

10 вересня – 140 років від дня народження **Дмитра Івановича Донцова** (1883–1973).

Український філософ, теоретик українського націоналізму, доктор права, політичний діяч, журналіст, літературний критик, викладач української літератури в Монреальському університеті (Канада), редактор журналів «Літературно-науковий вістник», «Вістник», «Заграва», автор праць «Хрестом і мечем» «Націоналізм», «Підстави нашої політики» та ін.

Література

1. Інтелігенція і влада : Громадсько-політичний наук. зб. Вип. 6. Сер.: Історія / Одес. нац. політехн. ун-т. Каф. історії та етнографії України ; [редкол.: Г. І. Гончарук, О. А. Шановська, Г. К. Парієнко та ін.]. Одеса : Астропринт, 2006. 273 с.

10 вересня – 105 років від дня народження **Романа Мусійовича Чумака** (1918–2001).

Український письменник, перекладач, учасник Другої світової війни, відповідальний секретар журналу «Українська мова і література в школі», головний редактор і директор видавництва «Дніпро», редактор газети читача», автор поетичних збірок «Лірика», «Люблю, як співають», «Троянди на снігу», романів «Бране поле», «Великий Луг», книжок для дітей.

13 вересня – 150 років від дня народження **Дениса Яковича Лукіяновича** (1873–1965).

Український письменник, літературознавець, педагог, кандидат філологічних наук, учитель шкіл Галичини та Буковини, викладач Львівського університету, співробітник редакцій журналів «Народ», «Літературно-науковий вістник», «Дзвінок», газети «Нова Буковина», автор збірок оповідань «Ескізи і оповідання», «Новели», повістей «Від кривди», «За Кадильну», літературно-критичних праць з творчості Т. Шевченка, І. Франка, Н. Кобринської.

15 вересня – Міжнародний день демократії.

15 вересня – День винахідника і раціоналізатора.

16 вересня – **120 років** від дня народження **Петра Григоровича Борзяка** (1903–2000).

Український фізик, засновник наукової школи у галузі фізичної електроніки.

17 вересня – **280 років** від дня народження **Жана Антуана Кондорсе** (1743–1794).

Французький філософ, просвітитель, соціолог, математик, економіст, політичний діяч періоду Французької буржуазної революції кінця XVIII ст., член Паризької академії наук, автор проекту організації народної освіти, що передбачав створення єдиної державної системи освіти з 4 ступенів, найважливішими рисами якої були безкоштовне навчання, реальна й енциклопедична освіта, організація освіти дорослих тощо.

21 вересня – Міжнародний день миру.

Міжнародний день миру встановлений резолюцією Генеральною Асамблеєю ООН від 30 листопада 1982 року. Початково відзначався в 3-й вівторок вересня; пізніше, резолюцією 55/282 від 7 вересня 2001 року Генеральна Асамблея ухвалила, що починаючи з 2002 року Міжнародний день миру буде щорічно відзначатися 21 вересня. Відзначається як день глобального припинення вогню і відмовлення від насильства.

22 вересня – День партизанської слави.

22 вересня – Міжнародний день жестових мов.

Щорічно 23 вересня уся світова спільнота відзначає Міжнародний день жестових мов. Збереження жестових мов як однієї з передумов реалізації прав людей із вадами слуху є однією з головних цілей Всесвітньої федерації глухих, а відповідна резолюція Генасамблеї ООН 2017 року підтверджує, що ранній доступ до мови жестів і послуг мовою жестів, включаючи якісну освіту, має життєво важливе значення.

25 вересня – **85 років** від дня народження **Ігора Петровича Герети** (1938–2002).

Український археолог, мистецтвознавець, історик, поет, викладач і громадсько-політичний діяч. Заслужений діяч мистецтв України. Член НСХУ. Почесний член ВУСК. Член проводу Тернопільської крайової організації НРУ. Організатор і директор Інституту національного відродження України (від

1991; нині носить ім'я Герети). Автор понад 120 розвідок й статей у енциклопедіях, збірниках та періодичних виданнях як України так і Канади, Польщі, Росії, Сербії, Словаччини. Видавець більше як 30 книжок Інституту національного відродження України, а також співавтор трьох академічних досліджень про археологічні пам'ятки Прикарпаття і Волині.

26 вересня – 145 років від дня народження **Михайла Миколайовича Галушинського** (1878–1931).

Український педагог, науковець, публіцист, видавець, громадсько-політичний і військовий діяч, основоположник української андрагогіки, теоретик й організатор гімназійної освіти та освіти дорослих у Галичині, директор Рогатинської української гімназії, член Наукового товариства імені Шевченка, керівник товариства «Просвіта», професор Львівського (Таємного) Українського університету, редактор журналу «Життя і знання», автор праць «Народна освіта і виховання народу: методи й цілі», «Позашкільна освіта», «Національне виховання», «Українські народні бібліотеки і праця над поширенням книжки» та ін.

Література

1. Ковальчук В. М. Галушинський про організацію навчально-виховного процесу в школі. *Науковий вісник Чернівецького університету* : зб. наук. пр. / Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці : Рута, 2007. Вип. 342 : Педагогіка та психологія. С. 61–66.

26 вересня – Європейський день мов.

Свято встановлено 6 грудня 2001 року наприкінці Європейського року мов Радою Європи за підтримки Європейського Союзу з метою надихнути жителів Європи на вивчення мов. Європейський день мов ставить за мету прийти від популяризації мультимедіуму до вивчення громадянами ЄС іноземних мов упродовж життя та неурядового співробітництва.

28 вересня – 220 років від дня народження **Проспера Меріме** (1803 –1870).

Французький письменник, перекладач, сенатор, головний інспектор історичних пам'яток Франції, член Французької академії, автор історичного роману «Хроніка з часів Карла IX», п'єс «Жакерія», «Незадоволені», «Зачарована рушниця», новел «Кармен», «Етрусська ваза», нарису «Українські козаки та їхні останні гетьмани», есе «Богдан Хмельницький», перекладів творів М. Гоголя, Марка Вовчка.

Література

1. Анненкова О. С. Зарубіжна література XIX століття: європейська реалістична проза 1830–1880-х років / [відп. за вип. : Кушерець Д. В., Харлан Є. А. ; худож. : Перловська М. І.] ; Ун-т сучас. знань. Київ : Знання України, 2006. 437 с.

28 вересня – 205 років від дня народження **Йосафата Миколайовича Кобринського** (1818–1901).

Український педагог, греко-католицький священник, громадський і

політичний діяч, засновник у Коломиї першої читальні, аматорського театру та Народного дому, член Коломийської руської ради, учасник Собору руських учених 1848 р. у Львові, автор підручника «Буквар новим способом уложений для домашньої науки» та методичного посібника до нього «Спосіб борзо виучити читати», в яких автор уперше в Західній Україні запровадив у шкільне навчання гражданський шрифт і запропонував звуковий синтетичний метод навчання грамоти.

28 вересня – 105 років від дня народження **Василя Олександровича Сухомлинського** (1918–1970).

Видатний український педагог-гуманіст, учитель, дитячий письменник, член-кореспондент АПН РРФСР, СРСР, заслужений учитель УРСР, Герой Соціалістичної Праці, директор Павльської середньої школи, що на Кіровоградщині, автор творів «Серце віддаю дітям», «Народження громадянина», «Листи до сина», оповідань і казок для дітей.

30 вересня – Всеукраїнський день бібліотек.

Всеукраїнський день бібліотек встановлений в Україні «...враховуючи великий внесок бібліотек України у розвиток вітчизняної освіти, науки і культури, необхідність дальшого підвищення їх ролі у житті суспільства та підтримуючи ініціативу бібліотечної громадськості...» згідно з Указом Президента України «Про встановлення Всеукраїнського дня бібліотек» від 14 травня 1998 р. № 471/98.

Жовтень

Міжнародний місяць шкільних бібліотек.

1 жовтня – День працівників освіти.

В Україні День працівників освіти згідно з Указом Президента № 513/94 від 11 вересня 1994 р. відзначається в першу неділю жовтня.

2 жовтня – 160 років від дня народження **Дениса Володимировича Січинського** (1863–1909).

Український композитор і хоровий диригент, перший професор музики у Галичині, музично-громадський діяч, педагог, автор опери «Роксоляна»; засновник у Станіславі першої музичної школи.

4 жовтня – 155 років від дня народження **Кирила Йосиповича Студинського** (1868–1941).

Український літературознавець, мовознавець, фольклорист, педагог, громадський діяч, доктор філології, дійсний член і голова НТШ, викладач львівських гімназій, викладач польської й української мов у гімназіях Кракова

та Ягелонському університеті, професор і проректор Львівського університету, автор праць «Пересторога», «Матеріали до історії культурного життя в Галичині в 1795 –1857 рр.», «До історії взаємин Галичини з Україною», «Лірники» та ін.

Література

1. Інтелігенція і влада : Громадсько-політичний наук. зб. Вип. 6. Сер.: Історія / Одес. нац. політехн. ун-т, Каф. історії та етнографії України. Одеса : Астропринт, 2006. 273 с.

2. Дорош Є., Слюзар В. Кирило Студинський : док., спогади, світлини / [дизайн обкл. Світлана Бедна ; вип. ред. Маргарита Більчук]. Тернопіль : Підручники і посібники, 2008. 79, [1] с.

5 жовтня – 310 років від дня народження Дені Дідро (1713–1784).

Французький філософ, просвітитель, письменник, енциклопедист епохи Просвітництва, магістр мистецтв, прихильник безкоштовного навчання, скасування станових обмежень, запровадження нових методів навчання й виховання, один із організаторів і редакторів «Енциклопедії, або Тлумачного словника наук, мистецтв і ремесел», автор філософських творів «Думки про пояснення природи», «Філософські принципи матерії матерії та руху», «Елементи фізіології». Вагоме місце в творчому доробку Дідро посідають також художні твори, серед яких романи «Черниця», «Небіж Рамо», «Жак-фаталіст та його пан» та ін.

Література

1. Дідро Д. Жак-Фаталіст / пер. з фр. В. Підмогильного ; [передм. і примітки Н. Є. Косенко] ; Ін-т літ. ім. Т. Г. Шевченка НАН України. Харків : Фоліо, 2007. 445, [2] с.

2. Волкова Н. П. Педагогіка : навч. посіб. 2-ге вид., переробл., допов. Київ : Академвидав, 2007. 615 с. (Серія «Альма-матер» : серію засновано в 1999 р.). Бібліогр. у кінці розд.

5 жовтня – 150 років від дня народження Михайла Юрійовича Яцківа (1873–1961).

Український письменник, актор мандрівного театру, учасник Першої світової війни, працівник Львівського відділу народної освіти та Львівської наукової бібліотеки імені В. Стефаника АН УРСР, автор збірок оповідань повістей «Далекі шляхи», «Танець тіней» («У лабетах»), «У царстві сатани», збірки новел «Душі кланяються», у яких відображено життя західноукраїнського народу під утиском австро-угорської монархії; спогадів про І. Франка, В. Стефаника.

5 жовтня – Всесвітній день учителів.

Свято засновано у 1994 р. Відзначається щорічно в ознаменування річниці підписання Рекомендації ЮНЕСКО та Міжнародної організації праці щодо становища вчителів (UNESCO/PRESSE, vol.4, no.17, p.9).

7 жовтня – 120 років від дня народження Вадима Євгеновича Лашкарьова (1903-1974)

Український вчений, перший директор Інституту фізики напівпровідників Національної академії наук України. Першовідкривач фізичних ефектів, які були покладені в основу напівпровідникових технологій і мікроелектроніки.

10 жовтня – 165 років від дня народження **Сесіля Редді** (1858–1932).

Англійський педагог, основоположник так званого «нового виховання», засновник проєкту нової школи для підготовки державних лідерів та школи-інтернату Абботсхолм (поблизу м. Дербі), в якій втілювались ідеї педагога – поєднання природничо-наукової освіти з гуманітарною, організація широкої трудової підготовки учнів, впровадження шкільного самоврядування тощо; автор книги «Абботсхолм», в якій викладено принципи природнього виховання духу і тіла в обстановці, яка нагадує сімейну.

Література

1. Волкова Н. П. Педагогіка : навч. посіб. 2-ге вид., переробл., допов. Київ : Академвидав, 2007. 615 с. (Серія «Альма-матер» : серію засновано в 1999 р.). Бібліогр. у кінці розд.

12 жовтня – 110 років від дня народження **Олекси Івановича Гурєйва** (1913–1999).

Український письменник, журналіст, видавець, учитель української мови і літератури Інгулецької середньої школи на Криворіжжі, автор поетичної збірки «Ентузіасти шахт», повістей «Осокорівські друзі», «Повість учителя», «Коли говорить серце», «Осінні квіти», «Рояль і скальпель», романів «Наша молодість» та «Життя іде». Т. Шевченкові присвятив поему «Легенда про Кобзаря», оповідання «Останній арешт» (про перебування письменника в Україні 1859), етюд «Діти з “Кобзарем”».

13 жовтня – 135 років від дня народження **Михайла Яковича Калиновича** (1888–1949).

Український мовознавець, санскритолог, перекладач і літературознавець, академік АН УРСР. Автор наукових праць присвячених загальному і українському мовознавству, лексикографії, індіаністиці, літературознавству. Найвідоміший діяч у словниковій галузі.

13 жовтня – 100 років від дня народження **Михайла Івановича Сікорського** (1923–2011).

Український історик і культуролог, директор Переяслав-Хмельницького історичного музею, Національного історико-етнографічного заповідника «Переяслав», Заслужений працівник культури України, доцент кафедри історії та культури України Переяслав-Хмельницького державного педагогічного інституту імені Г. С. Сковороди. Автор 130 наукових праць і публікацій, з яких 12 книг і монографій з історії України, краєзнавства, археології в наукових збірниках, альманахах, найрізноманітніших періодичних виданнях як в Україні, так і за кордоном. Він входив до редакційних колегій журналів «Українська

культура» та «Музеї України».

14 жовтня – 140 років від дня народження **Івана-Мар'яна Івановича Кривецького** (1883–1940).

Український історик, бібліограф, громадський діяч і журналіст, керівник бібліотеки Наукового товариства імені Шевченка, головний архівіст УГА, редактор урядової газети ЗУНР та часописів «Наша школа», «Стара Україна». Досліджував історію Галичини кінця XVIII – першої половини XIX ст. Під час навчання на філософському факультеті Львівського університету, студіював історію України під керівництвом Михайла Грушевського.

14 жовтня – День захисників і захисниць України.

День захисників і захисниць України — державне свято України, що відзначається 14 жовтня (водночас зі святами Покрови Пресвятої Богородиці та Днем Українського козацтва). Свято із назвою День захисника України встановлене 14 жовтня 2014 р. Указом Президента №806/2014 з метою вшанування мужності та героїзму захисників незалежності й територіальної цілісності України, військових традицій і звитяг Українського народу, сприяння подальшому зміцненню патріотичного духу в суспільстві та на підтримку ініціативи громадськості. З 2015 р. є державним святом і неробочим днем. 14 липня 2021 р. Верховна рада перейменувала свято на «День захисників і захисниць України».

14 жовтня – День українського козацтва.

15 жовтня – 190 років від дня народження **Пелагеї Яківни Литвинової** (Литвинова-Бартош, дівоче прізвище Бартош; 1833–1904).

Українська етнографка, фольклористка, письменниця, педагогиня, громадська діячка; дійсний член Наукового товариства імені Шевченка, член-кореспондентка Паризького антропологічного товариства; укладач абетки для приватної школи («Азбука для народних шкіл. Составлена по звуковому методу для наглядного обучения»).

16 жовтня – 265 років від дня народження **Ноя Вебстера** (1758–1843).

Американський мовознавець, лексикограф, педагог, видавець, засновник вебстерської серії словників американської мови, автор першого американського посібника з англійської мови для шкіл, великого тлумачного «Американського словника англійської мови» (оформив закріпив у своєму словнику єдину американську англійську мову), автор власного варіанта перекладу Біблії, один із учасників заснування Амхерст-коледжу.

18 жовтня – 155 років від дня народження **Євгенії Іванівни Ярошинської**

(1868–1904).

Українська письменниця, фольклористка, педагогиня, видавець, громадська діячка, учитель шкіл Буковини, редакторка учительської газети «Промінь», активістка жіночого руху, авторка педагогічних і дитячих видань «Найбільший скарб», «Розумна Настуня». У журналі «Дзвінок» опублікувала більше 40 творів для дітей.

Література

1. Ковалець Л. Уроки Євгенії Ярошинської. *Дивослово*. 2005. № 1. С. 59–60.

2. Козачок Я., Козачок М. Дві долі – дві зорі : Наталя Кобринська, Євгенія Ярошинська. Тернопіль : [б. в.], 1997. 55 с.

19 жовтня – 200 років від дня народження **Платона Васильовича Павлова** (1823–1895).

Український історик, освітній і громадський діяч, професор Київського університету, один із організаторів приватних недільних шкіл у Києві, член Київського товариства грамотності, автор праць з історії, політичної економії, статистики, засновник при Київському університеті музею красномистецтва зі спеціалізованою мистецтвознавчою бібліотекою.

20 жовтня – 140 років від дня народження **Якова Степановича Степового** (справж. – Якименко, 1883–1921).

Український композитор, педагог, музичний критик, культурний і громадський діяч, викладач Київської консерваторії, керівник театру «Музична драма», автор твору «Прелюд пам'яті Т. Шевченка», музичних збірок для

Література

1. Королюк Н. І. Маленькі історії про українських композиторів XVIII–XX ст. : [літ.-художнє вид.]. Київ : Радуга, 1998. 187, [2] с.

21 жовтня – 160 років від дня народження **Григорія Івановича Величка** (1863–1932).

Український географ, історик, біолог, доктор філософії у галузі географії, професор, учитель Львівської учительської семінарії, гімназій Дрогобича, Перемишля, Тернополя, викладач Уманського сільськогосподарського інституту, завідувач відділу біогеографії Українського науково-дослідного інституту географії та картографії (УНДІГК); автор праць «Політичні і торговельні взаємовідносини Руси і Візантії 9–11 ст.», «Географія України», «Карта України-Руси», «Галичина», «Народописна карта українсько-руського народу» та ін.

21 жовтня – 190 років від дня народження **Альфреда Нобеля** (1833–1896).

Шведський інженер-хімік і підприємець, член Лондонського королівського товариства і Шведської академії наук, засновник щорічної міжнародної премії (1901), що присуджується за найважливіші дослідження і відкриття в галузі фізики, хімії, медицини, фізіології, літератури і за особливі

досягнення перед людством у справі миру. В 2022 році Нобілевську премію за особливі досягнення перед людством у справі миру отримала українська правозахисна організація "Центр громадянських свобод".

Література

1. Богданова Л. Є. Нобелівські лауреати у курсі хімії : [навч.-метод. посіб.]. Харків : Основа, 2008. 157, [1] с.

23 жовтня – 130 років від дня народження **Пилипа Омеляновича Козицького** (1893–1960).

Український композитор, музикознавець, педагог; викладач Київського та Харківського музично-драматичних інститутів та Київської консерваторії; редактор журналу «Музика».

24 жовтня – 465 років від дня народження **Шимона Шимоновича** (1558–1629).

Українсько-польський поет, філолог, освітній діяч, прихильник принципів духовної свободи, необхідності розвитку світських наук, рівності громадян перед законом, ідеалом людини вважав самостійну, творчу, високоморальну особистість; один із організаторів Замостської академії. Увійшов в історію філософії України як поет і гуманіст.

24 жовтня – День Організації Об'єднаних Націй (ООН).

24 жовтня 1945 року на конференції у Сан-Франциско, на підставі Хартії Об'єднаних Націй, представники 51 країни ратифікували договір про створення ООН.

24 жовтня – Всесвітній день інформації про розвиток.

Відзначається щорічно відповідно до рішення Генеральної Асамблеї ООН A/RES/3038 (XXVII). У 1972 році Генеральна Асамблея заснувала Всесвітній день інформації про розвиток, мета якого полягала в залученні уваги світової громадської думки до проблем розвитку та до необхідності зміцнення міжнародного співробітництва для їх вирішення. Ухвалено, що дата цього дня повинна збігатися з Днем Організації Об'єднаних Націй та датою прийняття в 1970 році Міжнародної стратегії розвитку на друге Десятиліття розвитку Організації Об'єднаних Націй.

27 жовтня – Всесвітній день аудіовізуальної спадщини.

Свято ініційовано Організацією Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО) в 2005 р.

28 жовтня – День визволення України від фашистських загарбників (1944).

Свято встановлене відповідно до Указу Президента України № 836/2009 від 20 жовтня 2009 р. Відзначається щорічно 28 жовтня, в день остаточного

вигнання військ нацистської Німеччини та її союзників під час Другої світової війни за межі сучасної території України.

30 жовтня – день заснування Державної науково-педагогічної бібліотеки України.

У цей день (1999) Кабінет Міністрів України ухвалив постанову «Про створення Державної науково-педагогічної бібліотеки України». Нині – Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського НАПН України. ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського – головна бібліотека освітянської галузі України, всеукраїнський галузевий інформаційний, методичний і координаційний центр мережі освітянських бібліотек МОН України та НАПН України, яка виконує функції академічної та державної спеціальної бібліотеки.

Листопад

1 листопада – **115 років** від дня народження **Івана Захаровича Бойка** (1908–1970).

Український бібліограф, фахівець у галузі літературознавчої бібліографії, письменник, член Спілки письменників України, автор бібліографічних покажчиків, зокрема, двотомної бібліографії творів Т. Г. Шевченка, «Українські літературні альманахи і збірники XIX – початку XX ст.», творів П. Тичини, І. Франка, збірок віршів і оповідань «Парують землі», «Новели зросту».

1 листопада – 1991 – Верховна Рада України ухвалила «Декларацію прав національностей України».

Декларація прав національностей України — один з найважливіших державних актів у сфері міжнародних відносин, прийнятий Верховною Радою України 1.11.1991, після проголошення суверенітету та незалежності України. Прийняття Декларації прав національностей України безпосередньо пов'язувалося з потребою забезпечення втілення в життя Загальної Декларації прав людини та ратифікованих Україною міжнародних пактів про права та свободи особистості, з утвердженням у незалежній, демократичній Україні священних принципів свободи, гуманізму, соціальної справедливості, рівноправності всіх етнічних груп населення України. Нагальна потреба в Декларації прав національностей України пов'язана також з тим, що на території України проживають громадяни близько 130 національностей, які разом з українцями становлять народ України.

2 листопада – **100 років** від дня народження **Дмитра Венедиктовича Чепура** (1923–1983).

Український учений, педагог, учасник Другої світової війни, організатор науки й освіти на Закарпатті, засновник наукової школи фізики складних

напівпровідників, ректор Ужгородського державного університету.

3 листопада – 125 років від дня народження Дмитра Никаноровича Фальківського (1898–1934).

Український поет, прозаїк, перекладач, сценарист представник розстріляного відродження, член літературної групи «Ланка», автор збірок поезій «Чабан», «Обрії», «Полісся», нарисів оповідань, сценаріїв, слів пісні «Очерет мені був за колиску», що стала своєрідним гімном поліщуків. Жертва сталінського терору.

Література

1. Лавріненко Ю. Розстріляне Відродження : Антологія 1917–1933 : Поезія. Проза. Драма. Есей. Мюнхен : Instytut Literacki, 1959. 979, [1] с.

2. Славутич Я. Дослідження та статті : Розстріляна муза : Меч і перо : Українська література на заході. Едмонтон : Славута, 2006. 484 с.

4 листопада – 175 років День народження Дмитра Васильовича Марковича (1848–1920).

Український правник, письменник, громадський, політичний і державний діяч, генеральний прокурор УНР (1918), міністр юстиції УНР (1919), автор оповідань «Замах на вбивство жінки», «Збройний напад», автобіографічного твору «Весна».

4 листопада – 135 років від дня народження Якова Андрійовича Мамонтова (1888–1940).

Український письменник, педагог, театрознавець, історик і теоретик театру, поет і новеліст, драматург і театральний критик, кандидат економічних наук, засновник художньо-дидактичного методу в навчально-виховному процесі. засобами якого є художнє слово, музика, малюнок і особливо театр; творець власної класифікації педагогічних напрямів («Хрестоматія сучасних педагогічних течій»), основоположник системного підходу до аналізу педагогічних явищ в українській педагогіці, викладач Харківського інституту народної освіти (ХІНО), Українського НДІ педагогіки, Педагогічних курсів імені Г. С. Сковороди, Харківського музично-драматичного інституту; автор праць «Проблема естетичного виховання», «Сучасні проблеми педагогічної творчості: педагог як митець», «Художньо-дидактичний метод у викладанні», п'єс «Веселий Хам», «Рожеве павутиння», «Гетьманщина».

Література

1. Маловідомі першоджерела української педагогіки (друга половина XIX-XX ст.) : хрестоматія / [упоряд.: Л. Д. Березівська та ін. ; наук. ред. О. В. Сухомлинська ; попереднє слово Ольга Сухомлинська]. Київ : Науковий світ, 2003. 418 с.

6 листопада – 175 років від дня народження Михайла Львовича Цегельського (1848–1944).

Український греко-католицький священник, громадсько-політичний діяч, Генеральний Вікарій всієї України, голова Повітової Української Національної

Ради, член Повітової Шкільної Ради, засновник товариства «Просвіта» та її філії в Камінці-Струмиловій, один із засновників «Руського педагогічного товариства».

6 листопада – День визволення Києва.

У цей день (1943) військами Першого Українського фронту було визволено Київ від фашистських загарбників.

7 листопада – **110 років** від дня народження **Альбера Камю** (1913– 1960).

Французький письменник, драматург, філософ, учасник французького руху Опору, розробник ідеї так званого «абсурду філософії», автор філософських есе «Міф про Сізіфа», «Бунтівна людина», драми «Калігула», роману- притчі «Чума» та ін.; лауреат Нобелівської премії.

Література

1. Бойченко І. В., Бойченко М. І. Філософія : навч. посіб. для дистанц. навчання / Відкр. міжнар. ун-т розвитку людини «Україна». 2-ге вид., випр. Київ : Ун-т «Україна», 2006. 227, [5] с.

9 листопада – День Преподобного Нестора-літописця Печерського.

9 листопада – День української писемності та мови.

9 листопада – Всеукраїнський день працівників культури та аматорів народного мистецтва.

Відзначається щорічно 9 листопада разом із Днем української писемності та мови.

10 листопада – **540 років** від дня народження **Мартіна Лютера** (1483 – 1546).

Німецький богослов, філософ, політик, перекладач, професор теології Віттенберзького університету, ініціатор Реформації, основоположник лютеранства, перекладач Біблії німецькою мовою, реформатор освіти, мови, музики, поширювач грамотності серед населення, прихильник обов'язкової освіти для дітей та створення народних шкіл, автор праць «Проповіді про те, що дітей треба посилати до школи», «До християнського дворянства німецької нації», катехізису та збірки пісень.

Література

1. Бухаров С. Освіта як чинник реформування релігійного й суспільного життя (на прикладі творів Мартіна Лютера). *Матеріали студентської наукової конференції Чернівецького національного університету, присвяченої 600-річчю м. Чернівці* : 13–14 трав. 2008 р. : [тези доповідей] / Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці : Рута, 2008. Філософсько-педагогічні науки. С. 15–16.

10 листопада – Всесвітній день молоді.

- 1945 - у Лондоні створено Всесвітню федерацію демократичної молоді,

яка веде боротьбу за мир, права молоді, незалежність народів.

16 листопада – 155 років від дня народження **Богдана Олександрович Кістяківського** (1868–1920).

Український правознавець, громадський діяч, філософ права і соціолог неокантіанської орієнтації, один з організаторів Академії наук України. Автор наукових праць, присвячених теорії права і соціології. Обороняв правопорядок і демократичні принципи, обстоював конечність конституції, критикував «убожество правової свідомости» російської інтелігенції. Завзятий драгомановець. За гетьманської держави член юридичної комісії для громадянства.

16 листопада – День працівників радіо, телебачення та зв'язку.
-1924- з Харкова транслювалася перша в Україні радіопередача.

16 листопада – Міжнародний день толерантності.

17 листопада – 115 років від дня народження **Григорія Порфировича Кочура** (1908–1994).

Український перекладач, поет, літературознавець, викладач Тираспільського та Вінницького педагогічних інститутів, автор наукових літературознавчих досліджень «Штрихи до портрета Максима Рильського», «Шекспір на Україні», «Данте в українській літературі» та ін.; лауреат перекладацької премії імені М. Рильського, Державної премії України імені Т. Шевченка. Переклади Григорія Кочура охоплюють простір у 26 століть і 28 мов світу.

Література

1. Кочур Г. Література та переклад : Дослідження. Рецензії. Літературні портрети. Інтерв'ю. Т. 1 / упоряд. Андрій та Марія Кочури ; [редкол.: А. Кочур, І. Дзюба, М. Стріха та ін.]; авт. вступ. сл.: І. Дзюба, Р. Зорівчак ; авт. комент. М. Стріха ; художнє оформл. М. Кочур, І. Пилипенко, М. Леоновича]. Київ : Смолоскип, 2008. 603, [7] с.

17 листопада Міжнародний день студентів.

18 листопада – 140 років від дня народження **Івана Михайловича Ющишина** (1883–1960).

Український педагог-практик і теоретик освіти Галичини, подвижник української національної школи, громадський і політичний діяч, учитель народних шкіл Збараського повіту, секретар Товариства «Взаємна поміч українського вчительства» у Львові та голова його Педагогічно-наукової комісії, редактор журналів «Учитель», «Учительське слово» (Львів), в. о. секретаря журналу «Вільна українська школа», творець проекту нового шкільного закону "Проект на зміну державного шкільного закону від 14 мая 1869 р.", засновник приватної народної школи, працівник Львівської наукової

бібліотеки, автор праць «Які реформи потрібні в народнім шкільництві в Галичині?», «Рідна мова в рідній школі», «Новий український народний учитель» та ін.

Література

1. Товариство «Рідна школа»: історія і сучасність : наук. альм. Чис. 3 / Львів. крайове т-во «Рідна школа», Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка ; ; [упоряд. та наук. ред.: Петро Сікорський, Дмитро Герцюк, Юлія Заячук]. Львів : [б. в.], 2005. 251 с.

19 листопада – 190 років від дня народження **Вільгельма Дільтея** (1833–1911).

Німецький філософ, психолог, історик і педагог, один із провідних теоретиків «філософії життя» та герменевтики, професор і викладач Базельського й Берлінського університетів, основоположник ідеї існування двох психологічних наук (гуманістичної як варіанта описової і когнітивної як варіанта «пояснювальної» психології), автор праць з історії християнства, філософії, німецького Просвітництва, літератури, музики, педагогіки тощо.

Література

1. Дільтей В. Історія молодого Гегеля / пер. О. Литвиненко, наук. ред., авт. передм. Ю. Кушаков. Відновлення гегелянства : (свят. промова на спіл. засіданні академії 25 квіт. 1910 р.) / В. Віндельбанд ; пер. О. Литвиненко, наук. ред., авт. передм. Ю. Кушаков = Die Jugendgeschichte Hegels. Київ : Три крапки, 2008. 304, [2], (278; 279-304) с.

2. Вільгельм Дільтей і філософія «духовно-наукового» знання : [кол. монографія] / Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича ; [редкол.: М. Г. Марчук, Б. В. Починок, В. І. Ярошовець ; за заг. ред. М. Марчука]. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2011. 231 с.

21 листопада – 255 років від дня народження **Фрідріха Даніеля Шляєрмахера** (1768–1834).

Німецький філософ, теолог, педагог, ідеолог романтизму, один із засновників герменевтики як загальної теорії тлумачення текстів, професор теології університету Галли, Берлінського університету, прихильник рівної для всіх елементарної освіти й доступності вищих її ступенів для всіх станів населення; головним завданням виховання вважав єдність духовного життя дитини із суспільним, виступав проти всіх покарань, що принижують особистість дитини, розглядав педагогіку як суспільну науку, що історично розвивається.

23 листопада – 140 років від дня народження **Миколи Федоровича Яшека** (1883–1966).

Український бібліограф, бібліотекар, бібліограф наукових закладів Харкова, автор і упорядник бібліографічних покажчиків творів Т. Г. Шевченка, історико-бібліографічної праці «Десять років української літератури, 1917–1927», один із упорядників бібліографії українських перекладів з літератур народів СРСР і зарубіжних країн.

25 листопада – 245 років від дня народження **Джозефа Ланкастера** (1778–

1838).

Англійський педагог, один із основоположників системи взаємного навчання (Белл-Ланкастерська система), за якої учні, що добре навчаються, є помічниками вчителя і ведуть заняття з рештою учнів, організатор школи для бідних дітей, нових великих початкових шкіл для хлопчиків і дівчаток та інтернату, в якому мріяв запровадити свій метод на середню освіту та об'єднати навчання з виробничою працею; один із засновників «Британського і закордонного шкільного товариства», автор книги «Удосконалення освіти трудящих класів суспільства...», в якій виклав методику взаємного навчання.

25 листопада – 185 років від дня народження Івана Семеновича Нечуй-Левицького (1838–1918).

Український письменник, перекладач, етнограф, педагог, прихильник розвитку національної школи в Україні, викладач Полтавської духовної семінарії, гімназій Каліша, Седлеця та Кишинева, член Південно-Західного відділу географічного товариства, НТШ у Львові, «Руського педагогічного товариства»; автор підручника «Грамматика української мови (у 2 ч.)», статей з педагогіки «Російська народна школа на Україні», «Школа повинна бути національна», «Педагогічна проява в народній школі», роману «Князь Єремія Вишневецький», драми «Маруся Богуславка», повістей «Микола Джеря», «Кайдашева сім'я», «Старосвітські батюшки і матушки» та ін.

Література

1. Нечуй-Левицький І. С. Микола Джеря : повісті / [редкол.: О. Т. Гончар, П. А. Загребельний, Б. І. Олійник [та ін.] ; ред. В. В. Васильківська ; іл. О. Л. Лисенко ; художнє оформ. В. М. Дозорця ; худож. ред. І. М. Гаврилюк ; вступ. ст. Н. С. Крутікової ; іл. Оксани Лисенко]. Київ : Дніпро, 1987. 351 с.

2. Панченко В. Три постаті в контексті доби . Київ : [Б. в.], 2005. 64 с.

25 листопада – День пам'яті жертв голодоморів.

День пам'яті жертв голодоморів. Всеукраїнська акція «Засвіти свічку». Щорічний національний пам'ятний день в Україні, що припадає на четверту суботу листопада.

27 листопада – 160 років від дня народження Ольги Юліанівни Кобилянської (1863–1942).

Українська письменниця, громадсько-культурна діячка, представник нової соціально-психологічної школи в українській літературі кінця ХІХ – поч. ХХ ст., організатор «Товариства руських жінок на Буковині»; автор творів соціального й суспільного буття – «Людина», «Царівна» «Земля», «У неділю рано зілля копала», оповідань «Вовчиха», «Лісова мати», «Не смійтесь».

Література

1. Вовчок М., Кобринська Н., Кобилянська О. Українська жіноча проза. Харків : Прапор, 2007. 638, [1] с.

27 листопада – 115 років від дня народження **Володимира Михайла Осиповича Яніва** (1908–1991).

Український громадсько-політичний діяч, науковець, психолог, публіцист, поет, політв'язень. Командор папського ордена святого Григорія Великого (1964). Розпочав наукову діяльність старшим асистентом при кафедрі психології (габілітаційна праця «Психологічні основи окциденталізму»), у Українському вільному університеті, потім займався викладанням у Католицькій духовній семінарії у Гіршберзі. У галузі психології й соціології присвятив низку розвідок етнопсихології українця (на основі творів М. Костомарова, Григорія Ващенко, Миколи Шлемкевича, Івана Мірчука), дослідів мотивації тюремних переживань (у творах Т. Шевченка, І. Франка), ідеалам сім'ї (у Т. Шевченка, І. Франка, Лесі Українки, В. Симоненка, І. Калинця), філософії Григорія Сковороди, світогляду українського народу. Дав мистецький аналіз творчості сучасних художників при нагоді їх виставок в УВУ (Куріци-Ціммерманн, В. Стрельнікова, А. й О. Пулюїв та ін.). З 1952 по 1968 р. працював науковим секретарем Наукового товариства імені Шевченка. У 1963 році – професор Українського католицького університету у Римі.

27 листопада – 105 років від дня народження **Бориса Євгеновича Патона** (1918–2020).

Український науковець у галузі зварювальних процесів, металургії і технології металів, Президент НАН України, академік АН України, АН СРСР, доктор технічних наук, професор, двічі Герой Соціалістичної Праці, перший нагороджений відзнакою «Герой України». Автор понад 1000 публікацій, зокрема 20 монографій; понад 400 винаходів.

29 листопада – 245 років від дня народження **Григорія Федоровича Квітки-Основ'яненка** (1778–1843).

Український письменник, громадсько-культурний діяч, член Товариства наук при Харківському університеті, член-кореспондент Міністерства внутрішніх справ, суддя Харківського совісного суду та голова Палати карного суду, один із засновників і директор професійного театру в Харкові, фундатор Інституту шляхетних дівчат, публічної бібліотеки, співвидавець журналу «Український вісник», ініціатор видання альманахів «Ранкова зірка» й «Молодик», автор творів «Пан Халявський», «Сватання на Гончарівці», «Шельменко-денщик» тощо.

Література

1. Квітка-Основ'яненко Г. Ф. Сватання на Гончарівці : Повісті. П'єси. Харків : Фоліо, 2005. 349, [3] с.

29 листопада – 200 років від дня народження **Матвія Номиса** (справж. – Симонов Матвій Терентійович, псевд. – Білокопитенко Василь; 1823–1900).

Український етнограф, фольклорист, письменник, педагог, видавець; учитель словесності в Ніжинській та Немирівській гімназіях; директор

новоутвореної Лубенської чоловічої гімназії; автор оповідань з народного життя «Тітка Настя», «Дід Мина і баба Миниха», «Автобіографія Василя Петровича Білокопитенка», «Різдвяні свята», праці «Українські приказки, прислів'я та ін. Збірники О. Марковича і других. Спорудив М. Номис».

Література

1. Шумейко З. Є. Педагогічні ідеї та просвітницька діяльність Матвія Номиса (1823-1901 рр.) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / наук. керівник С. О. Жила ; Дніпропетр. нац. ун-т ім. Олеся Гончара. 2015. 20 с.

Грудень

1 грудня – 110 років від дня народження **Георгія Іларіоновича Майбороди** (1913–1992).

Український композитор, культурний і громадський діяч, класик української оперно-симфонічної музики ХХ ст., народний артист СРСР, викладач Київської консерваторії (нині – Національна музична академія України), голова правління Спілки композиторів УРСР, секретар Спілки композиторів СРСР, автор музики до опер «Милана», «Тарас Шевченко», «Ярослав Мудрий», симфонічних поем «Лілея», «Каменярі», «Гуцульська рапсодія»; лауреат Державної премії УРСР імені Т. Шевченка (1963), перший лауреат премії імені М. В. Лисенка (1983).

1 грудня – 1991– підтвержено Акт проголошення незалежності України.

У цей день (1991) народ України вільним волевиявленням на Всенародному референдумі підтвердив Акт проголошення незалежності України.

1 грудня – Всесвітній день боротьби зі СНІДом.

2 грудня – 150 років від дня народження **Омеяна Антоновича Терлецького** (1873–1958).

Український педагог, громадський діяч та історик, учень Михайла Грушевського; дійсний член Наукового товариства імені Т. Шевченка; перший директор Чортківської гімназії українського товариства «Рідна школа», гімназійний учитель у Тернополі й Львові. Досліджував аграрні відносини і національний рух у Галичині в І-й пол. ХІХ ст., проблеми історії середньовіччя, козаччини.

5 грудня – 145 років від дня народження **Олександра Олеся** (1878–1944).

Український письменник, громадський діяч, співробітник редакції «Літературно-наукового вісника», аташе з питань культури посольства УНР в Угорщині, керівник Союзу українських журналістів у Відні, автор збірок поезій «З журбою радість обнялась», «Драматичні

Література

1. Олесь О. Поезії / О. Олесь ; редкол.: Д. С. Бурого [та ін.] ; [керівник проекту Дмитро Бурого, Дмитро Стус ; упоряд. Наталка Лисенко]. Київ : Вид. Дім Дмитра Бурого, 2007. 271 с.

5 грудня – 105 років від дня народження **Михайла Прокоповича Гуменюка** (1918–1988).

Український бібліограф, літературознавець, один із перших дослідників бібліографічної діяльності М. Комарова, І. Левицького, Я. Головацького, укладач бібліографічних покажчиків «Марко Черемшина», «М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький», автор статей про творчість Б. Грінченка, І. Вільде, Я. Кондри та ін.

5 грудня – 100 років від дня народження **Олександра Івановича Бугайова** (1923–2009).

Український педагог, учений-методист, доктор педагогічних наук, професор, почесний академік АПН України, заслужений діяч науки і техніки України, головний науковий співробітник Інституту педагогіки АПН України, засновник концепції шкільної фізичної освіти на засадах диференціації і гуманізації, розробник навчальних програм з фізики та астрономії, стандартів фізичної освіти, редактор науково-методичних збірників «Методика викладання математики і фізики», журналу «Фізика та астрономія в школі», автор підручників з інтегрованого курсу фізики й астрономії для 7–9 кл., методичних посібників «Вивчення атомної і ядерної фізики», «Квантова фізика», «Сучасний урок фізики. Питання теорії і практики» та ін.

Література

1. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Фізика. Астрономія. 7–12 класи / О. І. Ляшенко, О. І. Бугайов, Є. В. Коршак, М. Т. Мартинюк, М. І. Шут та ін. Київ : Перун, 2005. 82 с.

2. Фізика. Астрономія: Проб. підруч. для 9 кл. серед. загальноосвіт. шк. / О. І. Бугайов, І. А. Климишин, Є. В. Коршак та ін. Київ : Освіта, 1999. 367с.

5 грудня – Міжнародний день добровольців в ім'я економічного і соціального розвитку (Міжнародний день волонтера).

Кожного року, 5 грудня, волонтери в усьому світі відзначають Міжнародний день волонтерів, заснований Генеральною Асамблеєю Організації Об'єднаних Націй в 1985 році. Офіційна назва цього дня - Міжнародний день добровольців в ім'я економічного і соціального розвитку.

6 грудня – 120 років від дня народження **Миколи Колесси** (1903-2006)

Український композитор, диригент, педагог, засновник української диригентської школи, громадський діяч, Герой України; автор підручника «Основи техніки диригування».

6 грудня – 110 років від дня народження **Миколи Михайловича Амосова** (1913–2002).

Український учений-медик, біокібернетик, письменник, громадський діяч, учасник

Література

1. Шаров І. Ф. Вчені України: 100 видатних імен. Київ : АртЕк, 2006. 480, [6] с.

6 грудня – 75 років від дня народження **Анатолія Георгійовича Костецького** (1948–2005).

Український письменник, літературознавець, перекладач, кандидат філологічних наук, викладач Київського університету імені Т. Г. Шевченка, автор збірок віршів «Весняні подарунки», «Про мого kota», «Нас батьки не розуміють», збірки ліричних віршів для дорослих «Визначеність», повістей «Постукай у моє вікно», «Страшна таємниця», перекладів творів для дітей письменників, статей про лінгвістичні методи дослідження

6 грудня – День Збройних Сил України.

9 грудня – 160 років від дня народження **Бориса Дмитровича Грінченка** (1863-1910)

Український письменник, учений-мовознавець, педагог, бібліограф, фольклорист, етнограф, перекладач і видавець, громадсько-політичний діяч, учитель шкіл Слобожанщини і Катеринославщини, керівник Всеукраїнської вчительської спілки, організатор і голова Київської «Просвіти», видавець книжок для народу, член правління Чернігівської громадської бібліотеки, борець за навчання українських дітей рідною мовою, автор шкільних підручників «Українська грамати́ка», «Рідне слово», поетичних збірок, повістей, ряду п'єс, публіцистичних статей, укладач «Каталогу книг учительської бібліотеки», покажчиків «Література українського фольклора (1777–1900 рр.)», «Огляд української лексикографії», упорядник і видавець «Словаря української мови» (у 4 т.).

Література

1. Більчук М. Українські та зарубіжні письменники : Розповіді про життя і творчість. Тернопіль : Підручники і посібники, 2006. 239, [1] с.

10 грудня – 105 років від дня народження **Олександра Пантелеймоновича Кондратюка** (1918–2004).

Український педагог, доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник вищої школи УРСР, учитель і директор шкіл Рівненської й Тернопільської областей, завідувач кафедри педагогіки Української сільськогосподарської академії, Педагогічного інституту іноземних мов (Київ), головний науковий співробітник Інституту педагогіки і психології професійної освіти АПН України; автор праці «Педагогічне стимулювання в процесі формування поведінки учнів», співавтор і редактор підручника «Педагогіка», навчально-методичного посібника «Система виховної роботи в професійно-технічному навчальному закладі», словника «Професійна освіта» тощо.

Література

1. Кондратюк, Олександр Пантелеймонович. Система виховної роботи в професійно-технічному навчальному закладі : навч.-метод. посіб. для пед. працівників проф.-техн. навч. закл. 2006. 215 с.

10 грудня – 75 років тому ухвалено Загальну декларацію прав людини.

-1948 - Генеральна Асамблея ООН ухвалила Загальну декларацію прав людини.

10 грудня – Міжнародний день прав людини.

13 грудня – 130 років від дня народження **Миколи Хвильового** (справж. – Микола Григорович Фітільов; 1893–1933).

Український письменник, основоположник української прози ХХ ст., революційний романтик, який згодом пересвідчився у невідповідності революційних ідеалів реальній дійсності, організатор збройної боротьби проти гетьманських військ на Харківщині, ініціатор, організатор і член літературних організацій – «Гарт», ВАПЛІТЕ, «Пролітфронт», автор поетичних творів, новел, оповідань, зокрема «Солонський Яр», «Мати», «Кіт у чоботях», збірки новел «Сині етюди», новели «Я (Романтика)», памфлетів «Камо грядеши?», «Думки проти течії», «Апологети писаризму», полемічного трактату «Україна чи Малоросія?», роману «Вальдшнепи». У своїх памфлетах виступав проти русифікації української культури.

Література

1. Хвильовий, Микола. Вибрані твори / [упорядкув. текстів, передм. та прим. Муслієнко О. В.]. Харків : Ранок, 2008. 347, [2] с.

13 грудня – 95 років від дня народження **Євгена Олександровича Сверстюка** (1928–2014).

Український письменник-есеїст, літературознавець, філософ, громадський діяч, дисидент, один із діячів доби шістдесятництва в Україні, організатор «самовидаву» (за що відбув 12-річне ув'язнення) доктор філософії, дійсний член Української вільної академії наук (УВАН, США), головний редактор газети «Наша віра», президент Українського центру міжнародного ПЕН-клубу, учитель Почаївської й Богданівської середніх шкіл, викладач української літератури Полтавського педінституту, старший науковий співробітник Науково-дослідного інституту психології (Київ); автор статей «Деякі засоби активізації мислення учнів на уроках», «Виховання почуттів», «Виховання особи», «Учитель», книг «Блудні сини України», «Шевченко і час», «На святі надій», радіопроеграми «Гоголь. Рід і традиція», лауреат Державної премії України імені Т. Г. Шевченка, Міжнародної премії ЮНЕСКО імені К. Копосу, нагороджений орденом Свободи.

Література

1. Сверстюк Є. Шевченко і час / Наук. т-во ім. Шевченка в Європі. Київ ; Париж : Воскресіння, 1996. 156, [3] с.

17 грудня – 115 років від дня народження **Юрія Володимировича Шевельова** (1908–2002).

Український мовознавець, літературознавець, доктор філософії, академік НАН України, президент Української вільної академії наук (УВАН, США), доцент Українського інституту журналістики та Харківського університету, професор Українського вільного університету (Мюнхен), викладач української мови у Лундському (Швеція), Гарвардському (США) й Колумбійському університетах, засновник об'єднання українських письменників «Слово», редактор журналу «Сучасність», автор монографій «Синтаксис сучасної української літературної мови», «Передісторія слов'янської мови», «Історична фонологія української мови»; лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка (2000).

Література

1. Ільницький, Микола. На перехрестях віку : [у 3 кн.]. Кн. 1. Київ : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008. 838 с.

18 грудня – 145 років від дня народження **Миколи Мусійовича Чехівського** (1878–1938).

Український православний церковний діяч, священник УАПЦ, професор кафедри церковної історії Київської духовної академії, учитель історії київських приватних середніх шкіл і гімназій, активний учасник національно-церковного руху на Київщині.

19 грудня – 150 років від дня народження **Миколи Григоровича Філянського** (1873–1938).

Український письменник, поет, музейний діяч, геолог, живописець, завідувач агрономічної школи в Яреськах на Полтавщині, науковий співробітник Полтавського краєзнавчого музею, Всеукраїнського соціального музею Харкова, засновник і завідувач музею Дніпровського будівництва в Запоріжжі, оформлювач Центрального історичного музею (Київ), автор поетичних збірок «Лірика», «Calendarium», книжок «Спадщина України: нарис південноросійської народної творчості», «Майбутнє української архітектури», «Від порогів до моря», «Короткий путівник» (по Україні), «На Дніпрельстан», праць із геології, проблем мистецтва та ін.

20 грудня – Міжнародний день солідарності людей.

Міжнародний день солідарності людей проголосила Генеральна Асамблея ООН у резолюції, присвяченій проведенню першого Десятиріччя ООН з боротьби за ліквідацію злиднів. Резолюція ООН посилається на Декларацію тисячоліття, в якій зазначено, що в 21 столітті солідарність буде однією з фундаментальних цінностей людства.

22 грудня – 190 років від дня народження **Марка Вовчка** (1833–1907).

Українська письменниця, перекладачка, етнографка, видавець, членкиня редакційного комітету французького «Журналу виховання та розваг», редакторка журналу «Переклади кращих зарубіжних письменників», автор оповідань з народного побуту «Народні оповідання» (у 2 т.), повістей «Три долі», «Кармелюк», «Інститутка», романів «Жива душа», «В глушині», нарисів «Листи з Парижа», перекладів з англійської, німецької, польської, французької літератури (у т. ч. 15 романів Жуля Верна).

Література

1. Вовчок Марко. Три долі : Повісті та оповідання. Харків : Фоліо., 2006. - 348, [4] с.

24 грудня – 225 років від дня народження **Адама Б. Міцкевича** (1798–1855).

Польський поет, публіцист, перекладач, філософ, діяч національно-визвольного руху Польщі. організатор таємних студентських товариств, учитель каунаських шкіл, викладач латинської літератури в Лозанській академії, професор слов'янської літератури в Колеж де Франс (Париж), засновник польського легіону в Римі, що боровся за свободу Італії, автор творів «Ода молодості», «Балади й романси», «Кримські сонети», поем «Конрад Валленрод» «Дзяди», «Гражина», «Пан Тадеуш» та ін.

Література

1. Mickiewicz A. Sonety Krymskie / голов. ред. Т. В. Мизгаєва ; ред. І. В. Савлук. Київ : Етнос, 2004. 127, [1] с.

24 грудня 205 років від дня народження **Джеймса П. Джоуля** (1818– 1889)

Англійський учений-фізик, дійсний член Лондонського королівського товариства, двічі обраний президент Британської наукової асоціації (1872, 1877), доктор права дублінського Трініті-коледжу (1857), доктор цивільного права Оксфордського університету (1860), доктор права Единбурзького університету (1871), автор закону Джоуля- Ленца, вніс значний вклад у становлення термодинаміки, обґрунтував закон збереження енергії; нагороджений медаллю Г. Коплі Лондонського королівського товариства.

24 грудня – День працівників архівних установ.

25 грудня – 175 років від дня народження **Ореста Івановича Левицького** (1848–1922).

Український письменник, літературознавець, історик, правознавець, археограф, етнограф, фундатор і академік Української академії наук (УАН), президент ВУАН, учитель 4-ї прогімназії Києва, член київської «Старої громади», Товариства Нестора- літописця, Київського юридичного товариства, автор праць «Нарис внутрішньої історії Малоросії в другій половині XVII ст.», «Нариси стародавнього побуту Волині і України», «Почаївський літопис», повістей «Ганна-Луїза, княжна Острозька», «Несподіваний шлюб», оповідань «Лиха свекруха», «Помста загублених».

25 грудня – 105 років від дня народження **Василя Івановича Чепелєва** (1918–2000).

Український педагог, член-кореспондент АПН України, викладач Львівського педагогічного інституту, директор Науково-дослідного інституту педагогіки України (1964–1971), проректор Київського інституту культури, президент Педагогічного товариства України, член колегії Міністерства освіти України, автор праць з історії освіти і педагогічної науки в Україні, освіти дорослих, культурно-освітньої роботи, програмованого навчання, співавтор навчальних посібників з педагогіки, навчально-виховної роботи в школах дорослих та ін.

25 грудня – Різдво за Григоріанським календарем (новий стиль).

26 грудня – 125 років від дня народження **Євгена Павловича Плужника** (літ. псевд. Кантемирянин; 1898–1936).

Український поет-лірик, драматург, перекладач, лексикограф, учитель (1923–1928, Полтавщина), автор збірок поезій «Дні», «Рання осінь», «Рівновага», роману «Недуга», п'єс «У дворі на передмісті», «Змова в Києві», один із укладачів словника «Фразеологія ділової мови», видання «Антологія української поезії» (у 3 т.). У грудні 1934 р. заарештований і засуджений на 10 років спецтаборів, помер від сухот на Соловках.

Література

1. Плужник, Євген. ...О, тишина моїх маленьких рим! / редкол.: Д. С. Бураго [та ін.] ; [кер. проекту Дмитро Бураго, Дмитро Стус ; упоряд. Оксана Капленко], Ін-т літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України. Київ : Вид. Дім. Дмитра Бураго, 2007. 271 с.

26 грудня – 105 років від дня народження **Романа Дмитровича Олійника-Рахманного** (1918–2002).

Український публіцист, есеїст, журналіст-політолог, літературознавець, доктор філософії Монреальського університету (з 1944 р. на еміграції в Західній Європі, з 1949 – у Канаді), дійсний член багатьох наукових інституцій і письменницьких спілок, редактор газети «Гомін України» (Канада), член редколегій журналів «Сучасність» та «Нові дні», радіокоментатор, а згодом керівник українського відділу Міжнародної радіослужби «Радіо Канади», співзасновник Ліги визволення України, автор праць з політичних, історичних, культурних і літературних проблем, зокрема фундаментального тритомника есеїв і статей «Україна атомного віку» та збірки праць «Роздуми про Україну», навчального посібника для студентів ЗВО «Літературно-ідеологічні напрямки в Західній Україні (1919–1939 рр.)», лауреат Державної премії України імені Т. Шевченка.

Література

1. Олійник-Рахманний Р. Д. Літературно-ідеологічні напрямки в Західній Україні (1919-1939 роки) / передм. Федора Погребенника ; [літ. ред.: Володимир Погребенник, Надія Хмара ; пер. Роксана Харчук]. Київ : Четверта хвиля, 1999. 229, [3] с.

29 грудня – 135 років від дня народження **Галини Журби** (справж. Галина Маврикіївна Домбровська; 1888–1979).

Українська письменниця, одна із засновників об'єднання українських письменників «Слово» (Нью-Йорк, 1957), автор збірки оповідань «З життя», соціально- психологічної повісті «Зорі світ заповідають», поеми «Нетря», роману «Доктор Качіоні», автобіографічних творів «Далекий світ», «Годір Сокір», літературних спогадів «Від «Української хати» до «Музагету»; лауреат премій Товариства письменників і журналістів, Українського католицького союзу.

НАУКОВЦІ НАПН УКРАЇНИ – ЮВІЛЯРИ 2023 РОКУ

Січень

03.01. – 80 років від дня народження **Бориса Івановича Мокіна** (1943).

Доктор технічних наук, професор, у минулому ректор Вінницького національного технічного університету, академік Академії педагогічних наук України, засновник академії (17.11.1992р.), заслужений діяч науки і техніки України. Народний депутат України 1-го скликання, фахівець з математичного моделювання, оптимізації та керування процесами в електроенергетиці та на транспорті. Автор більше 70 винаходів та більше 400 наукових праць, опублікованих в наукових виданнях України, Литви, Естонії, Польщі, Бельгії, Італії, Австрії, Хорватії, Фінляндії, публіцист. кн. «Щоб не було соромно перед дітьми, або Рік у політиці» (1991), «Напередодні та трохи згодом» (1992), «Чи те ми робимо?» (1994), «Рік поза політикою, або Вінницький детектив» (1996).

14.01 – 75 років від дня народження **Михайла Васильовича Костицького** (1948).

Доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, дійсний член (академік) НАПрН України, професор кафедри Національної академії внутрішніх справ України. Досліджує проблеми філософії права, юридичної психології, історії держави і права та історії політичних і правових учень. Опублікував понад 300 наукових та навчально-методичних праць, серед яких: «Екологічна етика і психологія людини», «Основи держави і права», «Політологія», «Правознавство», «Релігієзнавство», «Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 2: Філософія права» та ін. Заслужений юрист України. Повний кавалер ордена «За заслуги», нагороджений орденом короля Данила Галицького, медаллю Ушинського Академії педагогічних наук України, медаллю Краківської педагогічної академії (Польща, 2006).

26.01 – 70 років від дня народження **Олександра Георгійовича Романовського** (1953).

Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, академік Академії політичних наук України, Академії вищої школи України, завідуючий кафедрою педагогіки і психології управління соціальними системами Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Досліджує психолого-педагогічні засади формування гуманітарно-технічної еліти, проблеми гуманізації і гуманітаризації вищої технічної освіти на основі педагогіки вищої школи, формування лідерських та управлінських якостей у випускників закладів вищої технічної освіти. Автор понад 436

наукових праць, серед яких 14 монографій, 4 підручники, 25 навчальних посібників і 20 навчально-методичних рекомендацій. Засновник і головний редактор наукового фахового видання: щоквартального науково-практичного часопису «Теорія і практика управління соціальними системами: філософія, психологія, педагогіка, соціологія». Лауреат Державної премії України в галузі архітектури.

Лютий

01.02 –75 років від дня народження **Василя Івановича Кушерця** (1948).

Доктор філософських наук, професор, український філософ, член-кореспондент Національної академії педагогічних наук України, голова правління Товариства «Знання» України, президент Університету сучасних знань. Досліджує проблеми вивчення і формування суспільної думки, когнітології і епістемології, філософії історії. Автор і співавтор понад 300 наукових і науково-популярних праць, серед яких «Знання як стратегічний ресурс суспільних трансформацій», «Людина і цивілізація в контексті Біблії та інших Першокниг», «Шевченко – проти сучасної імперії», «Україна понад усе. Час для України жити» та ін. Заслужений діяч науки і техніки України. Нагороджений медалями Костянтина Ушинського та Григорія Сковороди.

1.02 – 65 років від дня народження **Віталія Григоровича Панка** (1958).

Доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, директор Українського науково-методичного центру практичної психології і соціальної роботи. Автор праць «Концепція психологічного супроводу освітніх реформ у діяльності психологічної служби», «Психологія життєвого шляху особистості», «Практична психологія: Теоретико-методологічні засади розвитку», «Прикладна психологія. Теоретичні проблеми». Заслужений діяч науки і техніки, кавалер Ордена «За заслуги» III ступеня.

13.02 –75 років від дня народження **Віри Панасівни Курок** (1958).

Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, завідувачка кафедри технологічної та професійної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Досліджує проблеми інженерної підготовки майбутніх учителів трудового навчання; розвиток інженерно-педагогічної освіти в Україні. Авторка понад 150 навчальних посібників та наукових праць, серед яких «Інженерна підготовка майбутніх учителів трудового навчання: теорія і практика», «Педагогічна майстерність: проблеми, пошуки, перспективи», «Наукові дослідження в підготовці майбутніх учителів трудового навчання та

технологій», «Професійна компетентність майбутніх педагогів професійного навчання будівельного профілю: теорія і практика формування в процесі виробничої практики» та ін. Заслужений працівник освіти України.

20.02. – 75 років від дня народження **Світлани Олександрівни Сисосвої** (1948).

Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, заслужений працівник освіти України, академік-секретар Відділення загальної педагогіки та філософії освіти НАПН України, відома фахівчиня у галузі теорії і методики професійної освіти, освітології, інноваційних педагогічних технологій.

Березень

8.03 – 70 років від дня народження **Ольги Василівни Матвієнко** (1953).

Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заслужений працівник освіти України, проректор з наукової роботи Київського національного лінгвістичного університету. Досліджує проблеми історії педагогіки, порівняльної та гендерної педагогіки, підготовки вчителів іноземних мов. Авторка праць «Порівняльна педагогіка як навчальний предмет в педагогічному університеті», «Розвиток системи підготовки педагогічних кадрів у Франції (друга половина XX – початок XXI століття)», «Стратегії розвитку середньої освіти у країнах Європейського Союзу» та ін.

17.03. – 90 років від дня народження **Юрія Францевича Зіньковського** (1933).

Доктор технічних наук, професор, дійсний член (академік) НАПН України, професор кафедри конструювання та виробництва радіоапаратури Національного технічного університету «Київський політехнічний інститут», фахівець у галузі радіоелектроніки.

18.03. – 75 років від дня народження **Романа Семеновича Гуревича** (1948).

Доктор педагогічних наук (1999), професор (1994), заслужений працівник освіти України (1998), відмінник освіти України (2003), дійсний член Національної академії педагогічних наук України, академік Академії наук вищої освіти України, директор Інституту магістратури, аспірантури, докторантури Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського, вчений у галузі педагогіки, теорії і методики професійної освіти, інформаційно-комунікаційних технологій в освіті. Автор 570 друкованих наукових праць, наукового проекту – міжнародна науково-практична конференція «Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми».

Травень

1.05 – 60 років від дня народження **Володимира Вікторовича Камишина** (1963).

Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, директор ДНУ «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації» (УкрІНТЕІ). Лауреат Державної премії України у галузі науки і техніки та Державної премії України у галузі освіти.

7.05 – 75 років від дня народження **Володимира Степановича Пономаренка** (1948).

Доктор економічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, академік Інженерної академії наук України, академік Академії економічних наук України, академік Міжнародної інженерної академії, ректор Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця. Досліджує проблеми стратегічного менеджменту підприємства, розвитку вищої школи, регіонального економічного розвитку, економіко-математичних методів і моделей та сучасних інформаційних технологій. Автор і співавтор понад 300 наукових та навчально-методичних праць, серед яких 74 монографії та 116 навчально-методичних видань, 10 з яких із грифом МОН України. Заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, кавалер Ордена «За заслуги» III та II ступенів.

16.05. – 85 років від дня народження **Віктора Григоровича Шевчука** (1938).

Доктор медичних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, фахівець у галузі вікової фізіології, завідувач кафедри нормальної фізіології Національного медичного університету ім. О. О. Богомольця. Досліджує молекулярні механізми скоротливих функцій серця, тону судин та їх регуляції. Автор понад 230 наукових праць, серед яких монографії, підручники, навчальні посібники, практикуми, навчальні програми з фізіології.

19.05 – 80 років від дня народження **Василини Миколаївни Хайруліної** (1943).

Кандидат педагогічних наук, член-кореспондент НАПН України, відмінник освіти України, заслужений працівник освіти України, педагог-практик, фахівець у галузі теорії і методики шкільної освіти та виховання, авторка понад 135 наукових праць, зокрема: «Проблема гуманізації освіти як умова вдосконалення духовності», «Духовність. Компетентність. Творчість як основоположна педагогічна тріада і рушійна сила розвитку освіти в Україні»,

«Духовність як основа консолідації суспільства» та ін. Заслужений працівник освіти, нагороджена грамотою Верховної Ради України, орденом Володимира Великого.

Липень

01.07. – 85 років від дня народження **Петра Михайловича Таланчука** (1938).

Доктор технічних наук, професор, перший міністр освіти незалежної України, президент Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна», дійсний член Академії педагогічних наук України, Заслужений діяч науки і техніки України, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, український науковець і політик. Автор понад 400 наукових праць (у тому числі 16 монографій, підручників та навчальних посібників), кількох книг публіцистики, 50 винаходів та патентів.

2.07 – 60 років від дня народження **Валерія Петровича Капелюшного** (1963).

Доктор історичних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, завідувач кафедри етнології та краєзнавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Заслужений працівник освіти України. Досліджує проблеми етнології, історію держави і права України, історіографію Визвольних змагань 1917–1921 рр. Автор та співавтор понад 100 публікацій, серед яких «Нариси з історії України: новий погляд», «Українська нація: витоки, становлення і сьогодення», «Здобута і втрачена незалежність: Історіографічний нарис української державності доби національно-визвольних змагань (1917–1921 рр.)», навчальний посібник «Українознавство» та ін.

23.07 – 80 років від дня народження **Анатолія Івановича Кузьмінського** (1943).

Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, дійсний член Міжнародної слов'янської академії освіти імені Я. А. Коменського, професор кафедри педагогіки та менеджменту освіти Глухівського національного університету імені Олександра Довженка. Заслужений працівник освіти України. Досліджує проблеми організації освітньої справи, загальної педагогіки, післядипломної педагогічної освіти, сільської малокомплектної школи. Автор і співавтор понад 400 наукових праць у тому числі монографії, підручники, навчально-методичні посібники з грифом Міністерства освіти і науки України, зокрема: «Педагогіка родинного виховання», «Педагогіка вищої школи», «Педагогіка: хрестоматія», «Теорія і методика виховання» та ін. Повний кавалер ордена «За заслуги».

24.07 – 75 років від дня народження **Ольги Іванівни Щербак** (1943).

Доктор педагогічних наук, доцент, член-кореспондент НАПН України, директор Київського професійно-педагогічного коледжу імені Антона Макаренка. Викладає дисципліни: «Креативні технології навчання», «Основи інженерно-педагогічної творчості», «Теоретико-правові основи освіти». Авторка понад 100 наукових праць із теорії і методики професійної освіти, зокрема «Теоретико-методичні засади підготовки і підвищення кваліфікації педагога професійного навчання для освіти дорослих», «Теорія і практика оцінювання навчальних досягнень» та ін. Відмінник освіти України, нагороджена орденом княгині Ольги III ступеня.

Серпень

10.08. – 75 років від дня народження **Віктора Васильовича Олійника** (1948).

Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член (академік) та член Президії Національної академії педагогічних наук України, Заслужений працівник освіти України, визначний педагог, учений, менеджер освіти, професіонал високого гатунку у галузі освіти досліджує проблеми управління освітою та неперервного професійного розвитку управлінських і педагогічних кадрів. Обґрунтував інноваційну технологію кредитно-модульної організації навчального процесу у системі ППО заочно-дистанційною формою навчання. Автор близько 300 наукових праць, засновник та керівник наукової школи з дослідження проблем управління освітою і неперервного професійного розвитку управлінських та педагогічних кадрів.

15.08. – 85 років від дня народження **Анатолія Гнатовича Слюсаренка** (1938).

Доктор історичних наук, професор, академік НАПН України, академік АН ВШ України, фахівець з досліджень історії становлення української радянської державності, державотворчих процесів у сучасній Україні, історії освіти та науки в Україні, історичної екології. Автор і співавтор понад 150 наукових та навчально-методичних праць. Співавтор першого в Україні видання з вітчизняної історії для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку «Моя Україна. Подорож в історію».

Вересень

09.09. – 90 років від дня народження **Віталія Івановича Кононенко** (1933).

Доктор філологічних наук (з 1977 р.), професор (з 1979 р.), дійсний член (академік) НАПН України (з 1994 року), заслужений діяч науки і техніки України, почесний ректор Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, учений у галузі українського, слов'янського і загального мовознавства, етнопедагогіки та лінгводидактики, зробив вагомий внесок у розробку таких актуальних проблем, як мова і суспільство, мова і культура,

мова і етнос, мова і художня література. Своїми дослідженнями суттєво збагатив теоретичні засади українського мовознавства, опрацював наукові принципи побудови підручників і навчальних посібників з української мови.

23.09. – 70 років від дня народження **Микола Олексійович Носка** (1953).

Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України (20.10.2016), Відмінник освіти України. Заслужений діяч науки і техніки України, ректор Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Віце-президент виконкому федерації волейболу України, визначний учений в галузі біомеханіки спорту. Автор понад 350 наукових праць: монографії, підручники, навчальні посібники.

25.09. – 75 років від дня народження **Надії Михайлівни Бібік** (1948),

Доктор педагогічних наук, академік Національної Академії педагогічних наук України, головний науковий співробітник відділу початкової освіти Інституту педагогіки НАПН України, відома фахівчиня у галузі навчання і виховання молодших школярів, зробила вагомий внесок у розробку Державних стандартів освіти, забезпечення переходу початкової ланки на чотирирічний термін навчання.

Жовтень

2.10 – 55 років від дня народження **Олега Матвійовича Кокуна** (1968).

Доктор психологічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, заступник директора з науково-інноваційної роботи Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. Досліджує проблеми психофізіології, психології праці, діяльності в особливих умовах, психодіагностики. Член редакційних колегій наукових видань: «Psychologia wurowawcza», «Технології розвитку інтелекту», «Організаційна психологія. Економічна психологія», «Психологічний часопис», «Проблеми екстремальної та кризової психології». Автор і співавтор 300 наукових та науково-методичних праць (з них 9 монографій, 18 навчальних та навчально-методичних посібників), зокрема: «Оптимізація адаптаційних можливостей людини: психофізіологічний аспект забезпечення діяльності», «Психічний і фізіологічний розвиток учня та норми навантаження», «Практикум з формування стресостійкості військовослужбовців до раптових змін бойової обстановки», «Психологічна профілактика психотравматизації військовослужбовців Збройних Сил України».

4.10 – 60 років від дня народження **Андрія Гаррієвича Шевцова** (1963).

Доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України. Досліджує методологічні основи особистісно-орієнтованої реабілітації, засновник нових напрямів дефектології – ортопедагогіки та ортопсихології. Автор та співавтор понад 140 наукових праць, зокрема «Освітні основи реабілітології», «Сучасні проблеми освіти і професійної реабілітації людей щ вадами здоров'я», «Дефектологічний словник» та ін. Заслужений працівник освіти, нагороджений Орденом «За заслуги» III ступеня.

17.10 – 85 років від дня народження **Олександра Васильовича Чалого** (1938).

Доктор фізико-математичних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, завідувач кафедри медичної і біологічної фізики та інформатики Національного медичного університету імені О.О. Богомольця. Досліджує проблеми викладання природничих наук у вищій і середній школи, фізики фазових переходів і критичних явищ у конденсованих середовищах, теорії самоорганізації і утворення впорядкованих структур у фізико-хімічних і медико-біологічних системах. Автор і співавтор понад 500 публікацій, в тому числі 95 монографій, підручників і навчальних посібників, зокрема «Медична і біологічна фізика», «Синергетичні принципи освіти та науки», «Нерівноважні процеси в фізиці та біології», «Медична і біологічна фізика. Практикум», «Вища математика», «Основи інформатики» та ін. Заслужений діяч науки і техніки України.

18.10. – 55 років від дня народження **Ярослава Володимировича Цехмістера** (1968).

Доктор педагогічних наук, дійсний член (академік) Академії педагогічних наук України, вчений у галузі медичної і біологічної фізики, професійної освіти, теорії і методики викладання, допрофесійної підготовки на медичні спеціальності, педагог, організатор та адміністратор вищої медичної освіти. Автор понад 360 наукових праць, серед яких — 14 монографій та підручників, має 12 авторських свідоцтв та патентів.

20.10. – 85 років від дня народження **Віталія Івановича Бондаря** (1938).

Доктор педагогічних наук, професор, дійсний член Національної академії педагогічних наук України, директор Науково-дослідного центру інклюзивної освіти Інституту корекційної педагогіки та психології НПУ імені М.П. Драгоманова, відомий фахівець у галузі корекційної педагогіки та спеціальної психології, його наукова діяльність пов'язана з розробкою психолого-педагогічних проблем навчання і виховання дітей з інтелектуальними вадами, історією та теорією олігофренопедагогіки, перспективами розвитку системи спеціальної освіти в Україні. Автор понад 260

наукових праць, що присвячені навчанню та вихованню дітей із особливими проявами психофізичного розвитку.

Листопад

22.11. – 75 років від дня народження **Тимофія Валентиновича Мотренка** (1948)

Доктор філософських наук, професор, дійсний член (академік) Академії педагогічних наук України, начальник Головного управління державної служби України (2003–2011 рр.), визнаний фахівець у галузі наук «Державне управління», один з авторитетних організаторів науково-освітньої сфери України, голова Експертної ради Вищої атестаційної комісії України у галузі науки «Державне управління»; член наглядових рад низки провідних ВНЗ України; член спеціалізованих вчених рад Д 26.001.27 та Д 26.001.28 Київського національного університету імені Тараса Шевченка; член опікунської ради Європейського університету.

24.11 – 60 років від дня народження **Любові Антонівни Найдюнової** (1963).

Доктор психологічних наук, старший науковий співробітник, член-кореспондент НАПН України, заступник директора з наукової роботи Інституту соціальної та політичної психології НАПН України. Розробляє теоретичні та методологічні засади медіапсихології, досліджує територіальні та віртуальні спільноти, парасоціальне спілкування, соціально-психологічні виміри медіавіртуальності, рефлексивні механізми взаємодії в медіапросторі. Авторка та співавторка наукових праць «Концепція впровадження медіаосвіти в Україні», «Медіапсихологія: основи рефлексивного підходу», «Медіапсихологія: на перетині інформаційного та освітнього просторів», «Рефлексивна психологія територіальних спільнот» та ін. Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки.